

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ – СКОПЈЕ

Институт за безбедност, одбрана и мир
Последипломски студии од областа на безбедноста

магистерски труд

**Идентификација на моделите на финансирање на Исламската држава
како механизам за превенција на терористички напади**

Ментор:

Доц. д-р Тања Милошевска

Изработил:

Игорчо Тричковски

бр. на индекс: 4924/15

Скопје, 11. 01. 2018

*Овој магистерски труд го посветувам
на моето семејство Тричковски Ирена и Леон...*

СОДРЖИНА

1. ВОВЕД-ТЕОРИСКА РАМКА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО.....	5
1.1.Формулирање на проблемот на истражување.....	5
1.2.Цели и задачи на истражувањето истражување.....	11
1.3.Дефинирање на предметот на истражување.....	12
1.4.Основна хипотетичка рамка.....	18
1.5. Научна и општествена оправданост на истражувањето.....	19
2. ТЕРОРИЗАМ.....	20
2.1. Поим на тероризам и терористичка група.....	20
2.2. Карактеристики и специфичности на современиот тероризам.....	27
3. ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ.....	35
3.1. Поим за финансирање на тероризам.....	35
3.2.Терористички потреби и создавање на финансиска инфраструктура.....	36
3.3. Државно спонзорство.....	38
3.4. Криминални активности.....	38
3.5. Перење пари.....	40
3.6. Хавала систем.....	42
4. ИСЛАМСКА ДРЖАВА.....	46
4.1. Концептот на калифат.....	46
4.2. Појава на Исламската држава.....	48

4.3. Целите на Исламската држава.....	55
4.4. Идеологија.....	60
4.5. Организација на Исламската држава.....	63
4.6. Воени операции.....	68
4.7. Пропаганда на Исламската држава.....	70
4.8. Исламската држава и нуклеарното оружје.....	76
4.9. Разлики помеѓу Исламска држава и други исламски организации	77
 5. МОДЕЛИ НА ФИНАНСИРАЊЕ НА ИСЛАМСКАТА ДРЖАВА.....	81
5.1. Финансиска стратегија и организација на Исламската држава.....	81
5.2. Категории на приходи.....	84
5.2.1. Приходи од природни ресурси.....	84
5.2.1.1. Нафта.....	85
5.2.2.2. Природен гас.....	90
5.2.2.3. Фосфати и цемент.....	90
5.2.2.4. Земјоделство.....	91
5.3.1 Приходи од криминално потекло.....	92
5.3.3.1. Изнуда и такси/даноци.....	93
5.3.3.2. Надоместоци - провизии.....	96
5.3.3.3. Конфискување и казни	96
5.3.3.4. Киднапирање.....	97
5.3.3.5. Продажба на антиквитети.....	98
5.3.3.6. Трговија со жени и деца како финансиски извор на Исламската Држава.....	100
5.3.3.7. Трговија со човечки органи.....	102
5.3.3.8. Криумчарење на наркотици.....	105
5.3. Донации.....	105
5.4. Финансиски и комерцијален систем на Исламската држава.....	107
5.4.1. Банкарски систем.....	107
5.4.2. Посебна економија.....	108

6.	СПРЕЧУВАЊЕ НА ФИНАНСИРАЊЕ НА ИСЛАМСКАТА ДРЖАВА.....	110
6.1.	Меѓународни конвенции за спречување на финансирање на тероризам.....	116
6.2.	Спречување на перење пари и финансирање на тероризам во Република Македонија.....	124
7.	Истражување за познавањето на граѓаните на Република Македонија на прашања поврзани со Исламската држава.....	128
8.	ЗАКЛУЧОК.....	145
9.	Користена Литература.....	149

КОРИСТЕНИ КРАТЕНКИ

- ИД (ID) Исламска Држава (арап. *الدولة الاسلامية*)
- ИСИС или ИСИЛ (ISIL) Исламската држава на Ирак и Левант (Islamic State of Iraq and the Levant)
- ИСИ (ISI) Исламска држава на Ирак
- AQI Ал Каеда во Ирак
- ФБИ (FBI) Федерално истражно биро
- (MVR) Министерство за внатрешни работи
- РФ (FB) Руска федерација
- ИРУ (IRU) Интернет единиците за препорака
- ЦИА (CIA) (Central Investigation Agency) Централна разузнавачка агенција
- MONEYVAL (The Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism) Комитет на експерти за евалуација на мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризмот.
- ООН (ON) Организација на Обединети нации
- ЕУ (EU) Европска унија
- НАТО (NATO) North Atlantic Treaty Organization (Северно атлантски пакт
- ФАТФ (FATF) Финансиска акциска работна група за перење пари
- ИАЕА (IAEA) (International Atomic Energy Agency) Меѓународната агенција за атомска енергија
- ЗКП - Закон за кривична постапка на РМ

1. Вовед-Теориска-рамка на истражувањето

1.1.Формулирање на проблемот на истражување

За да ги остварат своите цели терористичките организации градат и оддржуваат финансиска инфраструктура која се базира врз развивањето извори на средства, начин на перење пари на тие средства и техники кои осигуруваат дека средствата се искористуваат за добивање материјални и други логистички алатки неопходни за извршување на терористички акции.

Постоењето на Исламската држава од 2014 година во Средниот Исток беше изненадување, а една година претходно ниту една влада или разузнавачка организација во земјите кои се најмногу погодени од ИСИС не ја предвидео нејзината сила и обем. Никој не предвиде дека до средината на 2014 година организацијата ќе контролира 1/3 од територијата на Сирија и 1/4 од територијата на Ирак, ќе се инфилтрираат во други земји и ќе стекнат финансиски средства со кои се категоризираат во една од „најбогатите“ терористички организации.¹

Исламската држава на Ирак и Левант (ИСИЛ) или ИСИС, претходно позната како Исламска држава на Ирак (ИСИ) и Ал Каеда во Ирак (AQI) е исламска организација создадена во 2003 година во Ирак од Abu Musab al Zarqawi. Под негово водство се извршени самоубиствените напади на шиитските џамии, цивили, владини институции во Ирак и врз италијанските војници кои се дел од меѓународните трупи во Ирак. Оваа група официјално ветила верност на Ал-Каеда во октомври 2004 година (кога е позната како Ал Каеда во Ирак)² а потоа се спојува со други помали ирачки бунтовнички сунитски групи, а создава и огранок во Сирија (Ал-Нусра фронт) и воспоставува големо присуство во регионите со сунитско мнозинско население.³ На 8 април 2013 година се спојува овој огранок од Сирија со ИДИ и го променува името на новосоздадената група во Islamic State of Iraq and Al-Sham (ISIS), а била позната и под името Islamic State of Iraq and the Levant (ISIL).⁴ На 29 јуни 2014

¹ Ephraim Kam, The Islamic state surprise: The intelligence perspective, *Strategic Assessment*, Volume 18, No. 3, October 2015.

² Jeffrey, P., "Zarqawi's Pledge of Allegiance to Al-Qaeda: From Mu'Asker Al-Battar, Issue 21, *Terrorism Monitor* 2 (24): The Jamestown Foundation, Archived from the original on 30 September 2007.

³ Liz, S., Islamic law comes to rebel-held Syria, *The Washington Post*, 23 July, 2013.

⁴ ISI Confirms That Jabhat Al-Nusra Is Its Extension in Syria, Declares 'Islamic State of Iraq And Al-Sham' As New Name of Merged Group, *MEMRI*, 8 April 2013.

групата прогласила Светски Калифат на чело со Абу Бакр ал-Багдади како калиф⁵, а истата се преименувала во Исламска Држава (ИД),⁶ додека основна цел на групата е да воспостави Исламска држава.⁷ Во јуни 2014 година ИД издава документ каде што се тврди дека дека тие ја следат линијата на својот лидер ал-Багдади за враќање кон Мухамед.⁸

Таа денес контролира територија од над 70 000 м², во која влегуваат големите Сириски провинции Алепо, Рака, Деир ер Зер, Хомс, Хасака, Дамаск, како и ирачките провинции Саладин, Ал Анбар и Ниневија, со околу 8 милиони жители.

Исламската држава е создадена во периодот на повлекување на американските војници и поразените ирачки трупи, констатира Моаз Мустафа, извршен директор на Меѓународната мисија за Сирија за итни случаи во Вашингтон. Следува беззаконие кое го искористува ИСИС и ја презема контролата, што започнува со ограбување на банки, земање данок и изнуда од населението и сега речиси независно го финансира проширувањето на војната во Ирак и Сирија. Во таа насока, за да се спречат финансиите на ИСИС ќе треба прво да им се одземе територијата која ја окупирале.⁹

И покрај намалувањето на капацитетите на Ал Каеда (Исламската држава е нејзин огранок) не пресушуваат изворите на финансии кои доаѓаат од Персискиот Залив кои неа ја финансираа. Тие продолжуваат да финансираат групи како што е JN, Ahrar al-Sham, како и Исламската држава. Со самото ширење Исламската Држава и се поголемата територијална контрола, морало да се најдат начини за финансирање на акциите. ИСИС ги користи сите ресурси со кои располагаат териториите во кои има контрола. Во еден интересен документ ИСИС ја опишува својата стратегија- „Богатството на државата е главна компонента и извор на финансирање на сите внатрешни и надворешни операции“. Главни извори на финансирање стануваат: нелегални приходи од окупација на територии (банкарски грабежи, изнуда, контрола на нафтени полиња и рафинерии, недозволено оданочување), киднапирање и откуп, прибирање финансиски средства преку современи комуникациски мрежи. Таа не прави разлика во тоа како ќе дојде до финансиски средства. Во прилог на тоа, постојат извештаи за трговија со органи од страна на ИСИС и собирање на големи профити

⁵ <http://english.al-akhbar.com/node/20378>

⁶ Adam, W., Iraq crisis: Isis changes name and declares its territories a new Islamic state with 'restoration of caliphate' in Middle East, *The Independent*, 29 June 2014.

⁷ Mohammad, A. Letter dated 9 July 2005, Office of the Director of National Intelligence, 22 July 2014.

⁸ Alex, M. J., Deviant and Pathological: What Do ISIS Extremists Really Want? *NBC News*, 5 September 2014.

⁹ <http://edition.cnn.com/2014/10/06/world/meast/isis-funding/>

од тоа. За таквата дејност биле ангажирани странски доктори а воспоставена е и посебна шверцерска единица чија задача е да продава човечки органи на црниот пазар. Органите се пренесуваат од Сирија и Ирак кон Саудиска Арабија и Турција каде што криминални банди ги продаваат низ целиот свет. На овој начин се надополнува огромниот буџет на терористичката организација.¹⁰

Во обидите да се докаже како вистинска државна творба, Исламската држава почнува да користи биткоин (bitcoin) и да го „оживее“ златниот динар како своја валута. На 11 ноември 2014 година ИСИС ја објави и својата идеја да има своја ковачница за пари, златни, сребрени и бакарни монети како оние што се користеле во 7 век во калифатот Умајад. Преку биткоинот чијашто трансакција тешко се следи на сметката на ИД стигнуваат милиони евра а биткоинот е карактеристичен по тоа што тешко може да се следи, не е поврзан со банкарски сектор, надвор е од радарот на секоја влада во светот и не е признаен како класична валута без оглед на тоа што постои веќе шест години (нема лимит, нема чекање и нема никакви провизии), со што се отежнува следењето на комуникацијата и трансакцијата и активностите на Исламската држава.

За успешно справување со оваа безбедносна закана, која во последно време стана масовна и во Европа (нападите во Шпанија, Франција, Белгија, Германија и сл.) потребно е координирано дејствување на сите земји.

Кога станува збор за Исламската држава, групата е прогласена за терористичка организација од страна на Обединетите Нации, Европската Унија и нејзините земји-членки, САД, Русија, Индија, Индонезија, Израел, Турција, Саудиска Арабија, Сирија, Иран и други земји. Повеќе од 60 земји се директно или индиректно вклучени во војната која се води против Исламската држава.

Користејќи ги медиумите и социјалните мрежи се дистрибуираат видеата на ИД од обезглавувањето на војници и цивили, новинари и хуманитарни работници и уништувањето на културното наследство.¹¹

¹⁰ <http://mkd-news.com/isis-prodava-chovechki-organi-lekarite-pod-smrtne-zakana-ako-odbijat-sorabotka/>

¹¹ A Short History Of ISIS Propaganda Videos". *The World Post*. 11 March 2015.

Обединетите Нации ја обвинуваат Исламската држава за кршење на човековите права и воени злосторства, како и за етничко чистење од историски размери во северен Ирак.¹²

Воздушните напади кои беа извршени во борбата со ИСИС кон крајот на 2015 година, а кои се интензивираа во наредните неколку месеци, имаат влијание врз приходите на ИСИС кои доаѓаат од природните ресурси. Покрај попречувањето на транспортот и нанесување штета на рафинериите и нафтоводите, бомбашките напади се насочени и кон инфраструктурата и високото членство на ИСИС, блиски до Ал-Багдади, како и на нивото на команда.¹³

Бројни резолуции на Советот за безбедност на ОН се усвоени во делот на финансиски санкции. Со Резолуцијата 2253 од 17 декември 2015 година се повикуваат државите да се уништат механизмите на ИСИС за финансирање кои доаѓаат од шверц на нафта, изнуда, оданочување, грабеж, киднапирање за откуп, странски донации, трговија со антиквитети и трговија со луѓе, како и подобрување во меѓусебната размена на информации и ја нагласува потребата од државите подобро да ги имплементираат меѓународните стандарди и насоки развиени од ФАТФ.¹⁴

Резолуцијата 2199 од февруари 2015 година е насочена кон конкретна акција од страна на земјите-членки и е насочена кон замрзнување на средства и претпазливост на финансиските институции на земјите-членки во банкарските операции со банките кои се наоѓаат на територијата која е под контрола на ИСИС.

ЕУ објавува борба и во користење на биткоин во обидите да се спречи ИСИС да го користат овој таен, лукав пренос на средства. По терористичките напади во Европа се истакнува потребата за зајакнати контроли на дигиталните валути и други нетрадиционални методи на финансирање, како што се при-пејд картички, скапоцени метали и др. Неутрализирањето на подземното хавала банкарство оди многу тешко, затоа што го користат половина од бизнисмените во Ирак како таен, брз систем кој ги заобиколува регулаторните механизми.

¹² "Ethnic cleansing on a historic scale: The Islamic State's systematic targeting of minorities in northern Iraq" Amnesty International. 2 September 2014.

¹³ E. Solomon, "Isis oil: deal with traders nets jihadist badly needed funds", *Financial Times*, February 26 2016.

¹⁴ Financial Action Task Force on Money Laundering, <http://www.un.org/press/sc12168.doc.htm> 2015.

Освен за Европа, ИСИС претставува закана за многу земји за чие сузбивање е потребна глобална коалиција, која ќе користи политички, хуманитарни, економски, полициски и разузнавачки инструменти како поддршка на воената сила. Корените на ИСИС водат до некогашната Ал Каеда во Ирак која има искуство со екстремистичко насилство. Групата има собрано борци и джихадисти со глобални амбиции, искористувајќи го конфликтот во Сирија и тензиите меѓу сектите во Ирак. Кадарот на странски борци во ИСИС е растечка закана не само за регионот, туку секаде каде што тие успеваат да патуваат неоткриени.

Исламската држава се разликува од поголемиот број терористички организации во однос на тоа како се финансира, односно користи повеќе модели на финансирање.

Во овој труд ќе се направи обид да се идентификуваат моделите на финансирање на Исламската Држава во Ирак и Левант, како една од најбогатите терористички организации која има приход од голем број извори.

Во однос на моделите на финансирање, ИСИС користи повеќе различни извори на финансирање од природни ресурси (нафта, природен гас, фосфати); приходи од криминално потекло (изнуда, киднапирање и откуп, продажба на антиквитети, конфискување, казни) и донации.

За финансиската стратегија ИСИС има развиена организација-финансиски комитет, односно, „министер“ за финансии кој ги надгледува сите финансиски работи и врши надзор над локалните финансиски совети кои се дел од териториите кои се под контрола на ИСИС.

Исламската држава се разликува од другите бунтовнички и терористички групи по своите богати извори на приходи, кои главно се наоѓаат во рамките на територијата на која има контрола.

Финансирањето на ИСИС се заснова на територијалната контрола. Таа зафаќа области кои се богати со нафта, врз кои има контрола на повеќе нафтени полиња или рафинерии во Ирак и Сирија. Заедно со конфискација на имотите на внатрешно раселеното население и изнуда на поединци и бизниси, нивна цел и модел на финансирање се и окупирање на организациите на банките каде разменуваат милиони долари.

ИСИС има контрола над широк спектар на индустриски и комерцијални активности, природни ресурси и сировини. Иако тие се примарен извор на финансирање на

организацијата, сепак голем дел од своите средства доаѓаат и од изнуди од населението под нивна контрола (даноци, такси, конфискации и др.) и други криминални активности.

Исламската држава има контрола и на банкарскиот и трговскиот систем во Ирак и Левант, што укажува дека станува збор за добро организирана и финансирана организација.

Бидејќи овие извори на приходи (пари или вредни предмети) се од локално ниво и не зависат многу од странски донации или надворешни спонзори, значи дека е ограничена способноста и можноста да се влијае на финансирањето.

За разлика од поекето терористички групи, ИСИС всушност поседува свои сопствени средства за собирање приходи за финансирање. Во регионите што ги владее, ИСИС контролира нафтени полиња што носат проценети приходи и до 2 милиони американски долари.

ИСИС сепак, продолжува да продава нафта, природен гас и електрична енергија на црните и на сивите пазари користејќи сложена мрежа за шверц во околните држави. Затоа, потребен е нов пристап за справување со терористичките шеми на финансирање, кои се приспособија на претходно ефективните владини контрамерки. Основен предуслов за да се постигне ова е да се фокусираме на отсекување на ИСИС од брокерите кои рутински ги олеснуваат продажбата и преносот на нафтените производи и другата стока на ИСИС во околните земји - од кои многумина се државјани на блиски сојузници на САД од регионот.

До денес, ИСИС има воспоставено бази во најмалку шест земји: тие се протегаат од Западна и Северна Африка до Арапскиот Полуостров и од Полуостров до Јужна Азија и Кавказ. А само во текот на 2015/2016 година напади инспирирани од ИСИС се случија во САД, Австралија, Канада, Франција и Белгија.

Големината, оружјето и тактиките на силите на ИСИС - во комбинација со нивната способност да освојат и да зачуваат некоја територија - веројатно се уникатни во анализите на тероризмот. Соодветно на тоа, ИСИС, па дури и гранката на Ал каеда во Јемен, сега се исто толку моќни (ако не и повеќе) од војските на регионалните национални држави. Овие хибридни сили држат територија, го контролираат населението, водат бизнис и спроведуваат закони.

Потребен е еден фокусиран и координиран напор за да се поткопа логистичката инфраструктура што го поддржува и го одржува тероризмот. ИСИС никогаш немаше да ја

акумулира сегашната моќ ако немаше капацитет да обезбеди континуиран протек на регрути во своите редови и на пари во својата каса. Многу од успешните финансиски иницијативи што во изминатата деценија и пол се покажаа толку успешни против Ал Каеда во случајот на ИСИС се целосно неапликативни, ако се има предвид дека само околу 5 отсто од нејзиниот приход доаѓаат од добротворни организации или од филантропски донации.

Следењето на трагата на финансиите е многу тешко од причина што парите кои се добиени на нелегален начин, се прават напори да се вклучат во системот како легални, вообичаено преку трансакции во трети земји и поделени на повеќе трансакции со помали суми. Често пати финансиските средства се прикажуваат како дел од невладини хуманитарни организации кои, всушност, се поврзани со сомнителни лица кои дел од финансиските средства ги насочуваат кон одредени терористички организации.

1.2. Цели и задачи

Општа научна цел

Општата цел на ова истражување е научна дескрипција и идентификација на моделите на финансирање на Исламската држава во Ирак и Левант како механизам за превенција на терористичките напади.

Со оглед на општата цел, основни задачи на истражувањето се следниве:

- Како и каде настанала Исламската држава?
- Кој е начинот на дејствување и финансирање на Исламската држава?
- Како може да се спречи финансирањето на Исламската држава?
- Да се истражат моделите на финансирање на Исламската држава во Ирак и Левант.
- Да се утврди дали е потребна поголема соработка помеѓу разузнавачките агенции и организации во светот во делот на финансирање на глобалните терористички организации.
- Да се одговори на дилемата која е причината и покрај развиените современи разузнавачки методи, да се случуваат почести терористички напади.
- Да се утврди дали постои опасност од Исламската држава за Балканот.

Практична цел

Практичната цел на ова истражување ќе биде насочено кон тоа да ја проучи природата на финансирањето која е различна во зависност од видот на терористичката организација, каде од една страна се традиционалните, хиерархиски градени терористички организации како еден вид квази држава, а од друга страна се децентрализирани, мрежни организации со независна финансиска поддршка, со самостојно управување и грижа за своите финансии.

Генерално земено, терористичките организации можат да собираат средства на следниот начин-од легални извори, вклучувајќи ја злоупотребата на добротворните или легалните компании и самофинансирање, преку криминални активности, држави-спонзори и активности во пропаднати држави и други засолништа. Една терористичка организација може да користи низа различни методи на финансирање. Од тој аспект заклучоците до кои ќе се дојде со ова истражување ќе можат да се искористат во креирањето на нова поуспешна стратегија за справување со феноменот на финансирање на глобалната терористичка организација-Исламската држава.

1.3. Дефинирање на предметот на истражување

Основен предмет на ова истражување ќе биде идентификација на моделите на финансирање на Исламската држава како механизам за превенција на терористичките напади.

Истражувањето ќе се изведе постапно, од причина што предметот содржи повеќе поими кои ќе помогнат за комплетно операционализирање на проблемот. Во анализа на истражувачкиот проблем ќе преовладуваат средниве поими.

Модел

Модел претставува збир на знаења, увид во нови факти и сознанија и обид да се здружат одделни процеси во покомплексен систем. Моделот овозможува приказ на елементите во систем; приказ на одделни подрачја на проучување; одредување на односите

и зависноста на елементите; приказ на процесите и оформување на разбирливи графички шеми.

Тероризам

Тероризмот е претстава каде актерите се извршители на терористичките активности и нивните жртви, а публиката е јавноста и власта на кои се пренесува пораката.¹⁵

Тероризмот се прикажува како акт на физичко насилство со цел да предизвика силни психолошки реакции, во прв ред страв кај поширокиот дел на населението со цел да придонесе кон одредени промени битни за постигнување на политичката цел.¹⁶

Новите дефиниции за тероризмот, по терористичките напади на САД на 11 септември 2001 година, видно се променети, и на тероризмот денес се гледа како од криминолошки и безбедносен аспект, но сè повеќе и од политички аспект. ООН нема единствена дефиниција за тероризмот, но во бројни резолуции, декларации, конвенции, актите се означени како тероризам. Така, под тероризам ООН подразбира лишување на луѓе од живот и ранување или разорување и уништување на имот на цивилите или владата од страна на поединци и групи кои делуваат самостојно или некоја влада која делува од сопствени пориви и мотиви за остварување на политички цели.

Џејмс М. Поланд го определува тероризмот како противзаконска употреба на закани и насилство против лица и имот првенствено за реализирање на натамошни политички и социјални цели. Обично се настојува да се заплаши владата, поединците или групите или да се измени нивното однесување и политика.¹⁷

Според Волтер Леквер, тероризмот е однапред смислено, намерно, систематско убивање, заканување и заплашување, со цел да се предизвика страв кај невините луѓе за да се оствари политиката, или тактичка предност и вообичаено да се влијае врз јавноста.¹⁸

Еден од најпознатите современи теоретичари на тероризмот-Пол Вилкинсон, застапува поинакви сфаќања за теророт и тероризмот и аналогно на тоа презентира различна класификација. Според него, теророт претставува користење на застрашување со цел да се

¹⁵ Brian Jenkins, *International terrorism*, Santa Monica: Rand, 1986.

¹⁶ Воин Димитриевиќ, *Преговарање и тероризам*, Београд. 2009.

¹⁷ James M Poland, *Understanding Terrorism: Groups, Strategies, and Responses* (3rd Edition), Pearson, 2010.

¹⁸ Laqueur, Walter. *The New Terrorism: Fanaticism and the Arms of Mass Destruction*. New York: Oxford University Press, 1999.

оствари принуда од страна на револуционерните движења, режими или поединци со политички мотиви, а тероризмот го смета за систематско спроведување на организиран терор, било од страна на државата, движење или фракција, или од страна на мала група поединци.¹⁹

Современ тероризам

Современиот тероризам како повеќедимензионален политички феномен, претставува сложен облик на организирано, индивидуално и ретко институционализирано политичко насилство, обележан со застрашувачки физички и психолошки методи на политичка борба, со помош на кои обично во време на политички и економски кризи, а ретко во услови на остварена економска и политичка стабилност на едно општество, систематски се прават напори за остварување на ‘големи цели’ на начин потполно несоодветен на дадените услови, пред се општествена ситуација и историските можности на оние кои го практикуваат како политичка стратегија.²⁰

Меѓународен тероризам

Терминот меѓународен тероризам се однесува на тероризам кој вклучува граѓани или територија на повеќе земји каде постои можност за напад на добра кои подлежат на меѓународна заштита.

Терористички акт

„Терористички акт” ќе значи еден од следниве намерни акти, кои, дадени во својата природа или својот контекст можат сериозно да загрозат една земја или меѓународна организација, што е дефинирано како повреда на националниот закон преку учество во спроведувањето на следниве цели:

I сериозно заплашување на популацијата.

II нелегално присилување на владата или меѓународна организација да извршува или да се воздржува од извршување на некој акт.

¹⁹ Wilkinson, Paul. *Terrorism Versus Democracy: The Liberal State Response*. London: Frank Cass, 2001.

²⁰ Симеунович, Д., *Теорија политике, наука и друштво*, Београд, стр. 159, 2002.

III сериозно дестабилизирање или уништување на фундаментални политички, уставни, економски или социјални структури на една држава или меѓународна организација:

- напад на личниот живот кој би можел да предизвика смрт

- напад на физичкиот интегритет на лицата.

- киднапирање или земање на заложници.

- предизвикување екстензивна деструкција на владата или на јавните установи, системот за транспорт, инфраструктура, јавна или приватна сопственост, со цел загрозување на човековиот живот или нанесување голема економска загуба.

- киднапирање на воздухоплови, бродови или други средства од јавниот превоз.

- производство, поседување, набавка, транспорт, снабдување или употреба на оружје, експлозиви или на нуклеарно, биолошко или хемиско оружје, како и истражување и развој на биолошко и хемиско оружје.

- ослободување опасни супстанции или предизвикување пожари, експлозиви или ширење на ефектот со цел загрозување на човековиот живот.

- мешање или прекинување на снабдувањето со вода, енергија или каков и да е друг фундаментален природен извор чија цел би била загрозување на човековиот живот.

- закана за учество во било кој од претходно наведените дела.

- водење на терористичка група

- учествување во активности на терористичка група вклучувајќи собирање информации или извори на материјали, или пак фондирање на своите активности на каков и да е начин со знаење за фактот дека ваквото учество ќе придонесе за криминални активности на групата.²¹

²¹ Парламентарното собрание на Советот на Европа на 24.01.2002 година ја усвои Резолуцијата 1271 (2002) за борбата против тероризмот и почитување на човековите права. Советот на Европа за прв пат промовираше „обединета“ дефиниција за тероризмот која беше општоприфатена од страна на Европската Унија.

Терористичка група

Според Резолуцијата на парламентарното собрание на Советот на Европа „терористичка група“ се дефинира како структурирана група (група која не е случајно оформена и има за цел итно спроведување на терористички акти) составена од повеќе од два члена, зацврстена во еден определен период со определени, формулирани правила за своите членови, континуитет на своето членство и развиена структура.

„Hawala“ систем

Како една од заканите за финансирање на тероризам, често се јавуваат неформални (легални, полулегални или нелегални) системи за трансфер на пари. Еден од најпроблематичните системи за трансфер, кој често се поврзува како со перењето на пари, така и со финансирањето на тероризмот, претставува неформалниот „hawala“ систем, брз и ефективен метод за плаќање низ целиот свет. Кај некои нации, „hawala“ е илегална активност, кај други е дел од „сивата“ економија. Повеќе карактеристики ја прават „hawala“ атрактивна за клиентите: ниските трошоци (без регистрација на бизнисот, без основачки капитал, без даноци, скоро никакви трошоци за персонал, техничка опрема со ограничен капацитет), висок степен на флексибилност (избегнување на санкции, скоро непостоечки банкарски систем, хуманитарна помош), анонимност (избегнување на девизни контроли, затајување на данок, затајување на царински давачки).

Перење на пари

Перењето пари подразбира процес на конверзија на приходите од нелегални активности во фондови кои потекнуваат од привидно законски извори без притоа да се открие нивниот вистински извор, природа или сопственост. Перењето на пари најопшто би можело да се дефинира како постапка за прикривање на постоење, илегалност на изворите и употребата на приходите кои се резултат на криминална активност, т.е нивна легализација. Перењето пари претставува кривично дело кое го прават сите организирани криминални групи заради легитимирање на илегално стекнатиот имот, а на глобално ниво претставува уште поголем предизвик, особено во однос на финансирање на терористичките организации.

Перењето пари и финансирањето на тероризмот често пати вклучуваат слични трансакции, чија цел првенствено е прикривање. Инволвираните во перењето пари пуштаат во оптек нелегални средства преку легалните канали со цел да го прикријат нивното илегално потекло, додека оние кои го финансираат тероризмот вршат трансфери на средства од легално и од нелегално потекло, со цел да ја прикријат нивната намена – помагање на тероризмот.

Финансирање на тероризмот

Финансирање на тероризмот претставува собирање и дистрибуирање на финансиски средства, со цел да се искористат за вршење на терористички акти како и за финансирање на активностите на терористичките организации или индивидуалните терористи.

Според Меѓународната конвенција (член 1, став 2) сузбивање на финансирањето на тероризмот, под финансирање на тероризам се подразбира -„...на било кој начин, непосредно или посредно, незаконско и намерно, обезбедување или собирање средства, со цел да се употребат или знаејќи дека ќе се употребат, во целост или делумно, за вршење „терористички акти“.

Во Членот 394-в од Кривичниот законик на Р. Македонија е предвидено и кривичното дело Финансирање на тероризам каде се предвидува кривична одговорност за лицето кое обезбедува или собира средства на било кој начин директно или индиректно, незаконски или свесно, со намера тие да бидат употребени или со знаење дека ќе бидат искористени целосно или делумно заради извршување на конкретно пропишаните кривични дела: тероризам; меѓународен тероризам; загрозување на лица под меѓународна заштита; загрозување на безбедноста во воздушниот сообраќај; терористичко загрозување на уставниот поредок и безбедноста; злосторство против човечноста; земање заложници.²²

²² Камбовски, В., Кривичен Законик, Интегрален текст, Предговор, кратки објаснување и Регистар на поими, ЈП Службен весник на РМ, Скопје, 2009.

1.4. Основна хипотетичка рамка

Врз основа на општиот пристап на проблемот за тероризмот и идентификација на можните модели за финансирање и врз основа на веќе поставените цели во ова истражување ќе ја поставам следнава општа хипотеза:

Преку идентификација на моделите на финансирање на Исламската држава ќе се дејствува во насока на намалување на изворите на финансирање и нејзината ефикасност, што ќе влијае во превенција на терористички напади.

Посебни хипотези:

-Тероризмот како глобален феномен ги развива и менува формите на дејствување и начините на кои се доаѓа до финансиски средства за остварување на терористичките планови.

-Финансирањето на терористичките организации стана глобален проблем, во чие справување се вклучени и разузнавачките агенции и организации.

-Исламската држава развива финансиска независност и стекнува економска автономија со што битно се разликува од останатите глобални терористички организации.

-Финансиските и логистичките мрежи на ИСИС ги надминуваат националните граници и сè повеќе имаат извори од свои симпатизери и поддржувачи ширум светот.

-Унапредувањето на меѓусебната соработка со останатите држави во светот врз основа на договори, аранжмани или други механизми е со цел остварување на ефикасна размена на информации и пружање правна или друг вид помош во случаите кога се работи за финансирање на тероризам, терористички дејствија и терористички организации.

-Воспоставувањето на ефикасен систем против перење на пари е потребен преку примена на национални и меѓународни мерки и нивен редовен мониторинг преку меѓународните тела за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот.

-Преку соработка и размена на податоци и информации со овластени тела на други држави и меѓународни организации кои се занимаваат со борба против перење пари и против финансирање на тероризам ќе се намалат изворите на финансирање на Исламската држава и ќе се превенираат одредени терористички напади.

-Со натамошно унапредување и интензивирање на соработката на безбедносно-разузнавачките служби во меѓународни рамки како на билателарно така и на мултилатерално ниво ќе се идентификуваат моделите на финансирање на Исламската.

-Функционирањето на ефикасен систем за превенција од перење пари и финансирање на тероризам, е потребен во однос на идентификување на продукти, клиенти и активности, ризични од аспект на перење пари и финансирање на тероризам, како и извор на идентификување на начини и методи за извршување на овие криминални активности.

Независна варијабла: Финансирање на глобалните терористички организации- се дефинира како активност на секое лице кое со какви било средства, директно или индиректно, незаконски и по своја желба обезбедуваат или собираат средства со намера да се искористат или со знаење дека ќе бидат целосно или делумно искористени за вршење на дело или кое било друго дело со кое ќе се предизвика смрт или сериозни телесни повреди на цивилно лице или кое било друго лице кое не е активно вклучено во непријателство во ситуација на вооружен конфликт, кога целта од таквиот напад по природа или содржина е да се заплаши наелението или да се принуди владата или некоја меѓународна организација да стори или да се воздржи од некој чин.

Зависна варијабла: Глобална терористичка организација-Исламската држава се карактеризира со меѓународен-глобален карактер кој произлегува од припадноста на нивните членови, нивното движење и засолнување, објектите на нивните напади и набавката на оружје.

1.5. НАУЧНА И ОПШТЕСТВЕНА ОПРАВДАНOST НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Научната оправданост на ова истражување се согледува во придонесот на верификување на научно недоволно познати и проучени специфични факти во врска со моделите на финансирање на Исламската држава во Ирак и Левант, намалување на нејзината ефикасност и опстојување во Ирак и Левант и превенција на терористички напади.

Општествената оправданост се состои во тоа што истражувањето би помогнало да се согледаат можностите на заедничката борба на меѓународната сцена во справувањето со терористичките акции на Исламската држава.

2. ТЕРОРИЗАМ

2.1. Поим за тероризам и терористичка група

Тероризмот претставува една од најсериозните закани за безбедноста во светот, но и феномен за кој и покрај издадените бројни конвенции и одржани конференции се уште нема заедничка дефиниција околу која ќе се обединат земјите во светот. Етимолошкото потекло на поимот тероризам води од зборот терор. Под поимот „терор“ (од францускиот збор *terreur*, што значи сеење страв) се подразбираат организирани насилни акции заради застрашување²³, или пак, од латинскиот збор “*terror*” што значи ужас, страв и треперење, примена на застрашување, политичко насилство²⁴. Тероризмот, пак како поим се објаснува и како “доктрина и метод на борба за одредени цели по пат на систематска употреба на сила”²⁵. Разбирајќи ја улогата на стравот, го продлабочува нашето сваќање на тероризмот. За тероризмот е значајно однесувањето на одредена таргетна група на популацијата кога се соочени со закани. Според Брус Хофман се забележува дека стандардните дефиниции од речниците не се од помош бидејќи тие имаат тенденција кои се прешироки и се често застарени. Тој исто така забележал тешкотија во дефинирањето на поимот: смислата за тероризмот се менувала често и прилично значително во последните 200 години²⁶.

Не постои добра дефиниција за тероризмот. Всушност, феноменот може многу тешко да се дефинира затоа што е од нематеријална природа и варира во зависност од историски и географски контекст²⁷.

Тероризмот е организирана и систематска примена на насилство, со цел да се предизвика страв и лична несигурност на граѓаните, да се наруши авторитетот на државата или да се остварат некои политички цели.²⁸ Тероризмот во суштина претставува криминална повреда на скоро секој национален или меѓународен правен кодекс.²⁹

²³ *Politicka enciklopedija*, Savremena administracija, Beograd, 1975.

²⁴ *Мала енциклопедија*, ИП Просвета Београд, 1970, стр.94.

²⁵ Вујаклија, М. “*Лексикон на странски зборови и изрази*”, Просвета, Белград, 1970, стр. 94.

²⁶ Hoffman, B., *Inside Terrorism*, New York: Columbia University Press, 1998.

²⁷ O'Connor, T., “*Definitions and Typologies of Terrorism*,” *MegaLinks in Criminal Justice*, 2011.

²⁸ *Vojni leksikon*, VIZ, Beograd, 1981.

²⁹ Котовчевски, *Современ тероризам*, Македонска цивилизација, 1999, стр.24.

Тероризмот претставува голема опасност на современиот свет, а тоа е и констатација на сите релевантни фактори на светската заедница кои настојуваат да најдат најдобар и најефикасен начин да се спречи тоа зло.

Политичките цели се клучен елемент кои ги делат актите на тероризам од другите форми на насилство³⁰. Насилството не е превземено од финансиски или поради лични причини. Киднапирањето на политичките лидери или менаџерите на големите корпорации за да дадат политички изјави се поразлични од киднапирањето како криминален потфат за здобивање на киднаперите со финансиски средства. Создавањето на страв за да се извлечат пари од бизнисите е криминален акт а не политички. Понекогаш одредени групи користат киднапирање или грабежи на банки за да ги финансираат своите организации, и се попознати како „цена на револуционерниот данок“ на групите кои се принудени да платат.

Тероризмот е претстава каде актерите се извршители на терористичките активности и нивните жртви, а публиката е јавноста и власта на кои се пренесува пораката.³¹ Според овој став терористите сакаат поголем број набљудувачи, а не голем број на жртви. Политичкиот момент на тероризмот се согледува во дефиницијата во која тероризмот претставува тип на политички злочин (средство) каде со примена на насилство може да се оствари промена или систематско убивање, разорување или закана со убивање за да се остварат одредени барања.³² Тероризмот се прикажува како акт на физичко насилство со цел да предизвика силни психолошки реакции, во прв ред страв кај поширокиот дел на населението се со цел да придонесе кон одредени промени битни за постигнување на политичката цел.³³

Новите дефиниции за тероризмот, по терористичките напади на САД на 11 септември 2001 година, видно се променети, и на тероризмот денес се гледа како од криминолошки и безбедносен аспект, но сè повеќе и од политички аспект. ООН нема единствена дефиниција за тероризмот, но во бројни резолуции, декларации, конвенции, актите се означени како тероризам. Така, под тероризам ООН подразбира лишување на луѓе

³⁰ Long, D. E., *The Anatomy of Terrorism*, New York: Free Press, 1990, p.5.

³¹ Brian Jenkins, *International terrorism*, Santa Monica: Rand, 1986.

³² Paul Wilkinson 'Why Modern Terrorism? Differentiating types and distinguishing ideological motivations' in Charles W. Kegley Jr. (eds.) *The New Global Terrorism: Characteristics, Causes, Controls* (USA: Pearson Education, 2003).

³³ Воин Димитриевиќ, *Преговарање и тероризам*, Београд, 2009.

од живот и ранување или разорување и уништување на имот на цивилите или владата од страна на поединци и групи кои делуваат самостојно или некоја влада која делува од сопствени пориви и мотиви за остварување на политички цели.

САД во својата легислатива го дефинира тероризмот на следниов начин „однапред предвидено политичко однесување спрема недолжни цели од страна на националистички групи и нивните агенти, претежно насочени да влијаат врз јавноста“. Американскиот Стејт – Департмент ја дава следнава дефиниција „тероризмот е планирано и политички мотивирано насилство, извршено против невоинствени цели од страна на маргинални национални групи или тајни агенти на некоја држава чија цел главно е да се има влијание врз јавноста“³⁴.

Министерството за одбрана на САД го дефинира тероризмот како „незаконска употреба насилство или закана за употреба на насилство врз лица или нивната сопственост, извршувајќи присилување или заплашување на општеството или владата со цел да се постигне одредена идеолошка, политичка или религиозна цел“³⁵. ФБИ го дефинира тероризмот како „бесправно користење сила и насилство, против лица или сопственост, за да се заплаши или принуди една влада, цивилно население или кој било друг дел од општеството на остварување на политички или социјални цели“.

Американското Федерално Биро тероризмот го дефинира како „незаконско користење на сила или насилство против лица и имот за да се заплаши или да се принуди владата на некои отстапки, цивилното население или било кој негов сегмент заради постигнување на политички и социјални цели“. Можеме да кажеме дека „тероризмот претставува плански акт на насилство или закана со примена на насилство кои го превземаат одредени групи со цел да влијаат на општествениот и политичкиот живот на одредена заедница, односно кои се насочени кон освојување или зачувување на власта.“³⁶ За сите оние кои го практикуваат овој вид на политичко насилство, без разлика на политичките цели на терористите или на политичките погледи на поединците како цели на

³⁴ Title 22 of the U.S. Code, Chapter 38, Section 2656f(d)

³⁵ Sandler, T., Enders, W., *The Political Economy of Terrorism*, Cambridge, 2006, p.5

³⁶ Milošević M. *Odbрана od terorizma*, Svet knjige, Beograd 2005.

терористите. Оваа дефиниција е дериват од делата на Crenshaw³⁷, Hoffman³⁸ и Claridge³⁹. Тие му приоѓаат на прашањето на тероризмот од друга перспектива, но сепак ги покриваат клучните делови кои ги содржат терористичките активности.

Со развојот на модерната технологија, се промени и начинот на кој се организираат терористичките организации. Не сите терористички групи имаат константна организација. Различни членови можат да се здружат повремено за специфични напади и потоа повторно да се разделат а не да бидат постојани членови на организацијата⁴⁰. Во други случаи терористите во суштина стануваат повремени активисти. Тие можат да прифатат централизирани упатства како да постапуваат, но не се централистички контролирани. Поединци може да учествуваат во, како што го нарекуваат, отпор без лидер каде нивните акции се во договор со дисидентните организации, но не се директно дел од групата. Криминалните акти на индивидуалци сторени од омраза спрема малцинството не се квалификуваат како тероризам⁴¹. Ако напаѓачите ги изведуваат своите акции како дел од широка кампања насочени против одредена малцинска група, што произлегува од заедништвото со пристрасните поединци, може да прерасне во тероризам. Со помош на можностите кои ги пружа интернетот и брзата комуникација, терористичките акции во рамките на мрежата или послабо координираните групи не само што се можни туку можат исто така да бидат и многу ефикасни⁴². Овој вид на слабо координирани групи егзистираат како поддршка на конвенционално организирани групи, но не ги заменуваат комплетно. Овие групи имаат некои предности за дисидентите. Нивната аморфна природа им овозможува да можат многу потешко да бидат откриени, во нив да биде извршена инфилтрација и да бидат уништени⁴³. Извршителите на акциите имаат релативна слобода

³⁷ Crenshaw, M., „Introduction: Reflections on the Effects of Terrorism,” in M. Crenshaw (ed.) *Terrorism, Legitimacy, and Power: The Consequences of Political Violence*, Middletown, CT: Wesleyan University Press, 1983, p.37.

³⁸ Hoffman, B., *Inside Terrorism, revised and expanded edition*, New York: Columbia University Press, 2006.

³⁹ Claridge, D., „State Terrorism? Applying a Definitional Model”, *Terrorism and Political Violence*, 1996, 3, p.47–63

⁴⁰ Cameron, G., „Multi-Track Microproliferation: Lessons from Aum Shinrikyo and Al Qaida,” *Studies in Conflict and Terrorism*, 1999, p. 283.

⁴¹ Jenkins, P. *Images of Terror: What We Can and Can't Know about Terrorism*, New York: Aldine de Gruyter, p. 29. 2003.

⁴² Kushner, H. W. *Terrorism in America: A Structured Approach to Understanding the Terrorist Threat*, Springfield, IL: Charles C. Thomas, 1998, p.82.

⁴³ Chalk, P., „The Evolving Dynamic of Terrorism in the 1990s, *Australian Journal of International Affairs*, 1999, p.159.

во правењето на тактички одлуки за нападите⁴⁴. Недостатокот од централните упатства можат да ги лимитираат ограничувањата што нормално доваѓаат со една организирана структура. Без централна контрола, слабо подредените индивидуи кои не се загрижени за ефектот на долг рок на нивните акции или за најдобриот начин за користење на терор за постигнување на политички цели, може повеќе да се заинтересирани за предизвикување на повеќе жртви и користење на егзотични оружја, отколку како што конвенционалните дисидентни групи користат политичко насилство⁴⁵.

Терористичка група

Според Резолуцијата на парламентарното собрание на Советот на Европа „терористичка група“ се дефинира како структурирана група (група која не е случајно оформена и има за цел итно спроведување на терористички акти) составена од повеќе од два члена, зацврстена во еден определен период со определени, формулирани правила за своите членови, континуитет на своето членство и развиена структура.

Терористичките групи се разликуваат по многу варијабли, почнувајќи од главната идеологија или целта која сакаат да ја остварат, начинот на кој функционираат и донесуваат одлуки, потпирањето на религијата, бројот на членови, начинот на регрутација на новите членови и слично. При споредувањето на многу терористички групи се согледува дека имаат многу сличности „бараат целосна посветеност на членовите“, најчесто ги забрануваат врските со не-членовите, го „перат мозокот“⁴⁶ на новите членови преку својата идеологија. Според Holoway и Norwood⁴⁷ ја даваат следната дефиниција „процесот на приклучување преку превземање на верувањата, правилата и култот на терористичката група подразбира интеракција меѓу психолошката структура на личноста на терористот и идеолошките фактори, групните процеси, организациската структура на групата и социјалната мрежа на групата“.

⁴⁴ Hoffman, B., „Change and Continuity in Terrorism,” *Studies in Conflict and Terrorism*, 2001. p. 418.

⁴⁵ Parachini, J. V., „Comparing Motives and Outcomes of Mass Casualty Terrorism Involving Conventional and Unconventional Weapons,” *Studies in Conflict and Terrorism*, 2001, p. 403.

⁴⁶ Rex A. Hudson, *The Sociology and Psychology of Terrorism*, 1999, p.64.

⁴⁷ The threat of biological weapons: Prophylaxis and mitigation of psychological and consequences. *Journal of the American Medical Association*, 1997, p. 417.

Според најприфатената типологија за терористичките групи, може да се поделат во 5 групи врз основа на нивните политички позадини или идеологија

1. Национално-сепаратистичка терористичка група
2. Религиозни фундаменталисти
3. Терористички групи кои пропагираат некоја нова вера
4. Социјално-револуционерна терористичка група
5. Екстремно десни терористички групи

При проучување на терористичките групи најголем акцент се става на нејзиното влијание на поединецот, факторот на промена однесувањето поради групен притисок. Вклучувањето кон некоја терористичка група кај поединецот создава чувство на припадност, сигурност, важност, му дава нова улога и позиција во општеството поради што поединецот доживува голем „бум“, но и трансформација која можеби ни нема да ја забележи бидејќи се случува неосетно, постепено. Групната динамика лесно и брзо влијае на однесувањето на поединецот, тој својата перцепција и размислување брзо се прилагодува на групата. Поради потребата за припадност се јавува меѓузависност на членовите, особено на младите, се развива чувство на групна солидарност, а со тоа расте и притисокот на групата и групната динамика. Под притисок и заштита на групата поединецот брзо и лесно го прилагодува своето однесување за да може да се стопи со што поголемиот број членови и да не биде отфрлен, но чувствува и поголема храброст и поттик да направи нешта кои како поединец, сам од себе, веројатно не би ги направил.

„Терористички акт“ ќе значи еден од следниве намерни акти, кои, дадени во својата природа или својот контекст можат сериозно да загрозат една земја или меѓународна организација, што е дефинирано како повреда на националниот закон преку учество во спроведувањето на следниве цели:

-сериозно заплашување на популацијата;

- нелегално присилување на владата или меѓународна организација да извршува или да се воздржува од извршување на некој акт;

-сериозно дестабилизирање или уништување на фундаментални политички, уставни, економски или социјални структури на една држава или меѓународна организација;

-напад на личниот живот кој би можел да предизвика смрт;

-напад на физичкиот интегритет на лицата;

-киднапирање или земање на заложници;

-предизвикување екстензивна деструкција на владата или на јавните установи, системот за транспорт, инфраструктура, јавна или приватна сопственост, со цел загрозување на човековиот живот или нанесување голема економска загуба;

-киднапирање на воздухоплови, бродови или други средства од јавниот превоз;

-производство, поседување, набавка, транспорт, снабдување или употреба на оружје, експлозивни или на нуклеарно, биолошко или хемиско оружје, како и истражување и развој на биолошко и хемиско оружје;

-ослободување опасни супстанции или предизвикување пожари, експлозивни или ширење на ефектот со цел загрозување на човековиот живот;

-мешање или прекинување на снабдувањето со вода, енергија или каков и да е друг фундаментален природен извор чија цел би била загрозување на човековиот живот;

-закана за учество во било кој од претходно наведените дела;

-водење на терористичка група;

-учествување во активности на терористичка група вклучувајќи собирање информации или извори на материјали, или пак фондирање на своите активности на каков и да е начин со знаење за фактот дека ваквото учество ќе придонесе за криминални активности на групата.⁴⁸

⁴⁸ Парламентарното собрание на Советот на Европа на 24.01.2002 година ја усвои Резолуцијата 1271 (2002) за борбата против тероризмот и почитување на човековите права. Советот на Европа за прв пат промовираше „обединета“ дефиниција за тероризмот која беше општоприфатена од страна на Европската Унија.

2.2. Карактеристики и специфичности на современиот тероризам

Во услови на современиот свет на живеење, а пред се, на силните интеракциски односи на меѓународен план, подемот на борбата за човекови права и обидот за толкување на правото на самоопределување во духот на сецесијата, глобализацијата и нејзиното влијание врз класичниот пристап на суверени држави, како и промената на рамнотежа на сили во меѓународната политика, започна процесот на формирање на современиот тероризам.

Современиот тероризам, односно неговото појавување е карактеристично за време на нараснување на немирите во периодот од 1950 до 1970 година кога насилството постана доминантна форма и мошне популарна стратегија за постигнување на определени планирани ефекти.

Втората половина од дваесеттиот век го обележува масовното “селење” на тероризмот надвор од државните и национални граници и негова промоција како главна и доминантна форма на политички израз.

Денес тероризмот претставува претпочитана тактика на радикалните фундаменталистички групи посветени на целта да ги уништат своите верски и политички противници.⁴⁹

Последиците од делувањето на меѓународните терористички групи се чувствуваат на територијата на целокупната меѓународна заедница, и од таа причина неопходно е да се познаваат сите видови на поврзаност помеѓу терористичките акти и целокупните односи и состојби во меѓународната политика.

Во голем број на меѓународни конвенции се инкриминира терористичкото однесување, и земјите се обрзани во своите национални правни рамки да се борат против сите видови на тероризам. Оттука, може да заклучиме дека меѓународниот тероризам претставува збир на активности забранети со меѓународното право, насочени против поединците, групите, државите и нејзините институции и добра.

⁴⁹ Hoffman, Bruce, *Holly Terror, The Implications of Terorrism Motivated by Religious Imperative*, Royal Society of Naval Sciences, Stockholm, 1995, p. 43.

Со меѓународниот тероризам исто така се кршат и сите конвенции за заштита на човековите права и слободи во национални и меѓународни рамки, со што во голема мера се загрозува и хуманата – индивидуалната безбедност на луѓето кога се повеќе стануваат жртви на ова современо зло.

Најновата етапа во развојот на тероризмот претставува глобална закана и еден вид отскочна даска за создавање на новата “империја на насилство”. Оваа констатација станува дотолку пореална доколку тероризмот се повеќе ќе се приближува кон неговиот најопасен вид–супертероризмот⁵⁰, каде би се употребило НХБ оружје. Ова произлегува од сомнежите дека во моментот најголемата и најопасната терористичка организација Исламската држава поседува нуклеарно оружје.⁵¹

Треба да се истакне и фактот дека тероризмот се става и во функција на интернационализација на војната. Всушност, тероризмот во поново време се дефинира и како „војување” со друго име – војување со ниско ниво, конфликт од мали размери, односно војување со низок интензитет на употреба на насилство за остварување на определени политички цели.⁵²

Имајќи во предвид дека сме сведоци на создавањето на нови терористички организации со глобален карактер, треба да бидеме спремни за одговор на заканите кои доаѓаат од нив. Современите терористички организации веќе не се задоволуваат со ниски цели како во минатото кога се стремее кон привлекување на внимание и предизвикување на паника. Денеска сме сведоци на делувањето на најновата терористичка организација Исламска држава, која се истакнува со нејзината жестокост при нападите и се поголемта експанзија кон соседните држави.

⁵⁰ Митко Котовчевски *Национална безбедност на Република Македонија*, (втор дел), Македонска цивилизација, Скопје, 2000 година.

⁵¹ Catherine Phillips and Damien Sharkov, “ISIS has the materials to build a dirty bomb, but its nothing to worry about”, *Newsweek*, 8 December 2014, <http://europe.newsweek.com/isis-have-materials-build-dirtybomb-its-nothing-worry-about-290015>.

⁵² Митко Котовчевски, *Извори на загрозување на мирот и националната безбедност*, Балкански центар за мир, Напредок, Тетово, 1999 година.

Меѓународниот тероризам настанува на два карактеристични начини:

1) Во ситуација кога во изведувањето на терористичкиот акт директно или индиректно, намерно или ненамерно се вовлечени односно инволвирани две или повеќе држави, било преку своите граѓани и добра, коишто можат да бидат субјекти или објекти на терористичкиот напад.

2) Во ситуација кога со терористички акт се загрозуваат одредени добра коишто подлежат на определена меѓународна заштита.

Современиот тероризам што на меѓународен план кој го применува Ал Каеда, ИСИС и нејзините афилирани групи, значително се разликува од класичниот меѓународен тероризам со кој светот се соочуваше за време и кратко по завршувањето на Студената војна⁵³. Периодот на деведесеттите години од 20 век и она што денес се случува на тој план создаде значително нова, досега невидена слика. Во таа насока, можеме да ги издвоиме следните специфичности на современиот тероризам:

Прво, терористичките операции не се ограничени на национално и регионално ниво. Ал Каеда е, на пример, одговорна за изведување на терористички напади во Авганистан, Индонезија, Сомалија, Тунис, Шпанија, Кенија, Мароко итн,⁵⁴ додека Исламската држава реализираше терористички акти во Белгија, Франција, Германија, Шпанија, Ирак, Либија, Данска, Јемен, Тунис, Пакистан...⁵⁵

Второ, агендата е глобална. Таа не е национална или регионална како што е случај со ИРА, ЕТА, Абу Сајеф итн. Класичниот тероризам се манифестира преку неколку облици. Имено, еден од облиците на манифестирање на тероризмот е преку борбата на властите на една држава против опозицијата, познат и како државен тероризам, од друга страна, за класичен тероризам зборуваме и тогаш кога тероризмот е насочен од опозицијата против позицијата. Причините за тоа можат да бидат различни, од идеолошки несогласувања, борбата на малцинствата за политичка автономија или сецесија и слично. Тоа што во мотивациска смисла се случува со Ал Каеда, ИСИЛ, е значително различно. Нивните агенди

⁵³ Scnekner, Ulle, *Internationale Terroristen als Profiteure fragiler Staatlitscheit*, SWP- Studie, Berlin Stieftung Wissenschaft und Politik, 2004, p. 15-16.

⁵⁴ Ibid, стр.18

⁵⁵<http://edition.cnn.com/2015/12/17/world/mapping-isis-attacks-around-the-world/index.html>

се религиозно мотивирани и исполнети со апстрактни цели, која што прерасна во глобален Џихад против неверниците. Целта на оваа агенда е да се врати владеењето на Алах или за нив ‘оригиналниот Ислам, кој се шири од Вахабизмот.

Трето, искористувајќи ги основите на Исламот, пред се, во поглед на солидарноста врз која се гради оваа вера, Ал Каеда, ИСИЛ успеа да развие транснационална идеологија.⁵⁶ Тоа се одрази на тој начин што идејата за глобалниот Џихад се појави како агенда и водич за многу исламски екстремни движења.

Четврто, организациската поставеност на Ал Каеда, ИСИЛ е исто така со меѓународен предзнак. Структурата на Ал Каеда не е хиерархиска и наликува на она што во академските кругови е познато како Хидра. Тоа значи дека постои јадро со мал број на членови за кое се закачени главни ќелии со голема децентрализација низ целиот свет. Во сателитските ќелии, кои изведуваат операции и независно од главното јадро, се наоѓа конгломерат на исламски фундаменталисти, исламски политички партии и истакнати независни групи врз кои се потпира главното јадро во логистичка и оперативна смисла.

Петто, тактиката на современиот тероризам не се совпаѓа со мошне употребуваната реченица на Брајан Џенкис дека терористите сакаат многу луѓе да гледаат, но не многу луѓе да загинат. Настаните од 11 септември 2001 година потврдија дека современиот тероризам се води од девизата повеќе луѓе да гледаат и повеќе луѓе да загинат.

Најнов пример на современиот меѓународен тероризам, беа терористичките напади во Париз во ноември, 2015 година. Во нападите се убиени најмалку 120 луѓе, а во нив учествувале и биле ликвидирани осум терористи. Околу 1.500 луѓе биле присутни во салата „Bataclan“ на концертот на американската метал група Eagles of Death Metal (EODM), сала која е во близина на редакцијата на сатиричниот весник Charlie Hebdo, кој во јануари годинава беше цел на терористички напади во кој беа убиени 12 луѓе. Неколку очевидци изјавија дека напаѓачите извикувале „Алаху Акбар“ (Господ е голем) и оти нападот е одмазда за францускиот претседател Франсоа Орланд поради учество во нападите врз џихадистите во Сирија. Полициските извори потврдиле дека сите напаѓачи биле убиени во полициска акција откако било сфатено дека не станува збор за заложничка криза.

⁵⁶ Bergen, Peter, Holy war, *Inside the secret world of Osama Bin Laden*, INC, 2001.

Напаѓачите не биле маскирани и носеле експлозивни појаси. Вкупно имало шест или седум симултани напади во неколку делови од градот, со најмалку три експлозии-најголем бомбашки напад во Франција во модерната историја.⁵⁷

Новиот тероризам се одликува со воен карактер, екстремна бруталност односно нов стил на дејствување кој ќе биде поразличен и поубиствен во споредба со традиционалниот тероризам. Новите терористички организации постојано го усогласуваат своето дејствување во современите процеси, достигнување во науката и техниката, особено со примена на комуникациските технологии и употребата на интернет за потребите на пропаганда, регрутирање, индоктринација, собирање на средства и водење на психолошка војна. Една од круцијалните димензии кои го идентификуваа новиот глобален тероризам претставува организирана структура и радиус на дејствување на терористичките мрежи, кои првенствено се организирани на корпоративски систем на дејствување, по модел на внатрешната структура на мултинационалните корпорации, што подразбира висок степен на внатрешна децентрализација, помала улога на лидерот, односно централата која сè повеќе добива улога на невидлив центар од кој пулсираат нови мотивирачки идеи и нова идеолошка платформа со помош на која тероризмот се чини прифатлив и рационален за сè поголем број на млади и образовани поединци. Оваа нова современа терористичка мрежа прераснува во виртуелен глобален систем, кој е многу тешко да се лоцира и идентификува, систем-способен да ја користи современата технологија, за собирање на потребни информации и за извршување на терористички операции.⁵⁸

Новите терористички организации имаат меѓународен и глобален домен, фокусирани се на глобалниот противник и глобалните прашања. Исто така честите самоубиствени напади треба да се сватат и разгледаат како дел од комплексниот начин на терористичко дејствување, односно сите самоубиствени терористички кампањи имаат заедничка карактеристика – специфична стратегиска цел: да ги принуди демократиите да ги повлечат своите воени сили од територијата која е од терористичко значење. Новиот тероризам се одликува со верски фанатизам, мотивиран од верски императиви и

⁵⁷ Paris Attacks Suspect Killed in Shootout Had Plotted Terror for 11 Months, <http://www.nytimes.com/news-event/attacks-in-paris>, The New York Times, November 19, 2015.

⁵⁸ Милошевска Т, Модели на поврзаност на тероризмот и на транснационалниот организиран криминал, Филозофски факултет, Скопје, 2016.

предизвикува посилни акти на насилство кои предизвикуваат голем број жртви и поголеми разузнавања одколку актите на терористичко насилство, предизвикано од секуларните или традиционалните терористички организации.⁵⁹

Но, современиот тероризам и неговите ефекти неможат да се разберат без да се осознае улогата на не-државните актери на меѓународен план. Како резултат на глобализацијата, не-државните актери започнаа да играат клучна улога во економските процеси и особено, во, безбедносната и генералната политика. Фактот што современиот тероризам е практикуван токму од ваквите не-државни актери предизвика огромна сложеност при справување со тероризмот на меѓународен план.

Од друга страна, пристапот кон справување со современиот тероризам, е мошне комплексен, најмалку поради две причини, и тоа: прво, поради фактот дека станува збор за феномен кој има меѓународни ефекти што наметнува потреба од меѓународен пристап кон негово сузбување, второ, поврзано се претходното, сложеноста во пристапот кон справување со современиот тероризам, практикуван од недржавни актери, е предизвикана токму од примената на меѓународното право. Правилата и принципите токму на меѓународното право во најголема мерка сеуште се фокусирани врз државите како оригинални субјекти и врз регулирањето на нивните меѓусебни односи. За не-државните актери коишто го изведуваат современиот тероризам, речиси и да не постојат меѓународни договори, обичаи, принципи и правила со кои се регулира нивното поведение во безбедносна смисла.

⁵⁹ Милошевска Т, Модели на поврзаност на тероризмот и на транснационалниот организиран криминал, Филозофски факултет, Скопје, 2016.

3. ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

3.1. Поим за финансирање на тероризам

Финансирање на тероризмот претставува собирање и дистрибуирање на финансиски средства, со намена да се искористат за вршење на терористички акти како и за финансирање на активностите на терористичките организации или индивидуалните терористи.

Според Меѓународната конвенција (член 1, став 2) сузбивање на финансирањето на тероризмот, под финансирање на тероризам се подразбира -„на било кој начин, непосредно или посредно, незаконско и намерно, обезбедување или собирање средства, со цел да се употребат или знаејќи дека ќе се употребат, во целост или делумно, за вршење ,терористички акти“.⁶⁰

Во Членот 394-в од Кривичниот законик на Р. Македонија е предвидено и кривичното дело „Финансирање на тероризам“ каде се предвидува кривична одговорност за лицето кое обезбедува или собира средства на било кој начин директно или индиректно, незаконски или свесно, со намера тие да бидат употребени или со знаење дека ќе бидат искористени целосно или делумно заради извршување на конкретно пропишаните кривични дела:

- Тероризам
- Меѓународен тероризам
- Загрозување на лица под меѓународна заштита
- Загрозување на безбедноста во воздушниот сообраќај
- Терористичко загрозување на уставниот поредок и безбедноста
- Злосторство против човечноста
- Земање заложници.⁶¹

⁶⁰ Н.Станковиќ, „Тероризам и финансирање на тероризам“, Европски Универзитет, Брчко, 2014, стр.60.

⁶¹ Камбовски, В., Кривичен Законик, Интегрален текст, Предговор, кратки објаснување и Регистар на поими, ЈП Службен весник на РМ, Скопје, 2009.

Во расположливиот фонд за финансирањето на тероризмот како специфичен поим, постои многу оскудна научна литература. Спрема некои автори, финансирањето на тероризмот претставува собирање и дистрибуирање на финансиски средства, со цел нивно искористување за вршење на терористички акти како и за финансирање на активности на терористички организации или индивидуални терористи.⁶²

За да можат да функционираат и да ги вршат активностите, терористичките организации имаат потреба од финансиски средства кои можат да ги стекнат на неколку начини, односно извори, и тоа: законски извори, незаконски извори и државни спонзорства.⁶³

Законските извори на финансиски средства вклучуваат злоупотреба на непрофитабилни и добротворни организации, злоупотреба на законски деловни активности и самофинансирање. Добротворните и непрофитабилните организации се од таков вид што располагаат со значајни финансиски извори, кои често имаат меѓународен карактер, а тоа значи дека вршат финансиски трансакции на национално и меѓународно ниво.

Кај деловните активности кои се базираат на готовински трансакции тешко е да се утврди односот меѓу реалната и пријавената вредност на извршената услуга или продажба, па може да дојде до злоупотреба на законските деловни активности за финансирање на терористичките организации.

Кај самофинансирањето постои финансирање од сопствени средства на самите членови-терористи, нивни роднини. Овие средства вклучуваат и парични средства на лица или организации кои директно не се вклучени во терористичките организации. Законските извори за терористичките организации познати се под името „црно перење затоа што легалните финансиски средства се претвараат во црни средства наменети за финансирање на тероризмот.

Финансирањето на тероризмот од незаконски извори подразбира користење на финансиски средства стекнати на нелегален начин т.е преку криминални активности. Како

⁶² За потребите на тероризмот во светот се користат околу 1 500 милијарди долари, што е два пати повеќе од бруто производот на Велика Британија и три пати повеќе од вкупната готовина на долари кои се во оптек.

⁶³ Ured za sprecavanje pranja novca (Financijsko-obavestajna jedinica) Tipologije financiranja terorizma, R. Hrvatska Ministarstvo financija, Zagreb, 9-14.2012.

криминални активности кои најчесто се користат за добивање на финансиски средства за финансирање на тероризмот би можеле да бидат трговијата со наркотици, трговија со оружје, финансиски измами и др.

Како еден од изворите за финансирање на терористичките организации се и државните спонзорства кои претставуваат сигурен и постојан извор на финансиски средства кои им се неопходни.

При преносот на финансиските средства терористичките организации користат три начини на трансфер:⁶⁴

- преку финансискиот систем;
- физички пренос на парични средства и
- меѓународниот трговски систем.

Често пати како дознака за прикривање терористичките организации користат или ги злоупотребуваат некои од хуманитарните и добротворни организации или други правни субјекти за да не бидат разоткриени причините за преносот на паричните средства. На тој начин терористичките организации пренесуваат финансиски средства во национални и меѓународни рамки.

Со финансискиот пренос на финансиски средства, терористичките организации лесно пренесуваат средства со тоа што не се изложени на опасност од мерките за спречување на перењето на пари. Најчест начин е купувањето на злато или некои други скапоцености, па потоа ги пренесуваат од една во друга област или држава. Таквиот начин на трансфер често се практикува во јужните делови на Азија и средниот Исток, а во последно време и во Европа. Со овој начин на трансфер на финансиските средства терористичките организации имаат помал ризик да бидат откриени.

⁶⁴ Ured za sprecavanje pranja novca (Financijsko-obavestajna jedinica). Tipologije financiranja terorizma, R. Hrvatska, Ministarstvo financija, Zagreb, 9 -14. (2012)

3.2. Терористички потреби и создавање на финансиска инфраструктура

За да ги остварат своите цели терористичките организации градат и одржуваат финансиска инфраструктура која почива врз развивањето извори на средствата, начинот на перење на тие средства и техники кои осигуруваат дека средствата се искористуваат за добивање на материјални и други логистички алатки и потреби неопходни за извршување на терористичките акции. Најголемиот дел од парите терористичките организации ги издвојуваат за дисеминација на идеологијата, одржување на мрежата на терористичките ќелии и придобивање на нови членови. Купувањето на оружје, возила и експлозивни материјали претставува само „врв на ледениот брег“ во однос на парите кои терористите ги даваат за одржување на т.н ќелија на оние кои спијат. Тие ги издржуваат припадниците на организацијата кои се во период на „спиене“ кој може да трае и неколку години, во зависност од планираната мета за напад. Исто така, значајни финансиски средства се потребни и за тајните канали за комуникација, регрутација, обучување на нови припадници, како и за патни трошоци и добивање фалсификувани патни исправи.⁶⁵

За финансирање на овие операции тие прибираат средства од легитимните извори и од криминалните активности, како што се трговија со дрога шверц на оружје, измама, киднапирање и изнуда. Освен тоа, терористите купуваат контролираат бизниси што вклучуваат давање услуги поврзани со готовина, како што се системите за брз трансфер на пари и систем за интернет плаќање, ги користат големите финансиски пазари со центри во најразвиените држави во светот каде што можат да ги користат услугите на напредниот систем на платен промет.⁶⁶

Терористичките акти бараат одредени финансиски трошоци.⁶⁷ Финансиските аспекти на тероризмот се различни и повеќедимензионални. Карактеристично е за сите фази на терористичките дејствија, од планирање и организирање, па сè до изведување на

⁶⁵ J. DINIĆ, *Pranje novca kao ekonomska dimenzija terorizma*, Fakultet za inženjerski menadžment, Univerzitet Union - Nikola Tesla, Beograd, Srbija (2016)

⁶⁶ Sandić, K. *Fenomen finansiranja terorizma putem pranja novca i uspostavljanje delotvornog sistema kontramera*, Beograd, *Vojno delo*, br. 1 /2012, str. 380-400

⁶⁷ За изведување на нападот во Париз во 2015 година и во Брисел во 2016 година, биле потребни вкупно 10 000 усд, додека пак, за подготовките таа сума е повеќекратно поголема.
<http://www.nbcnews.com/storyline/paris-terrorattacks/terror-shoestring-paris-attacks-likely-cost-10-000-orless-n465711>. достапно: 14.04.2017.

терористичките акти дека парите се „кислород за тероризмот“⁶⁸ и неопходен за реализација на подготвителните активности како и за изведување на терористичките напади. Воспоставувањето на терористичката инфраструктура бара располагање на финансиски средства кои може да се стекнати со легални или нелегални активности.

Во врска со финансиските аспекти на подготовка на терористичките дејствија важно е да се напомене дека секоја терористичка организација во својот состав има помошник на водачот за ненасилни дејства, а еден од нив е помошникот за водење на финансиските дејства, што зборува за сериозноста и значењето на финансиите за терористичките организации. Исто така, терористичките организации имаат и свои активни помагачи, што е термин за лицата или заедницата која активно им помага на терористите, давајќи им, меѓу другото, материјална и финансиска поддршка. Во рамките на активните помагатели посебно се истакнуваат државите кои се јавни или тајни помагачи на тероризмот..

Финансиските аспекти на изведувањето на терористичките дејства се разновидни. Пред сè, може да се согледаат и кај целите на тероризмот кој може да бидат и финансиски институции, може да се забележат и кај последиците од терористичките напади, кои може да бидат и од финансиска природа. Еден од специфичните финансиски аспекти на тероризмот се и финансиските награди кои ги добиваат членовите на семејствата на терористите – самоубијци, а ги добиваат од исламските доброволни организации и од самите теористички групи.

Што се однесува до Исламската држава потребни им се финансиски средства за одржување на нивната состојба, што вклучува одржување на опремата, награди за успешна операција, плата за борците и надомест за семејствата чиј број секојдневно се зголемува. Организацијата брои повеќе десетици илјади борци (над 30 000 според процентите на разузнавачки служби). Покрај борците во организацијата се наоѓаат и уште многу лица кои извршуваат административни работи. Платата на борците се движи од 200 до 600 долара месечно, а тоа зависи од националноста, искуството и колку е големо неговото семејство. Тоа е големо зголемување во споредба со периодот од 2010 година, кога борците добивале

⁶⁸ Sandić, K., Fenomen finansiranja terorizma putem pranja novca i uspostavljanje delotvornog sistema kontra mera, Beograd, *Vojno delo*, br. 1 /2012, str. 380-400.

околу 40 долари месечно⁶⁹. Покрај платата им се обезбедуваат и домови во новоосвоените територии. На оние кои работат во администрацијата месечната плата се движи од 300 долари за обичните работници до 2000 долари⁷⁰ за оние кои имаат раководни функции.

Терористичките групи поради тајноста во подготовката и извршувањето на нападот, се многу флексибилни во поглед на прилагодувањето на бројните методи за трансфер на пари, користејќи ја правната нескладност на различни држави за доток на финансиски средства до групите на кои им се потребни за подготовка и извршување на напади.

3.3. Државно спонзорство

Државно спонзорирани, одредени влади, како дел од националната политика финансиски ги обезбедуваат разни терористички организации со големи средства. Така на пример, арапската земја Катар долго време им дава финансиска поддршка на терористичките организации, како што се Хамас, Исламската држава, Ал Каеда и Нусра фронтот.

Абдул Карим ал –Тани, член на кралското семејство на Катар, му понуди засолниште на ал–Закарави, основачот на Ал Каеда во Ирак, пасош и 1 милион долари на банкарска сметка за финансирање на Ал Каеда во Ирак (претходница на ИСИС).

3.4. Криминални активности

Тероризмот е тесно поврзан со организиран криминал. Терористичките организации често пати поради глобалните политички притисоци или некои други причини се приморани да започнат со криминални активности или да побараат соработка со некоја криминална организација. За терористичките групи организираните криминални активности претставуваат и извор на приходи кои се неопходни за самото функционирање на групата.

Соработката на организираниот криминал и тероризмот најчесто се одвива преку трговијата со оружје кое е многу распространето и го има во големи количини, кое оружје може да биде нелегално транспортирано за пари, или пак, да се користи за некоја

⁶⁹ www.afr.com/p/world/oil_makes_islamic_state_the_wealthiest QU4vEzRM4GtAZx9dtg9aCL.

⁷⁰ http://www.odbrana.mod.gov.rs/odbrana-stari/vojni_casopisi/arhiva/VD_2016-2/68-2016-2-20-Kuzmanovic.pdf

терористичка активност. Терористичките организации ваквото оружје го набавуваат со купување од одредени земји, да го украдат или да го произведат во некои скриени фабрики.

Познато е дека денес се произведуваат огромни количини на оружје кои ги надминува потребите за вооружување на националните армии, па дел остануваат и се криумчарат и се продаваат на нелегалниот пазар.⁷¹ Има три пазари за оружје, бел пазар-кога продажбата на оружјето се врши преку владите; сив пазар – кога продажбата се врши под надзор на владите, но продажбата ја извршуваат приватни компании; и црн пазар – продажбата на оружјето се врши со помош на поединци и трговци.

Терористичките организации извршуваат повеќе тешки кривични дела кои се од делокругот на организираниот криминал, за да се стекнат со финансиски средства, да реализираат некои политички цели, а дел од овие кривични дела имаат меѓународен карактер. При тоа, се користат канали за криумчарење кои ги контролираат одредени групи кои се занимаваат со организиран криминал, а честопати тоа се и самите терористи, доколку е потребно. Понекогаш е потребна и поддршка од страна на дипломатските претставници, или некои граѓани заради враќање на услуга, уцена идр.⁷²

Табела 1. Сличности и разлики на криминалните организации и терористичките организации

Сличности помеѓу криминалните и терористичките организации	Рационалност; Насилство или закана за насилство; Грабнување, убиства, изнудување; Прикриеност; Незаконско дејствување; Загрозување на националната сигурност; Прилагодливост и отпорност; Дејствување во околина која ги симпатизира; Општествено делување во локална заедница;
--	---

⁷¹ Милошевска, Т. Поврзаноста на тероризмот и организираниот криминал. *Современа Македонска Одбрана*, бр.10, 2004.

⁷² Jelenski, M. Komplementarnost medzunarodnog terorizma i medzunarodnoga organiziranog kriminala. Zbornik radova Medunarodne konferencije “, Rat protiv terorizma nakon 10 godina”, Zagreb, 6, 87-101. (2012).

	Користење на новите технологии и глобализацијата; Градење и ширење на мрежи;	
Разлики	<u>Криминална организација</u> Економска мотивација; Одржување на статус кво; Избегнување на медиумска застапеност; Градење на деловни контакти со државни органи;	<u>Терористичка организација</u> Политичка мотивираност; Желба за револуционерни промени; Барање на медиумска застапеност; Преземање одговорност за своите дејствувања; Ретко воспоставување на деловни контакти со државни органи;

Преку криминалната компонента терористичките организации се зацврстуваат во материјална смисла како еден од битните фактори за остварување на плановите. Тероризмот и организираниот криминал од меѓународни димензии се поклопуваат и во криумчарењето и продажбата на дрога, оружје, муниција, перење на пари, проституција, трговија со луѓе и човечки органи, а сето тоа со цел финансирање на терористичките активности.⁷³

3.5. Перење на пари

Тероризмот како облик на политичко насилство претставува илегална активност и со самото тоа, изворите на финансирање влегуваат во областа на пари стекнати од незаконски работи. Најголем дел од нив се добиваат од трговијата со оружје, наркотици, ретки скапоцени камења⁷⁴, уцени и слични активности од областа на организираниот криминал. Тие треба да станат легални, за што се користи „перење на парите“.

Перењето пари подразбира процес на конверзија на приходите од нелегални активности во фондови кои потекнуваат од привидно законски извори без притоа да се открие нивниот вистински извор, природа или сопственост. Перењето на пари најопшто би

⁷³ Милошевска, Т. Поврзаноста на тероризмот и организираниот криминал. *Современа Македонска Одбрана*, бр. 10, 2004.

⁷⁴ Во Африка токму ваквата трговија им овозможи реализирање на терористичкиот напад на американската амбасада во Кенија во 1998 година.

можело да се дефинира како постапка за прикривање на постоење, илегалност на изворите и употребата на приходите кои се резултат на криминална активност, т.е нивна легализација.

Перењето пари претставува кривично дело кое го прават сите организирани криминални групи заради легитимирање на илегално стекнатиот имот, а на глобално ниво претставува уште поголем предизвик, особено во однос на финансирање на терористичките организации.

Перењето пари и финансирањето на тероризмот често пати вклучуваат слични трансакции, чија цел првенствено е прикривање. Инволвираните во перењето пари пуштаат во оптек нелегални средства преку легалните канали со цел да го прикријат нивното илегално потекло, додека оние кои го финансираат тероризмот вршат трансфери на средства од легално и од нелегално потекло, со цел да ја прикријат нивната намена – помагање на тероризмот. Тие се наоѓаат во симбиотичен однос и финансирањето на тероризмот го нарекуваат „обратен процес на перење пари“, бидејќи за разлика од процесот на перење пари, каде што се сокрива криминалното потекло на парите, финансиските средства наменети за терористичките организации, сакаат да ги прикријат крајните места и цели за кои што се наменети. Терористичките организации користејќи ги техниките за криење на парите, слични на оние кои се користат за перењ пари, ги кријат трагите на парите кои службите на безбедност би можеле да ги идентификуваат и да дојдат до лицата кои се поврзани со терористички напади. Со оглед на тоа дека за финансирање на тероризмот се користат „валкани“ пари, лицата вклучени во терористичките активности настојуваат нелегално стекнатите приходи да ги приклучат во легалните текови на проток на капитал на глобалниот финансиски пазар.⁷⁵ Лицата поврзани со терористичките организации или нивните членови, откако ќе стекнат одредена сума од „валканите“ пари, истите ги вложуваат во банка која им издава потврда за депозит кој со посредство на одредени компании, се вложуваат во сметките на банките кои се наоѓаат на териториите на државите од „даночниот рај“ (Кајмаканските острови, Девствените острови и др.).

⁷⁵ Bolta, D., *Sprječavanje finansiranja terorizma, Policija i sigurnost*, vol 19. No. 4, Zagreb, 2011, стр.423.

Следниот чекор се однесува на пренос на парите во некоја банка која издава чекови и/или налози за плаќање за потоа да се изврши пренос на парите на сметка на банката која се наоѓа на територијата на извршителот на терористичкиот напад. Методите на перење пари на криминалните групи и оние на терористите се идентични, додека пак, мотивите им се дијаметрично спротивни. Перењето пари кои го вршат припадниците на организирани криминални групи има профитабилен карактер, додека пак, мотивите на терористичките групи се дијаметрално спротивни и се одредени од политички, а не од материјални цели.⁷⁶

Многубројните резолуции на ОН поврзани со финансирање на тероризмот вниманието го насочуваат кон воведување на економски санкции како облик на борба против финансирање на терористичките активности на Ал Каеда и Исламската држава на Ирак и Левант.⁷⁷

3.6. Хавала систем

Како една од заканите за финансирање на тероризам, често се јавуваат неформални (легални, полулегални или нелегални) системи за трансфер на пари. Еден од најпроблематичните системи за трансфер, кој често се поврзува како со перењето на пари, така и со финансирањето на тероризмот, претставува неформалниот „hawala„ систем, брз и ефективен метод за плаќање низ целиот свет. Кај некои нации, „hawala“ е илегална активност, кај други е дел од „сивата“ економија. Повеќе карактеристики ја прават „hawala“ атрактивна за клиентите: ниските трошоци (без регистрација на бизнисот, без основачки капитал, без даноци, скоро никакви трошоци за персонал, техничка опрема со ограничен капацитет), висок степен на флексибилност (избегнување на санкции, скоро непостоечки банкарски систем, хуманитарна помош), анонимност (избегнување на девизни контроли, затајување на данок, затајување на царински давачки).

Идеолошката близина со „Исламската држава“ (ИД) се отсликува и со конкретна економска помош. За трансфер на неопходните финансиски средства терористичките организации го користат хавала (што на арапски значи доверба) системот што претставува сигурен систем за пренос на парични средства. Тој е раширен на Блискиот и Среден исток,

⁷⁶ Taseva, S., *Pranje novca i terorizam*, *Pravni savjetnik*, 10/II, Sarajevo, 2004, стр.102.

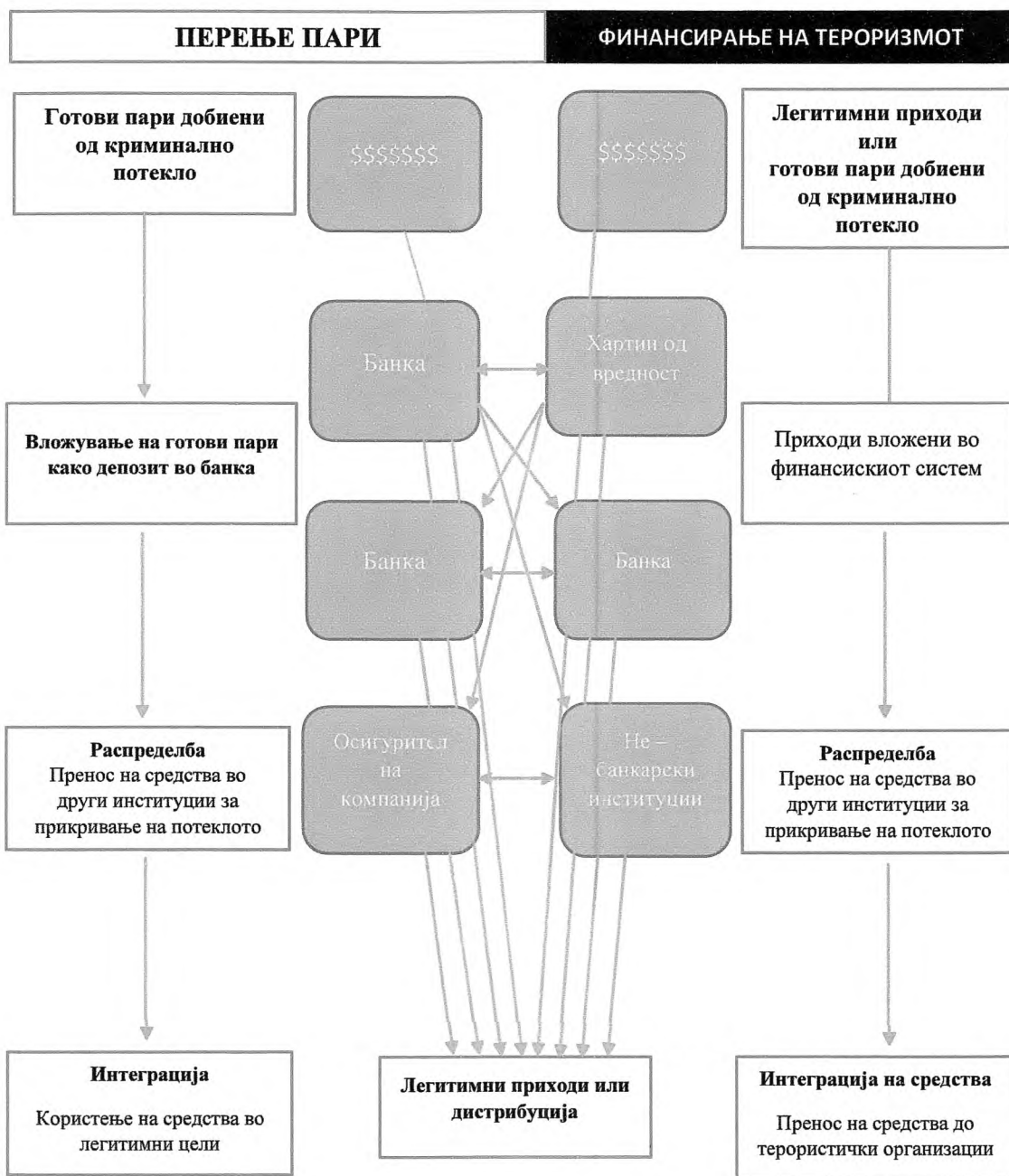
⁷⁷ Unanimously Adopting Resolution 2253 (2015), Security Council Expands Sanctions Framework to Include Islamic State in Iraq and Levant <http://www.un.org/press/en/2015/sc12168.doc.htm> (12/05/2016).

Индија и во азиските заедници ширум светот, поради отсуство на бирократски процедури и банкарски формалности поврзани со проверка на идентитетот на корисникот на услугата. Тоа е идеален канал за пренос на парични средства меѓу приватни и физички лица. Поради високиот степен на анонимност претставува идеален начин за доставување на финансиски средства до терористичките организации. Имено, колку се високи сумите кои и се дадени на ИД е тешко да се каже. Парите кои се префрлаат преку т.н. ХАВАЛА – СИСТЕМ, односно неформален систем на префрлање пари, при што парите не се трансферираат преку официјалните банкарски сметки туку преку лицата од доверба е непознат. Исто така не е познато во колкава мера Саудиската држава ја поддржува ИД директно, а колку индиректно. Високиот степен на доверба меѓу посредникот во трансферот на пари и отсуство на пишани трагови за трансакцијата претставува проблем за безбедносните служби кои се обидуваат да ги откријат сомнителните трансакции кои водат до терористичката организација.

Станува збор за следниот механизам:⁷⁸ за да се испратат пари на пример, од Ирак во САД, се оди прво кај некој хавала брокер и се назначува сумата пари, со шифри преку факс, електронска пошта или телефон кој географски е најблиску до локалниот брокер во САД, кој вообичаено е трговец – доселеник од Азија. Потоа парите може да се подигнат, благодарение на хавала системот. Брокерите користат разни хавала благајни низ целиот свет во кој се акумулираат парите на клиентите, а тие најчесто се со криминална природа. Тие целосно се потпираат на хавала: конците на тие трансакции практично не може да се откријат, бидејќи не останува никаква никаква сметководствена трага. Хавала системот бележи еспанзија со своите илјадници различни организации, банки, осигурителни компании, лизинг организации. Нивниот број секојдневно вртоглаво се зголемува.

⁷⁸ Money Laundering and Terrorist Financing: Definitions and Explanations <http://www1.worldbank.org/finance/assets/images/01-chap01-f.qxd.pdf> (02/02/2016)

ПРОЦЕС НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗМОТ

Рестрикциите во банкарскиот систем, за ИСИС не претставувале пречка за продолжувањето на својата надворешна трговија, така што како алтернативен и неформален облик го користеле „хавала“системот. Големата мрежа на агенти, распространети низ

регионот, им овозможувала на организацијата да испраќаат и примаат неследени трансфери скоро веднаш. Исто така, агентите кои „оперираат“ на целата територија која е под контрола на групата, се овластени да ги спроведуваат своите активности под надзор на организацијата. Значајноста на сумите со кои се работи, претставува доволен мотив за агентите да работат со, т.е. за ИСИС. Трансферите со „хавала“ системот им овозможува на групата да тргуваат со агентите во Турција, Јордан, и на тој начин да увезуваат роба која е недостапна на нивната територија.

Меѓутоа, неутрализирањето на „хавала“ системот и понатаму се покажува како тешка задача:

Прво, поради самата негова длабока вкоренетост во рамките на Ирачкото општество и користењето на овој систем во над 50% од државните бизниси,⁷⁹ и

Второ, дискретноста, брзината и сигурноста на системот, кој се базира на доверба овозможува да се заобиколат контролните механизми.

⁷⁹ Coker, M. “How Islamic State’s Secret Banking Network Prospers”, *The Wall Street Journal*, 2016. Available at: <http://www.oasiscenter.eu/press-review/2016/02/25/how-islamic-state-s-secret-banking-network-prospers>

4. ИСЛАМСКА ДРЖАВА

4.1. Концептот на калифат

Поимот калифат е во тесна врска со создавањето и ширењето на Исламската држава, па важно е да се запознаеме со тој поим кој е во врска со исламската историја, митологија и теологија. По смртта на муслиманскиот месија, пророкот Мухамед (во 632г), во Арабија владееле неговите наследници кои се нарекувале калифи. Тие го обединиле Арапскиот народ и ја прошириле државата. Но, внатрешните судири во калифатот довеле до негово распаѓање на повеќе држави. Се до настанувањето на Исламската држава најчести поими кои доаѓаат од Исламските земји беа термините „џихад“⁸⁰, шеријат,⁸¹ муџахида⁸², кафир⁸³, но не и помот калифат.

Концептот на калифатот со векови е важен дел на исламската мисла, а надежта за негова обнова е потајно во целокупната муслиманска заедница низ целиот свет. Тој подразбира идеал на обединување на целиот уммет, т.е. целата муслиманска заедница ширум светот. Неочекуваната масовност на арапската пролет и соборувањето на долгогодишната диктатура, одеднаш дел од муслиманскиот свет ги потсети на изворното единство – уммет и можниот вовед во обнова на универзалниот калифат. Голем дел од муслиманскиот свет, особено младите луѓе, откако им се срушија идеалите и надежта дека нивната држава ќе им овозможи достоинствен живот запаѓаат во криза на идентитетот. Исламската држава на многу од нив во тој момент на криза на идентитетот и материјална криза, им го нуди примамливи земни и вонземни ветувања, кои во почетокот некогаш ги исполнуваа.

Мислата за обнова на калифатот меѓу муслиманскиот свет (калифатот од 7 и 8 век) никогаш не се изгубила. Но мали се обидите таа во реалноста да се реализира. Интересен пример можеме да забележиме во современата историја на Палестина. Во декември 1931 година во Ерусалим е организиран Светски исламски конгрес, каде што големиот ерусалимски муфтија Хаџи Емин ал-Хусеини сакал да се прогласи за халиф. Но, Египет,

⁸⁰ Војна за ширење на исламот, верска војна

⁸¹ Исламско право

⁸² Војник на џихадот, верска војна

⁸³ Неверник, немуслиман

Турција, Персија не испратиле свои претставници поради претпазливост и страв од таквото прогласување за халиф. Свесни дека присуството на претставници од такво важно територијално подрачје калифатот не би бил легитимен зошто нема да биде постигната ицма.⁸⁴ Амбицијата на Хади Емин за да стане халиф е зајакната и од неговото потекло, бидејќи е потомок на Мухамедовиот внук Хусеин, кој пак, води потекло од курјешитското племе.

Во 1928 година во Египет е основано Муслиманското братство кое меѓу другото, има за цел и обнова на калифатот. Но, по неколку атентати и прогони на видни луѓе од Арабскиот свет, тоа е забрането. По Првата светска војна основани се повеќе Арабски кралства, султанати, емирати и републики, а исламскиот свет се чини дека е разбиен.

Арапските државни и недржавни актери имале различни политички цели кои се причина за нивни меѓусебни здружувања, па и непријателства. Тоа на запад понекогаш се толкувало и како фактор за нестабилен Блиски Исток.

Во 21 век се случија судири кои дојдоа од обновата на една древна општествена парадигма, повик на обединување на муслиманскиот свет врз основа на нормите на раноисламската традиција. Во јуни 2014 година Исламската држава објавува документ во кој се тврди дека се пронајдени докази за тоа дека водачот, ал-Багдади потекнува од пророкот Мухамед и по прогласувањето на новиот калифат на 29 јуни групата го поставила за свој халиф. Како халиф тој барал сите муслимани од целиот свет да му се заколнат на верност, во склад со исламското право.⁸⁵ Некои важни актери сепак не го признаваат веднаш тој калифат.⁸⁶ Така, Муслиманското братство не му искажал верност веднаш и не го препознал калифатот. Јусуф ел-Кардави, претседателот на Унијата муслимански научници, Исламската држава веднаш ја отфрла по самото нејзино прогласување и дека е нелегитимно тело кое ги крши шеријатските закони, но веднаш потоа изјавува дека муслиманите го очекуваат доаѓањето на калифатот и халифот.⁸⁷

⁸⁴ Концензус од целокупниот исламски свет.

⁸⁵ Johnson, M. Alex „Deviant and Pathological': What Do ISIS Extremists Really Want?, *NBC News*, 3. 09. 2014.

⁸⁶ Jessica, L., "Iraq crisis: Could an ISIS caliphate ever govern the entire Muslim world?", *ABC News*, Australia, "What does ISIS' declaration of a caliphate mean?" *Al Akhbar English*.

⁸⁷ Изјава во Ал Џезира 2014 година

Иако не постои јасен општ концензус, три фактори сепак битно придонесуваат во легитимноста на новоформиранитот калифат, а тие се базираат на раноисламските начела, тоа се :

- 1) Халифот треба да е Арап кој потекнува од племето Курејшити⁸⁸.
- 2) Халифот е избран од страна на шура.
- 3) Калифатот под негово водство постигнува најголеми воени успеси⁸⁹.

Овие три важни фактори се пресудни за перцепцијата на секој калифат како одраз на Алаховата волја, и се важен аргумент за уверувањето на муслиманите ширум светот дека е дојдено времето не само за обнова на исламската слава, туку и за конечна победа над „неверниците”.

Прогласувањето на калифатот на ИД на првиот ден на месецот рамазан во 2014 година се покажува како најважен настан на политичката сцена на Блискиот исток од почетокот на Арапската пролет во 2011 година.

4.2. Појава на Исламската држава

Со нејзиното прогласување од страна на исламистичките фундаменталисти од 2014 година започнува периодот на зачестени терористички напади. Во овој момент една од најопасните такви терористички организации е Исламската Држава (или скратено ИД, односно ИСИС) која самата прогласи калифат и успеа за неколку години од мала група на

⁸⁸ Во првиот број на списанието Дабик халифот се именува како "AmirulMu'minin Abu Bakr al-Husayni al-Qurashi al-Baghdadi,,. Al-Husayni значи дека е тој потомок од лозата на имамот Хусеин, син на халифот Алија, првиот роднина на пророкот Мухамед, кој потекнува од племето Курјешит. Таквото потекло претставува клучен фактор во религиската легитимност. Како еден од можните причини зошто Бин Ладен никогаш не се обиде да се прогласи за калиф е тоа дека неговото потекло не може да се поврзе со некои курјешитски корени. Ал – Багдади потекнува од ирачката покраина Самар.

⁸⁹ Најважен освоен град е Мосул, а главниот град Рака е градот каде што некогаш престојувал халифот Харун ал – Рашид. ИД ја има и Фалуџа, оддалечена само 70 км од Багдад, Рамади главниот град на најголемата ирачка покраина Анбар. Настојува да го освои и најголемиот Сиријски град Алепо и држи дел од неговата територија. Оваа терористичка група успеа до март 2015 година да стави под контрола поголеми делови од Сирија и Ирак, функционирајќи во едно комплексно опкружување, на територија со површина од околу 32 000 км² со околу 10 милиони жители. Исламската држава исто така, држи под контрола мали делови од територијата на Нигерија и Либија, а во некои делови од светот дејствуваат и други терористички организации кои се обврзале на потчинетост и се прввзаници на идеологијата и целите на оваа опасна терористичка творба.

бунтовници да се претвори во опасна организација која секојдневно врши сраотни злосторства.

Настанувањето на оваа организација е потпомогнато од повеќе регионални и глобални фактори кои со години, финансиски и воено ги поддржуваат различните фракции внатре во сириската опозиција, очекувајќи на таков начин да влијаат на случувањата и да добијат заштита на своите интереси во сирискиот судир. Луѓе, оружје и финансиски средства пристигнуваат на тамошните боишта без проблем. Па така, во летото 2014 година, Исламската држава се наметнува како воена најголема сила, како некој неконтролиран лабораториски производ, кој експлодира во лицето на оние кои, макар посредно и индиректно, придонесоа за нејзиното настанување.

Во зависност од водачите и верското убедување, така го менувала и името. Од терористичка група која под името Организација на монотеизам и џихад (Jama'at al-Tawhid wal-Jihad) под водство на јорданскиот селифатски џихадист Абу Мусаб ал – Заркави, и била активна уште во 2003 година паралелно со инвазијата на САД во Ирак, преку називот Tanzim qaidat al – Jihad fi Bilad al-Rafidayan (позната како ал-Каеда во Ирак) во 2004-2006, Mujahideen Shura Council, Муџахединско советодавно тело во 2006 година, Исламска држава на Ирак (2006-2013), Исламска држава на Ирак и Левант (2013-2014), па се до денешното име Исламска држава.

Основана во 1999 година, стана позната по насилството и самоубиствените напади на цивили, шиитски џамии, ирачки државни институции и припадниците на мултинационалните окупациони сили. Исламската држава е горда на Абу Мусаб ал Закарави, за кој што тврди дека е нејзин основач.⁹⁰ Јордански терористички водач кој на база на антидржавната и антишиитската идеологија ги мотивира следбениците за акција се бори во кризните земји на Блискиот Исток, а прва цел во пролетта 1989 година му е Авганистан, каде се случува војната со, тогаш Советскиот Сојуз. Таму стекнува многу контакти и престојува во кампови за обука кои се всушност се подготвителни кампови за Ал Каеда, од кои излегоа многу злогласни терористи. Во 1994 година Ал Закарави е уапсен поради учество во терористички организации и е однесен во пустинскиот затвор Swaqa. Престојот во затворот е многу важна фаза за секој современ терорист, бидејќи тие се еден

⁹⁰ Barret R.: The Islamic State, *The Soufan group*, November 2014.

вид на „висока школа“ за терористите. Тие што во тој затвор влегле како обични криминалци, излегуваат како обучени екстремисти, тие кои се наоѓале како на работ меѓу радикализмот и екстремизмот, затворот им служи како место за натамошна обука и стекнување на натамошни, важни и корисни контакти. Бидејќи затворите се под американска контрола, особено во Ирак, имале можност да имаат и просторија за дружење. Биле почитувани одредени човекови права и слободи, а тоа го искористиле за „собирање на едно место“ на новите и старите, учителите и новите ученици, и надвор од затворот излегувале подготвени за борба. Најпознати затвори се камповите Буса и Abu Ghriab. Така, и Ал Закарави во затворот продолжил да ја развива својата идеологија, да пишува фетви-религиски записи, кои подоцна ги објавува на Интернет, а со тоа го привлекува вниманието на Осама бин Ладен. Нивниот прв состанок се случува во 1999 година во Кандахар, талибанскиот главен град. Таму бил и Аниман ал Завахариј, кој има терористичко искуство, и еден од првите чиј салифизам уште од 80-тите преминува во такфиризам (салафистички цихадизам) – концепт кој пропагира изолирање на муслиманите на база на хереза⁹¹, промена на верувањата, убивање на другите муслимани, оние кои погрешно го следат исламот, а од гледна точка на ал-Закарави, тоа се шиитите.

Иако има врски со Ал Каеда, Захарави го потенцира Левант како важна цел и се дистанцира од Осама бин Ладен и Ајниман ал Завахариј, кои на прво место ја ставаат борбата со Западот, кое тоа се гледа и во неговата видео порака на 1 декември 2015 година, кога Ајниман ал-Закарави на своите следбеници, меѓу другото им вели :„... ние мора да ја пренесеме битката во непријателскиот сопствен дом, посебно во Европа и Америка, бидејќи тие ја предводат сегашната христијанска кампања. Тие мора да бидат убиени, исто како што и тие убиваат, да бидат ранливи, како што и тие рануваат, да бидат бомбардирани, баш како што и тие бомбардираат и да бидат приморани да плаќаат, да бидат и вдовици и сираци, како што и тие им наложуваат на другите да плаќаат и да бидат вдовици и сирачиња.”.

Обврските и позицијата на ал-Закарави полека почнува да расне, и наскоро основа сопствена терористичка група во Ирак, Tawhid wal –Jihad (Монотеизам и Цихад) која е составена од војници подготвени за операции во Израел, Палестина, Јордан и други арапски земји со цел промена на режимот. Првата можност за оформување на својата организација

⁹¹ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=25128>

ја има во текот на американската инвазија на Ирак до август 2003 година период кога извршил три терористички напади – на Јорданската амбасада во Багдад, штабот на Обединетите нации и напад на шиитската џамија. По падот на режимот на Садам Хусеин во Ирак, ал-Закарави наоѓа членови од најжестоките припадници на баасистичкиот режим. Баасистите се поборници на партијата на Баас, националистичка партија која владееше во Ирак и Сирија уште од 1963 година. Оваа партија заговорник на идејата за единствена арапска држава, смета дека современата поделба на државите е вештачка творба на западните колонијални империјалисти, создадена исклучиво на основа на нивните интереси. Во тоа време во Ирак се засилува судирот меѓу мнозинството шиити и мнозинството сунити. Се основа Управниот Совет во 2003 година, каде што мнозинството се шиити, а тоа кај малцинството предизвикува страв и негодување.

Сунитскиот реваншизам поради дискриминацијата и обесправувањето станува главна закана на тој поредок, започнува да се шири приказната дека Американците ќе им ја дадат целата земја на шиитите, и затоа започнува процес на доверба кон Ал Каеда. Тоа создава добар терен на ал Закарави, додека неговата омраза кон шиитите прима радикални размери. Во писмото кое му го испраќа на Бин Ладен во 2004 година наведува: Шиитите се несовладлива закана, змија која демне, итра и злобна шкорпија, продорен отров.⁹² На неговото геноцидно однесување се засноваат и понатамошните постапки на Исламската Држава. Идејата на ал-Закарави била да предизвика граѓанска војна за да се предизвикаат шиитите да ги нападат суните. Подоцна кога организацијата ќе го носи името Исламска држава во Ирак и Левант – ИСИЛ (од 2013 до јуни 2014 година), својата тактика ќе ја основа на истата идеја – да предизвика реакција кај Шиитите кои ќе ги протераат Сунитите под заштита на ИСИЛ. Иста тактика се користи и во поново време со нападите на европските градови, особено оние со голем процент на муслиманско население. Нападот во Париз во ноември 2015 година е пример на намерно провоцирање на воена интервенција на Западот во муслиманските земји, што ќе предизвика зголемување на незадоволството на муслиманите кон Западот. Истовремено би се зголемиле предрасудите кон сонародниците

⁹² Michael Weiss, Hassa Hassan, “ISIS inside the Army of terror”, New York, NY: Regan Arts, 2015.

муслимани што кај нив би предизвикало чувство на отуѓеност и криза на идентитетот, со што би се одлучиле да се вратат назад и да се приклучат во борбата во Сирија.

Оваа терористичка група во октомври 2004 година изразила верност на Ал Каеда и го изменува името во Tanzim Qaidat al-Jihad fi Bilad al-Rafidayn, а била позната и како Ал Каеда во Ирак. Во периодот кој следува таа носи повеќе имиња Mujahideen Shura Council-Муџахедински совет во 2006 година, Исламска Држава на Ирак (од 2006-2013 година⁹³), Исламска држава во Ирак и Левант (од 2013 до јуни 2014 година), и од јуни 2014 година е позната како **Исламска држава**.

Партнерството со Ал Каеда им одговарало на двете страни – Закарави верувал дека Ал Каеда ќе помогне во финансиската страна, односно, ќе помогне за прилив на пари и ќе придонесе со борци, додека пак, Бин Ладен сакал присуство на тогашниот најактивен фронт со Западот. Тој исто така, верувал дека со прифаќањето на Захаријевата организација под своја закрила ќе ја ограничи самостојната активност на „Војската на Левант“.

Закарави, сепак, продолжува со својата идеологија и обединил неколку групи со исти аспирации, формирајќи го Муџахединскиот шура совет во текот на 2005 година. Претседателот на советот (ал-Закарави) загина во текот на воздушниот напад на здружените сили на САД на 7 јуни 2006 година, но, сепак, организацијата и понатаму продолжила да живее под ново водство –Абу Хамза ал Муџахихировото водство, египќанец кој е близок на Завахири. Тој го шири своето влијание и така настанува „Исламската Држава Ирак“. Во годините кои следуваат на чело на организацијата доаѓа Абу Омар ал Багдади кој продолжува со собирање на антишиитски расположени муслимани, и поранешни членови на Баатх партијата на Садам Хусеин кои во новиот Ирак се исклучени од власта поради својата политичка припадност.

Во 2009 година потпишан е договор меѓу Вашингтон и Багдад со кој треба притворените кои се под американска контрола да се ослободат или да се преместат во затворите кои се под ирачка јурисдикција, додека американската војска и напушти ирачките градови.⁹⁴ Иако станува збор за договор, тој повеќе се доживува како победа на Ирак над САД, и голем дел од затворениците кои беа ослободени се вратија на своите „стари“

⁹³ Bil Roggio, the Rump Islamic Emirate of Iraq“, Long war: Journal.org, October 16, 2006.

⁹⁴ <http://makfax.com.mk/uncategorized/42443/>

активности. Повлекувањето на американската војска се одоговлече до 2011 година заради обука на тамошните сили. Според Џесика Левис Мек Фејт од Институтот за воени студии⁹⁵, во тој период се одвиваат 4 фази во растот на ИСИЛ:

1. Првата фаза го вклучува нападот на затворот Тасифират и Тикрит и ослободување на стотина затвореници, од кои половината се оперативци на Ал Каеда.
2. Втора фаза-напад на т.н „Зелена зона” локации меѓу вистинскиот Ирак и полуавтономната зона на курдската регионална влада, со што би се профитирало од создавањето тензии на релација Ербид-Багдад.
3. Фаза на активирање на експлозивни направи во Багдад со цел да се предизвикаат локални немири меѓу ирачкиот премиер ал-Малаки и сунитските демонстранти.
4. Фаза која започнува во втората половина на мај 2013 година кога се убиваат шиити и се почнува втората секташка граѓанска војна.

Абу Хамза и Абу Омар загинале заедно во 2010 година, кога на чело на организацијата доаѓа Абу Бакр ал Багдади кој потпомогнат од развојот на состојбата на теренот (војната во Сирија 2011 година), ја зајакнува организацијата и започнува со терористички акции на територијата на Ирак. Абу Бакар ал Багдади бил изненадување за останатите членови, но поради неговата организациска способност, познавањето на ирачката војска и мрежата на соработници од поранешната Баатх партија добива препорака директно за место на шеф на главното советодавно тело „Советот Шура”, а подоцна и за прв човек на организацијата.⁹⁶ Абу Бакр има двајца заменици—Абу Муслим ал – Турмениј, кој е одговорен за операциите во Ирак, и Абу Али ал – Анбариј, кој пак, ги надгледува операциите во Сирија. За двајцата заменици се верува дека се од Туркменистан.

На почетокот на судирот на побунениците и власта во Сирија, Исламската држава не им дозволувала да делуваат на своите ограноци во Сирија. Кога состојбата почнува да

⁹⁵ Tracking ISIS Since (Before) the Islamic State

⁹⁶ <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/10948846/How-a-talented-footballer-became-worlds-most-wanted-man-Abu-Bakr-al-Baghdadi.html>, 09.01.2015.

ескалира наредено е да се започнат акции во Сирија. Абу Мухамед ал Голани наскоро составил група, која почнала да се проширува со членови од Сирија и од странство. За да го осигура своето место на водач, Абу Бакр во април 2013 година го прогласил Голани за свој потчинет, а тој го одбил тоа и побарал од Завахари (Ал Каеда) да го пресуди овој спор. Завахари не успеал да ги смири обете страни и морал да го ограничи Абу Бакр на акции кои ќе бидат само во Ирак, а тој го одбил тоа и така го приморал Ал Завахари во февруари 2014 година да ги раскине јавно сите врски на Ал Каеда со Исламската држава на Ирак чие што име Абу Бакр го променува во Исламската држава на Ирак и Левант (ИДИЛ). Понатаму следи една нагорна линија на ИДИЛ, бидејќи многу борци водејќи се спрема идеологијата започнуваат да му пристапуваат на Абу Бакар.

Граѓанската војна од Ирак се шири и се пренесува и во Сирија во 2011 година, кога започнува да се води борбата меѓу силите на претседателот ал-Асад и побунениците кои сакаат да го соборат него и владејачката партија Баас. Ал-Багдади ја искористува таа нестабилност и започнува со ширење на исламскиот калифат во Сирија. Со својата пропаганда ги добива на своја страна побунетите сунити. Тоа го прави и ал Каеда-непосредно по избувнувањето на револуцијата испраќа свои членови во Сирија, каде што се основа организацијата ал-Нусра-огранок на ал-Каеда на чело со Абу Мухамед ал-Јолани. Таа се формира со цел да се ослободат луѓето во Сирија од режимот на ал-Асад, но со многу свои цели кои се кријат во таа позадина. По заземањето на градот Рака од страна на Исил, стратешки важниот град во Сирија, ал-Багдади се обраќа до јавноста на 8 април 2013 година и јавно кажува за соединувањето на ИСИЛ со ал-Нусра фронтот и започнување на единствено, меѓународно цихадистичко движење наречено Исламска држава на Ирак и Шаума (ИСИС), односно Исламска држава на Ирак и Левант (ИСИЛ).

По падот на Мосул, на 10 јуни 2014 година и брзото освојување на територии, на 29 јуни истата година, Исламската држава прогласува калифат⁹⁷. Основната цел е зацврстување на салифастичката идеологија и конечна победа во ривалството со другите терористички групи кои до тогаш се натпреваруваа за истите борци и ресурси. Организацијата на Абу Бакар предизвика интерес од светски рамки и почит меѓу

⁹⁷ Adam, W., Iraq crisis: Isis changes name and declares its territories a new Islamic state with 'restoration of caliphate' in Middle East, *The Independent*, 29 June 2014.

екстремистите, а започнува да пристига и поддршка од салифастичките организации од земјите со мнозинско муслиманско население во светот (Индонезија, Пакистан и Индија). Поради привидната религиозна оправданост и успехот на терен, почнува да пристигнува поддршка и од земјите со малцинско муслиманско население.⁹⁸ Последователно кон организацијата се приклучуваат повеќе од 15 000 луѓе во последните три години. Повеќе од половината пристигнале од други земји, пред сè од Тунис, Саудиска Арабија, Мароко, Јордан и Турција.

4.3. Целите на Исламската држава

Основната цел на Исламската држава е создавање на држава на сите муслимани⁹⁹ уредена врз основа на шеријатскиот закон, односно да го обнови калифатот – раководен од врховен лидер – калиф. Во јуни 2014 година Исламската држава го објави манифестот каде што се вметнати експанзионистичките цели, за да превземе секој муслимански верник.¹⁰⁰ Официјално објавената карта на ИД изгледа вака:^{101 102}

⁹⁸ Barret R.: Foreign fighters in Syria, *the Soufan group*, June 2014.

⁹⁹ Mohammad, A., Letter dated 9 July 2005, Office of the Director of National Intelligence, Retrieved 22 July

¹⁰⁰ Манифест: This is the promise of “ALLAH”, “Deviant and Pathological”, “What do ISIS Extremists Really Want”? June 2014.

¹⁰¹ <https://alarob.fi/les.wordpress.com/2015/04/bogus-isis-map.jpg>

¹⁰² Мапа која наводно ги покажува областите кои ИД планира да ги има под нејзина контрола во рок од 5 години. Дел од териториите се на Блискиот Исток и Северна Африка. Нејзините амбиции кон Европа се согледуваат во ширење кон источна Европа (Шпанија), дел од Балкански Полуостров (Романија, Бугарија, Грција), па се до Австрија. Оваа мапа ја ширеле нивните приврзаници како летоци.

Исламски калифат создаден во 2014 година, со цел повторно да се воспостави регион на Блискиот Исток пред да биде издлабена по Првата светска војна во договорот од 1916 година. Карта од 30 јуни 2014

Оваа најава беше опишана како „најзначаен развој во меѓународниот дихадизам од 9/11“. Тие со брутални методи ја избришаа територијалната граница меѓу Ирак и Сирија и ги постави темелите на својата прото-држава. По прогласувањето на калифатот, се појавува аудио изјава на Абу Мухамед ал Аднани (гласник на Исламската држава), кој се обраќа со: „поддржете ја вашата држава која расте секој ден “.¹⁰³

Термините на прикажаната слика означуваат:

ANATHOL ја претставува Арапската форма на областа Анадолија која припаѓа на модерна Турција.

ANDALUS е арапско име за Шпанија и Португалија на чијшто полуостров Муслиманите владееа од 711 до 1492 година.

HIJAZ во превод од Арапски значи бариера, а низ историјата се споменува како западен брег на Арабија и се наоѓа на брегот на Црвеното море, а тука се наоѓаат градовите Мека и Медина.

¹⁰³ <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2674736/ISIS-militants-declare-formation-caliphate-Syria-Iraq-demand-Muslims-world-swear-allegiance.html>

IRAQ е изворното арапско име како и SHAM (Levant-исток) иако е зацртана граница која и историски постои.

KHURASAN постоела како источна граница во некогашното Персиско царство. Се простира и низ делови од Авганистан, Пакистан, пет поранешни држави на СССР, Индија и Бангладеш (во Индија живеат околу 14% Муслимани, а во Бангладеш повеќе од 86%).

KORDISTAN или Курдистан е територија која денес и припаѓа на Турција, Сирија, Ирак и Иран и претежно е населена од Курди. Проблемот е што Курдите сакаат сопствена држава која би била независна во однос на Исламската држава.

Land of ALKINANA е сместена на подрачјето на Египет.

Land of HABASHA се претпоставува дека е Етиопија, но со несигурност затоа што таму живее претежно немуслиманско население.

MAGHREB од арапски би значело залез на сонце, запад. Овој регион е претежно ненаселен поради пустина. Го населуваат Арапи (Мароко), и некои племиња, од кои најбројни се Берберите.

OROBPA, најверојатно ја претставува Европа, иако на арапски името за Европа е EURUBA.

QOQZAZ е арапски назив за Кавказ и во тој регион единствено Чеченија има мнозинско муслиманско население.

YAMAN е Јемен, држава на југот на Арапскиот полуостров, вклучувајќи го и Оман и други помали држави.

Терористичките цели можат да бидат поединечни, посебни и општи. Исто така, може да се напомене дека секоја стратегија на терористите е специфична и индивидуална, што условува примена на различни стратегии на терористичките субјекти. Сепак, крајната цел е рушење на актуелната власт и воспоставување на Исламската држава според шеријатскиот закон.

Кога станува збор за целите на Исламската држава, се издвојуваат два типа на мети. Тоа се:

- Примарни мети – земји во кои ќе се изврши терористички напад.
- Секундарни мети – специфични локации, односно видови на такви локации, поединечно во секоја земја.

Примарни мети

Сите држави членки на ЕУ кои учествуваат во коалицијата против Исламската држава, се сметаат за примарна мета. Во 2015 година на територијата на ЕУ во цихадистички терористички напади се убиени вкупно 150 луѓе, од кои поголемиот дел во Франција. Проценките на разузнавачките служби од Европа за 2016 година се дека на територијата на државите членки на ЕУ биле присутни неколку десетици луѓе кои делувале под директна инструкција на Исламската држава и кои имале капацитет за самостојно изведување на терористички акции. Повеќе од половина од тие луѓе на територијата на Европа се наоѓаат уште од 2013 година.

Примарниот фокус на ИД е освојување на територија и локални ресурси. Нејзиниот интерес за меѓународен тероризам против Западот е ограничен на напади на туристите во земји со мнозинско муслиманско население (како што се Египет и Тунис) и на поттикнување на некои поединци во Европа (Франција и Велика Британија) и во други делови на светот (САД и Австралија) на вршење на изолирани терористички напади на т.н „осамени извршители”.

Во март 2015 година 22 лица се убиени (туристи од западните земји во нападите во Бардо во музејот во Тунис. Во јуни истата година 38 лица (поголемиот дел се туристи од Велика Британија) се убиени во нападот на плажата на хотелот во Сусу во Тунис.

Бомбашкиот напад на 31 октомври 2015 година врз авионот од типот Ербас А321 на руската авио компанија Метроцет, со 224 патници и членови на екипажот, кој се движел на линијата од египетското летовалиште Шарм-ел – Шејк до Русија, беше прва индикација на промена која ќе ја означи натамошната меѓународна стратегија. Натамошните напади во

ноември 2015 година во Париз и март 2016 година во Брисел, претставуваат директен резултат на таа промена.

До јули 2016 година Исламската држава се поврзува со над 100 терористички акции и заговори против мети во Западот. Поимот „Запад“ овде подразбира поширока територија, тоа се мети во сите европски земји, Северна Америка и Австралија или мети поврзани со овие земји и надвор од непосредната зона на конфликтот во Ирак и Сирија.¹⁰⁴

Секундарни мети

Исламската држава е позната по тоа што одредени, поважни терористички напади, непосредно ги управува преку своите „оперативци“ и „надзорници“ на терен, додека пак други напади само идеолошки ги инспирира, а во целост ги извршуваат т.н „осамените борци“. Тие претходно ги одбираа т.н симболични секундарни мети, вклучувајќи ги тука, пред се, воените и полициските мети. Таков беше нападот на францускиот државјанин роден во Бургунди, кој со нож нападна полицајци во полициската станица во Жое ле Тур на 20 декември 2014 година¹⁰⁵, нападот на двете полициски службенички во градот Шарлероа во Белгија на 13 јуни 2016 година¹⁰⁶ и други.

Од неодамна, нападите на „осамените борци“ почнуваат да се пренесуваат од симболичните мети на т.н меки мети, со цел да предизвикаат масовни жртви, или барем што е можно поголем број на жртви, без разлика на нивната националност, професија или други особини на жртвите¹⁰⁷. Иако нив ги извршуваат осамените борци, нападот е координиран, а понекогаш метите се одбрани- од страна на централната команда на Исламската држава.

Ваквите напади имаат голем ефект на широката јавност, што е еден од клучните цели на секој терористички чин – сериозно да ги заплаши луѓето. Покрај губењето на човечки животи, терористичките напади во Европа и Средоземјето, во новата фаза се насочени и кон постигнување на конкретни економски цели. Туризмот веќе трпи големи

¹⁰⁴ <https://zorancicak.wordpress.com/2017/01/16/islamski-terorizam-i-evropa-nova-generacija/>

¹⁰⁵ http://www.kanal5.com.mk/mobile/vesti_detail.asp?ID=57048

¹⁰⁶ <http://vesti.mk/read/news/10000742/3525258/mishel-se-ukazhuva-deka-napadot-so-macheta-e-terorizam>

¹⁰⁷ <http://www.newsweek.rs/svet/70951-skotland-jard-islamska-drzava-sprema-ogromne-i-spektakularne-napade-u-britaniji.html>

штети. Тунис, Египет и Турција¹⁰⁸ се соочуваат со опаѓање на бројот на туристи, што е директна последица не само на зголемениот број напади, туку и на внимателно одбраните мети кои се почесто се странски туристи. Така на пример, бројот на хотелските ноќевања во Париз¹⁰⁹ и покажуваат пад по нападите на овој град.

Во овој контекст, Исламската држава го изрази своето задоволство во поглед на економските последици кои се случија на Европската Унија и Велика Британија, поради британскиот референдум во јуни 2016 година и ги повикува своите следбеници со нападите на Берлин и Брисел, да ја парализираат Европа.

4.4. Идеологија

”Бог е нашата цел, Куранот е нашиот Устав, пророкот е нашиот водач, борбата е нашиот пат, и смртта заради Бог е на највисоко ниво на нашите аспирации” е мотото на Исламската држава.

Постојат различни карактеристики за тоа која е всушност идеологијата на Исламистичката држава. Според некои таа е салифистичка група, а според некои таа е вахабистичка група.

Исламската држава според својата идеологија е Салифистичка група.^{110, 111} Го промовира верското насилство врз отпадниците и неверниците и не се согласуваат со нивното екстремно толкување на исламот.¹¹² Нема друг бог освен Алах – е нивната филозофија и фраза.¹¹³ Нивното знаме е црно како варијанта на легендарното воено знаме на пророкот Мухамед. Овој симболизам укажува на верувањето на Исламската држава дека повторно го воспоставува раноисламскиот калифат, со сите политички, религиозни последици кои произлегуваат. Па така, сметајќи дека само легитимен авторитет може да

¹⁰⁸ <http://faktor.mk/turtsija-broi-zagubi-stravot-od-terorizam-go-prepolovi-brojot-na-turisti/>

¹⁰⁹ <http://rs.n1info.com/a229717/Svet/Svet/Pariz-tokom-2016-izgubio-1-5-miliona-turista.ht.ml>

¹¹⁰ Hassan, H., The secret world of Isis training camps – ruled by sacred texts and the sword, Sunday 25 January.

¹¹¹ Салафизам или селефизам е реформско движење во сунитскиот ислам кој се појавил во втората половина на 19 век заговарајќи враќање на традицијата на побожните предци и поддржуваа вовед на исламскиот закон. Членовите на оваа верска секта тежнеат да се идентификуваат со сето она што било, според нив, карактеристика на првите муслимани.

¹¹² Islamic State, Australian National Security, Australian Government, 22 July 2014.

¹¹³ Prusher, I., What the ISIS Flag Says About the Militant Group, *Time.com*, 9 September 2014.

превземе водство над цихадот, како приоритет во своите цели во борбата против немуслиманските држави, треба да биде прочистување на муслиманската заедница. Во контекст на ова, Исламската држава смета дека палестинската сунитска група Хамас е апостатска и дека нема легитимен авторитет да ја води „световната војна,, и на борбата со Хамас гледаат како на прв чекор во борбата со Израел. Исламистите од Европа, вклучувајќи ги и оние од Балканот, кон Исламската држава не се приклучуваат занесени од „шармот,, на нејзиниот водач, како што тоа беше случај со следбениците на Осама бин Ладен. Халифот Абу Бакр ал–Багдади ретко се појавува во јавност и за него јавноста малку знае. Таквиот имиџ на мудар калиф, бестрашен муџахедин, како и неговото политичко, религиозно, идеолошко, воено спротивставување на Америка, Израел, декадентниот Запад и на шиитските апостати, се дел од карактеристиките по кои Исламската држава се разликува од другите исламистички организации, било локални, како што е и Хамас, или глобални, како што е Ал Каеда. Абу Бакир ал–Багдади не се нарекува само калиф, туку и амил ул-муминин, со која титула тој го нагласува неговиот обединителен верско – политички авторитет. Понатаму, Исламската држава ги повикува муслиманите од цел свет, особено стручњациите како што се лекари или инжињери, на хиџра, односно, преселување на териториите кои се под нејзина контрола.¹¹⁴ Меѓутоа, паралелно со својот религиозен средновековен концепт, цихадистите користат софистицирана воена технологија, како на воено, така и на организациско и пропагандно поле.

Оние карактеристики кои ја прават групата вахабистичка се примерите кога групата става слики од вахабистички верски книги во училиштата кои се наоѓаат во нејзината територија, како и вахабистички текстови на возилата кои ги користат.¹¹⁵ Ги осудуваат сите тие кои отстапуваат од чистиот ислам, а имаат за цел да го реализираат вахабистичкиот проект за обновување на калифатот од раниот ислам кој ќе има салафистичка доктрина. Според салафистичко – вахабистичка идеологија на ИД, ова може да го предводи само еден легитимен авторитет кој ќе ја поведе борбата против немуслиманските земји и неверниците.

¹¹⁴ Повикот на хиџра е објавен во списанието Дабик (списание број 3), но уште во првиот објавен број во ноември 2014 година. Исламската држава тврди дека е држава на сите муслимани, и дека преселувањето во неа за сите кои можат е задолжително.

¹¹⁵ David, D, K. ISIS' Harsh Brand of Islam Is Rooted in Austere Saudi Creed, *the New York Times*, 26 September 2014.

Во септември 2014 година, упатено е писмо до водачот на ИД, ал-Багдади од страна на 126 сунитски имами и исламски научници во кои ги одбиваат и побиваат толкувањата на исламските свети книги (Куран и Хадит) кои ги користи ИД за да ги оправда своите дела.¹¹⁶

Еден од нивните карактеристични методи на напад и посебен кадар од нивната војска се бомбашите самоубијци за кои имаат објаснување кое е во врска со религијата. Освен што жртвувањето во име на Бога (Алах) им обезбедува вечна слава и заминување во рајот по смртта, религиското самоубиство е поврзано со мотивот на прочистување и чувството на понизност пред безгрешното божество. Величењето на нешто совршено како што е божеството, кај обичните смртници предизвикува чувство на срам пред самиот себе, а во постапката на саможртвувањето пронаоѓа прочистување. Во дихадот таа подготвеност на покор и жртвување на самиот себе во име на виши сили се нарекува martyrdom.

Во Исламската држава терористите може да се поделат во три групи:

Прва група, оние кои веруваат дека се борат со непријателот кој го идентификуваат во сопствената држава (непријатели кои ги користат природните ресурси на нивните држави и им наметнуваат општествено уредување спротивно од верските сфаќања).

Втора група – борци се професионални терористи, тоа кои ја организираат обуката, собираат финансии, собираат нови припадници и изведуваат напади во својата земја и во другите земји.

Трета категорија се оние кои присилно се мобилизирани во терористичката организација или на друг начин и даваат поддршка. Во оваа категорија постојат уште неколку подкатегории, но дел од нив подоцна сигурно остануваат доброволно во терористичката организација и активно учествуваат во терористичките активности. Најчесто присилната мобилизација се врши со смртна закана (се вршат и егзекуции), палење на имот и други нехумани начини. Главно, нејзината стратегија е страв, принуда и омраза, како основни елементи за остварување на зацртаните цели.¹¹⁷

¹¹⁶ Samuel, S., International Coalition of Muslim Scholars Refute ISIS' Religious Arguments in Open Letter to alBaghdadi, *The Christian Post*.

¹¹⁷ Брато Ковачевиќ, „Ризици и безбедносни закани,, Бања Лука, 2015, стр.43.

4.5. Организација на Исламската држава

Исламската држава функционира како строго централизирана бирократска организација која има за цел воспоставување на радикални политички и општествени промени на територијата која е под нејзина контрола. Таа остварува ефективна контрола на подрачјата која ги зазема на меѓународно признаените држави и врши државни функции. Имено, постои административно тело (Емират) кое ги контролира териториите, населението и управата, на чие чело е калифот, кој ја обезбедува извршната власт и има судска функција, па со тоа ИД објективно го задоволува условот „влада“. Од тој аспект, условот е само владата да е доволно ефикасна и организирана за над населението и територијата да остварува делотворна контрола. Владата, меѓутоа, мора да располага со начини да обезбеди права и должности како држава на меѓународен план. Од тој аспект, извршната власт нема капацитет да се претстави како субјект кој ќе биде подготвен да го почитува меѓународното право.

Име и презиме	должност
Абу Бакар ал – Багдади أبو بكر البغدادي	ЕМИР
Абу Абдулах ал – Багдади	Заменик емир
Абу Абдул ал – Фалахи	Претседател на влада
Абу Сујлеман ал – Насер	Министер за војна
Абу Утман ал – Тамини	Министер за шеријатот
Абу Абдул Џабар ал – Џанаби	Министер за безбедност
Абу Мухамед ал – Машадини	Министер за информации
Аби Абдул Кадир ал – Еисави	Министер за измачување на заробеници
Абу Ахмед ал – Џанаби	Министер за нафта
Мустафа ал – Ааради	Министер за земјоделство и рибарство
Абу Абдулах ал – Забади	Министер за здравство
Мухамед Капил ал – Бадриа	Министер за образование

Покрај водачите, оваа организација има и два совети кои се одговорни за военото и административното уредување. Шура советот го сочинуваат девет до единаесет членови кои го советуваат лидерот за воени и други административни прашања. Покрај тоа, водат сметка директивите од водачот да се пренесат низ командниот ланец. Вториот совет е Шеријатскиот совет, најмоќното тело на организацијата кое го сочинуваат шест члена, кој ги надгледува Абу Бакр. Членови на кабинетот се: Абу Абдул Кадр, Абу Муха-мед, Абу Ловај ака Абу, Абу Салах, Абу Хаџар ал Асафи, Абу Касем и Абу Абдул Рахман ал Балави.¹¹⁸ Тие водат сметка за партиската дисциплина и го надгледуваат идеолошкиот ефект на делување на организацијата. Наметнувањето на религиската оријентација и однесување е инструмент и симбол на моќ на Исламската Држава. Воведен е и се почитува шеријатскиот закон т.е. цел корпус на „непогрешни“ правила за должности од верски, политички, општествен, семеен и личен карактер. Доказ за тоа е воспоставувањето на шеријатските полициски сили (хизбах). Тие патролираат низ улиците и го контролираат придржувањето на шеријатот. Во случај на кршење на правилата се применува казнен систем кој се нарекува укубат. На листат на забрани се наоѓаат забраната за користење на дрга, алкохол, цигари, коцкање, неисламска музика, како и толеранција на неисламски објекти, кои мора да се срушат. Доколку некој биде виден дека директно го крши шеријатскиот закон, на пример, ако некоја жена го открие лицето и покаже нашминкано лице, ќе биде одведена и соодветно казнета. Откако ќе биде освоена некоја територија и се воведат своја управа, ИД интензивно превзема мерки за верско образование, односно, верско-политичка индокринација на локалното население преку јавни проповеди. На таков начин постепено, преку верска едукација врши регрутација на нови борци во редовите на војската на халифатот.

Авторитетот на неспорен водач на муслиманската заедница и стручњак за ислам, Ал Багдади ја добива од неговата докторска диплома од студиите за ислам стекната на Исламскиот универзитет во Багдад, како и неговата поранешна верска титула на имам и проповедник во Самара.

¹¹⁸ <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/10956193/Revealed-the-Islamic-Statecabinet-from-finance-minister-to-suicide-bomb-deployer.html>, The Telegraph, 9 July 2014.

На новоосвоените територии најпрво се формираат полициските сили. Покрај овие два совети, постојат и воени, територијални, медиумски и финансиски совети кои имаат своја оперативна важност, но се на пониско ниво во организацијата од горенаведените два совета.

Абу Бакр ал-Багдади го бранат Безбедносно-разузнавачкиот совет кој ги елиминира сите негови ривали, ги искоренува заверите и физички го заштитува водачот. На почетокот на делувањето на организацијата овој совет го сочинувале дваесетина луѓе, а сега нивниот број тешко може да се одреди и процени. Тој има искусни соработници од воената и разузнавачката област, поранешни офицери на ирачката војска- Абу Али ал Анбари, шеф на сириските операции, поранешен генерал-мајор на ирачката војска и Фадл Ахмед Абдулах ал Хиали, шеф за операциите во Ирак и поранешен потполковник на ирачкиот мухабарит¹¹⁹ и офицер на специјалните единици.

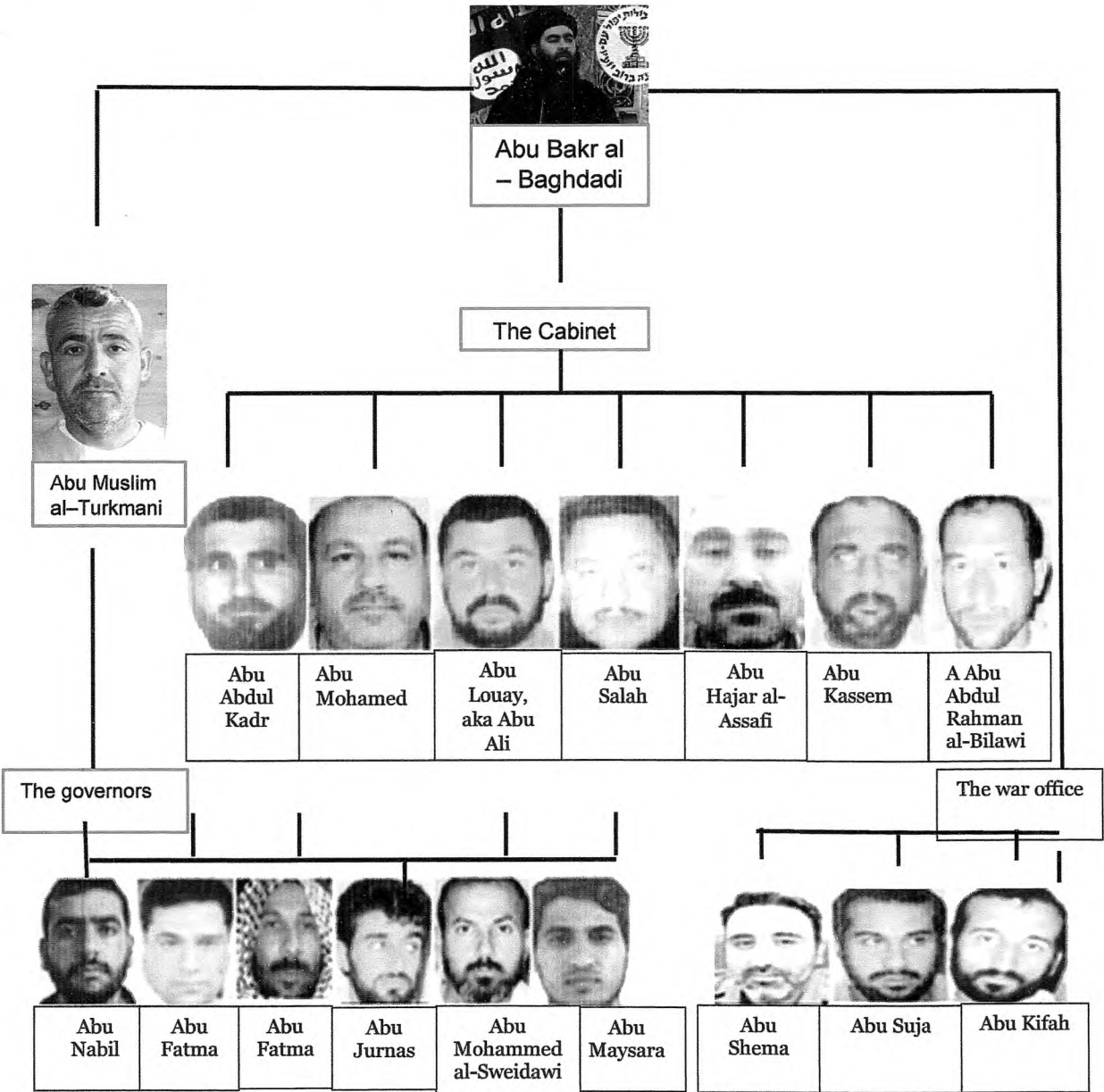
Териториите кои ги освојува ИД ги дели на вилаети (покраини кои ги има околу 16 во Ирак и Сирија) и помали управни единици општини. Се именува по еден воен офицер, еден или повеќе офицери за безбедност и главен емир за секоја општина. Сите тие се одговорни пред валијата (гувернер)¹²⁰ додека самите водачи на покраините не живеат во тие покраини. По заземањето на Мосул, за новодојдените членови за кои ИД се уште нема доверба, има направено нов предлог за членство. Новите членови се нарекуваат подржувачи- *muṣaṣir*, термин кој се разликува од терминот *ensar*, кој се користи за локалните членови на групата или *muḥadžirin*-термин за странски борци. Мунасириите примаат плата и ги пополнуваат ниските нивоа во општинските и полициските човечки ресурси. Секој кој ќе добие оружје, храна и муниција од ИД мора да отслужи одреден број часови неделно на бојното поле. На тој начин успева да го задржи своето владеење, а истовремено да има контрола, на воено, верско и на политичко поле.

Покрај бруталните методи, ИД е организација за која се карактеристични успешни методи на владеење, управување и задржување на власта, на локално ниво и за одреден временски период. Користејќи го искуството и примерите од другите организации, како што е Ал Каеда во Ирак, ал-Багдади мудро ги следи советите од ал-Закарави и навреме

¹¹⁹ Термин за ирачката разузнавачка служба

¹²⁰ Michael Weiss, Hassa Hassan, "ISIS inside the Army of terror", New York, NY: Regan Arts, 2015.

допушта одредени работи за да ги задоволи симпатиите на локалната заедница во градот кој има намера да го заземе, им допушта да ја делат власта со нив, посредува во спорови и одговара на жалбите на населението, иако е тоа само привидно, а исто време ги затвара можностите за појава на побуна и револт.

Организациска структура на ИСИС¹²¹

¹²¹ <http://mideasti.blogspot.mk/2014/07/telegraph-islamic-states-cabinet-and.html>.

Откако ќе заземе некој град најнапред се однесува неутрално, превземајќи одредени административни активности, како што е поправка на патишта, уредување паркови, училишта и др. - обид да се приближи до населението. Истовремено се повеќе ја презема улогата на монополистичка организација над градот, ги користи куќите како складишта за оружје и муниција. Со текот на времето на сила стапува шеријатскиот закон (жените мора да се покриени од глава до пета, не смеат да ја напуштат куќата без машка придружба, забранети се фризерски услуги, забрането е пушење, играње карти, задолжително е одење на миса, ако сака некој да се образува треба да се образува во Даишовото училиште во џамијата). Нивната стратегија на управување ги наведува другите да им се придружат, да соработуваат или барем да не се спротивставуваат на нивното управување на одредена територија.

Нивната стратегија „Секаде, но никаде“ служи за најмалку 2 цели:

- Заплашување на локалните сили од појава и развој на побуна, зошто им овозможува водство над одредени активности во градот.
- ИД се става во позиција на врховен командант и разрешител на конфликти, некој кој ги слуша поплаките на нејзините жители и ги решава, и на ИД да се гледа како на позитивна фигура.

Тие имаат единици кои се распоредени низ Ирак и Сирија, кои се ангажираат по потреба, пред почетокот на освојување на одредена територија да го „подготват теренот“ за нивно доаѓање, ликвидација на одредени личности и др.

Важен фактор за одржување на стабилен простор на Блискиот исток се племињата. Тие и нивните кланови го сочинуваат 90 % од населението во четирите најзначајни сиријски покраини: Деир Езор, Хасака, Рака и Дера, односно, 30 % од вкупното население на Сирија, при што тие го населуваат најголемиот дел (околу 60 %) од нејзината територија. Властите во Сирија и Ирак на различен начин се однесуваат кон нив. Садам Хусеин во Ирак ја разбираше нивната важност и значење, и сакаше да ја стекне нивната доверба. Додека пак, режимот во Сирија претставен преку ал-Асад, немаат развиено некој посебен однос, користејќи ги нив по потреба за да направат раздор во државата, а подоцна веќе ги гледаат и како закана. Целата таа состојба ИД ја користи за свои потреби. Додека ги завзема градовите ги придобива племињата на своја страна, на своја страна добива и трговски и

деловни партнери, го шири своето владеење и територија, како и бројот на оние што ги поддржуваат и со тоа го спречува побунувањето. ИД е прво и единствено дихадистичко упориште во историјата кое успева членовите од исто племе да ги сврти еден против друг. На таков начин секоја племенска побуна и востание против Исламската Држава ќе има „Братоубиствен карактер“, а при тоа таа (ИД) минимално ќе ги користи своите сили, племињата меѓусено ќе го направат тоа. Освен тоа, и подмитувањето одигрува важна улога во разединувањето на племињата, (најчесто тоа се приходи од нафтата и криумчарењето). Честопати ИД има улога и на посредник во споровите меѓу племињата. Во зависност од интересите, спорот или се решава и племињата така гледаат на ИД позитивно или пак, уште повеќе го разгорува спорот и ќе ги сврти племињата еден наспроти друг, и двете кон себе. Племињата од овие територии не ја прифаќаат идеологија, на ИД, но им се приклучуваат плашејќи се да не премине во воена зона, сакајќи да извлечат некоја сопствена корист од сето тоа или пак под дејство на сила.

4.6. Воени операции

Проценката за бројноста на војската на ИД (на територијата на Ирак и Сирија) се различни и се движат од 70 000 (според проценката на руските кругови) до 100 000 (според извори на дихадистите).

Освен воени операции во Ирак и Сирија, од 2014 година некои групи се потчинуваат на Исламската држава, се заколнуваат на верност на халифот, и превземаат вооружени напади во повеќе градови во Либија, како и во Нигерија, воспоставувајќи контрола на овие територии во името на ИД. Неретки се случаите на вооружени гранични инциденти во упадите на Либан, Иран и Јордан. Дихадистички групи поврзани со ИД оперираат и во Алжир, Пакистан¹²² и на Филипините(Абу Сајаф)¹²³, како и во Западна Африка, Камерун, Нигерија и Чад. Присуство на борци на ИД е потврдено и во јануари 2015 година и во Авганистан¹²⁴ и Јемен¹²⁵. Нивниот број се проценува меѓу 50 000 и 250 000 вооружени лица.

¹²² www.reuters.com/article/us-pakistan-militants-is-idUSKCN0J20YQ20141118

¹²³ www.rappler.com/natio/65199-abu-sayyaf-leader-oath-isis

¹²⁴ www.aljazeera.com/news/asia/afghan/officials-confirm-isis-presence201511815245847478.html, 01/2015

¹²⁵ edition.cnn.com/politics/isis-gaining-ground-in-yemen.01/21/2015.

По 2011 година Исламската држава брзо територијално се шири на двете страни од сириско–ирачката граница. Тајните групи стануваат воени единици, а нивната тактика е да се освои и задржи освоената територија. Општо, прво изведуваат терористички напади, па потоа меѓу населението инфилтрираат борци кои организираат „одбранбени сили” кои стекнуваат контрола над некои делови на територијата и во координиран напад со другите единици на Исламската држава во еден напад ја постигнуваат својата цел. Така освоен градот Рака, кое освојување трае од август 2013 година до јануари 2014 година.¹²⁶ Денес сè почесто се забележува конвенционален начин на војување, особено во одбранбените операции кога треба да се задржат освоените територии.

Со растењето на организацијата се зголемува и бројот на воените операции, па така во 2013 година извршени се повеќе од 9 000 борбени активности. Припадниците кои се на врвот на организацијата се поранешни високи функционери на војската и Батх партијата на Садам Хусеин. Таквите водачи како и решителноста на борците на теронот дадоа добар резултат. Командантите кои се од пониско ниво добиваат слобода во извршувањето на операциите. Резултатот е неверојатен, според некои извештаи за падот на Мосул биле потребни само 800 борци. Дејствата се планирани долгорочно и детално, а освојувани се брани заради водата и струја, нафтени полиња и силоси, што значи дека во предвид се земаат и одржливоста и опстанокот на државата, а не само ширење на територијата, влијанието или праќање на порака. Во текот на летото 2014 година ИСИС запоседна неколку гарнизони и складишта со оружје на ирачката војска, ограби повеќе банки и воспостави контрола над некои извори на нафта. Со брутални насилства, кое вклучува масовни погубувања на неистомисленици, често тоа се цивили, припадници на малцинските етнички заедници и верски заедници, ритуали на обезглавување на заробените новинари и хуманитарни работници, ИСИС врши пропаганда во медиумите.¹²⁷ Цели населби во Ирак опустошуваат кога населението масовно панично бега, кога само добиваат вест дека се приближуваат членовите на ИСИС. Па така, добар дел од териториите се освојуваат и без борба.

¹²⁶ Barret R.: The Islamic State, *The Soufan group*, November 2014.

¹²⁷ Овој начин во 19 век анархистите Карло Писакане и Михаил Бакаунин го нарекуваат комуникациски потенцијал на насилството т.е пропаганда со дела.

Карактеристично е и војувањето кога се користат ресурсите како оружје. Имено, од осум важни брани на реките Еуфрат и Тигар, ИД контролира 6, а седмата континуирано ја напаѓа. Терористите при тоа од една страна ја сопираат водата за да предизвикаат суша во одредени подрачја и одредени села и општини ги отсекуваат од водата, а од друга страна ги поплавуваат другите подрачјата за да го протераат населението и им оневозможуваат живот.¹²⁸ Тоа се поткрепува со следните примери: во мај 2015 година ИД ја зазема браната на Еуфрат кај Рамади и потоа ја намалуваат количината на вода во долниот тек на Еуфрат за половина и така го ограничуваат снабдувањето со вода во пет покраини. Кај браната на Еуфрат близу Фалуџа во 2014 година водата е употребена и за напад и за одбрана. Прво ИД ја затвара браната и со наполнет горен тек ги потиснува ирачките единици на тоа подрачје, за потоа да ја отворат браната и пуштаат голема количина вода од браната што предизвикува голема штета, и затоа 60 000 луѓе морале да побегнат.

Во позадина на воените операции се случуваат и некои помалку видливи операции кои укажуваат на тоа дека Исламската држава успешно ја искористија можноста која им се укажала во регионот, и дека станува збор за добро организирана и финансирана група.

4.7. Пропаганда на Исламската држава

Пропагандата на Исламската држава особено е насочена на социјалните мрежи, со што таа брзо го доби центарот на вниманието на водечките светски медиуми. Професионалните видео-снимки на обезглавување на шиитските заробеници и киднапираните американски и британски новинари, ја воздигнаа оваа формација од анонимно ниво, па се до примарна и главна тема на светската јавност. Ваквата репутација ја натера дури и Ал Каеда на дистанцирање од Исламската држава.

¹²⁸ Според експертот за конфликти Tobias fon Losov од Берлинската Фондација за наука и политика, користењето на водата како оружје не е изум на ИД. И во Средниот Исток во минатото водата е користена како оружје. Во деведесетите години на 20 век, ирачкиот диктатор Садам Хусеин нареди да се исуши подрачјето на југот од земјата со цел да се казнат шиитите кои живеат таму бидејќи кренале бунт против неговиот режим.

Знаме на Исламска Држава (арапски الدولة الإسلامية)

Веднаш по прогласувањето на Исламската држава започнува и медиумска кампања од која го издвојувам списанието *Dābiq* (Дабик) кое има за цел муслиманите од целиот свет да се соочат со прашањето: нели е дојдено време, по вековната разединетост и понижување, да се обнови калифатот. Во ова списание Исламската држава објавува дека ќе продолжи со освојувањето на територии ширум светот. „Благословеното знаме ги покрива источните и западните делови на Земјата, исполнувајќи го светот со вистината и правдата на исламот и ставајќи крај на состојбата на незнаење, тиранијата, па дури ако Америка и нејзината коалиција тоа го презираат“.¹²⁹

Трудот кој се вложува во пропагандните активности е еднаков со борбените активности, ако не и поголем. Делот кој се занимава со медиумите (пропагандата) е многу организиран и ги планира своите активности заради остварување поддршка преку електронските медиуми. ИД испраќаат видеа на киднапирани лица и извршување на убиства речиси моментално, а преку користење на меѓународните мрежи вклучуваат снимки во живо од борбите кои се во реално време. Во електронските медиуми често се балалансира меѓу ужасните сцени наменети за деморализирање на непријателот и охрабрувачките снимки во кои се нуди визија за подобра иднина. Луѓето од оваа сфера се низа анонимни истражувачи, програмери, блогери кои ги следат светските, особено социјалните медиуми. Основна тактика е користење на социјалните мрежи, како што е

¹²⁹ Joscelyn, Thomas „US counterterrorism efforts in Syria: A winning strategy?“ *Long War Journal* (29. 09. 2015).

Твитер, како вид на дистрибутивен систем за пренос на линкови со видео содржини. На тој начин можноста од електронските медиуми на ИД им овозможи привлекување, поддршка и виртуелно светилиште. Па така, содржините се лесно достапни, цензурата на тие содржини оди многу бавно, и може да биде предоцна, па за неколку часа сите заинтересирани можат да ја видат содржината и да разменат мислења во врска со виденото. Тоа е начин за привлекување на нови регрути во своите редови, за собирање пари, промовирање на организацијата или ширење на страв меѓу непријателите.¹³⁰

Освен ширењето на видео материјалите Исламската држава уредува и онлајн списание „Islamic state news” преку кое шират пропаганда за разни дневни случувања. Треба да се напомене и дека се обрнува внимание и на тоа што следат, какво е вниманието на жителите на Исламската држава. На заземената територија пристапот кон медиумите е ограничен и контролиран. Малку информации, освен оние кои се одобрени можат да се најдат во јавноста или на јавните мрежи. Не можат да се сретнат критики и осудувања на „ослободувачите”. Сето тоа зборува за тоа дека оваа организација добро ја разбира важноста и влијанието на медиумите и дека тоа нејзино знаење го користи за остварување на своите цели.

Исламската држава најмногу ја користи социјалната мрежа Твитер каде ги објавува сликите и видеата со заробени војници, цивили, новинари и хуманитарни работници, преку кои шири пораки и закани насочени кон некои држави, како и кон населението на градовите кои ги има завземено. Во своите објави (твитови) даваат опширни детали за нивните активности, бомбашките напади, самоубиствени мисии и атентати кои ги извршуваат, како и за градовите кои се под нивна контрола. Најмногу такви објави на социјалната мрежа доаѓаат од Саудиска Арабија, Кувајт, Катар и други заливски земји. ИД прави професионални промо видеа и повици за поддршка, а се повикуваат сите муслимани да поставуваат слики, пораки или видеа на Твитер, Инстаграм или Ју Туб за промовирање и поддршка на ИД. Од 20 јуни 2014 година започнува оваа виртуелна реклама за поддршка на операциите кои таа ги врши во Сирија и Ирак, објавувајќи на Твитер објава : „Петок за

¹³⁰ За само еден месец под поимот „ИСИС”, на Интернет има 4,1 милиони прегледи, а поимот напишан на арапски има 1,9 милиони прегледи. Некои страни на Твитер пред да бидат отстранети имале по 50 000 следачи.

поддршка на ИСИС” во која објавуваат свои видеа и упатуваат барање насекаде во светот да се развее јавно знамето на ИД.¹³¹

Значи, ИД има добро испланирана стратегија со поставување на слики и видеа кои предизвикуваат големо внимание со кое предизвикува страв, но и восхит кај некои други радикални групи. Оттука, клучот за растот на ИД е нивната способност да ја шират својата идеологија преку технологијата, односно, медиумската пропаганда. Фејзбук, Твитер, Јутуб и Инстагра. До март 2015 година тие имаат 90 000 Твитер акаунти за ширење на пропагандата со кои регрутираат нови цихадисти.¹³²

Користејќи ја предноста на модерната технологија, Исламската држава својата пропаганда ја подигна на сосема ново ниво во споредба со сличните организации низ историјата. Едно од нивните најпознати видеа е „Звечкање со сабјите” кое по објавувањето се ширеше по сите можни канали и социјални мрежи од страна на членовите на ИД и повеќепати е поставувано и симнувано од You tube и слични на него сервиси. Тоа видео е објавено 2 недели пред нападот на Мосул во 2014 година со цел да се соберат поголем број регрути пред големата акција. Видеото трае 1 час и содржи брутални сцени во кои се прикажува убивање на луѓе, испрашување и мачење на службеници, нешто што западните политичари и дипломати не би можеле да го гледаат. Се истакнува нивната надмоќ над сопарниците со јасна порака за Ирачаните: ако сте припадник на шиитите од некое од областите под контрола на ИД, би требало да сте претрашени, а ако сте припадник на сунитите, една заклетва на верност би можела да ви ја сочува главата и да ви обезбеди добра иднина.

Освен социјалните мрежи, помалку познат е примерот на вешто користењето на модерната технологија и апликациите за мрежно поврзување, како што е Зело¹³³¹³⁴, кодирана апликација за смарт телефоните и компјутери, која се употребува како сервис кој на корисникот му овозможува да создаде сопствена мрежа на контакти и сопствен канал

¹³¹ Irshaid, F., How Isis is spreading its message online, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27912569>, објавено на 19 јуни 2014.

¹³² O J Hall. “IS controls as many as 90,000 Twitter accounts which it uses to spread sick propaganda and radicalise Westerners, terror experts reveal”. *Mail Online*. 6 March 2015. <www.dailymail.co.uk/news/article-2982673/IS-controls-90000-twitter-accounts-which-it-uses-to-spread-sick-propaganda-and-radicalisewesterners-terror-experts-reveal.html> Accessed on 10 July 2015.

¹³³ Michael Weiss, Hassa Hassan, “*ISIS inside the Army of terror*”, New York, NY: Regan Arts, 2015, p. 174.

¹³⁴ <https://learningenglish.voanews.com/a/islamic-state-group-using-us-based-app/2688114.html>

преку кој може да ги шири аудио пораките. Оваа апликација модерните телефони ги преобразува во еден вид на воки – токи, при што секој што е во мрежата, може да ги слуша проповедите за Исламската држава. ИД ја користи оваа апликација Зело и како водич, како да се даде заклетва за верност кон ал–Багдади. Зело има достигнато голема популарност меѓу членовите, кои се потпираат на нејзината безбедност од следења, прислушкувања и др.

Бидејќи живееме во време на мрежна поврзаност, анонимноста е голем проблем, а од друга страна пак, е невидливата сајбер борба за податоци, безбедната мрежа и онлајн комуникација која бара голема генијалност и досетливост. Постојат прилично цврсти докази дека членовите на ИД ја користат играта Плеј Стејшн 4¹³⁵, за комуникација и допишување меѓу играчите за планирање на терористичкиот напад во Париз во ноември 2015 година. Покрај тоа што се мали шансите за да некоја од разузнавачките служби да се досети за тоа и да почне да ја контролира играчката конзола, форумите и комуникацијата меѓу играчите од различни онлајн и онлајн игри, стои тврдењето дека Плеј Стејшн 4 има силен безбедносен состав и тешко е да се следи, како што е следењето на пример, апликацијата Whats Apps која моментално е најпопуларна апликација за комуникација во светот.

Во нападот во Париз користена е уште една не толку позната апликација за комуникација, Telegram. Таа е слична како претходната апликација. Овозможувајќи комуникација со помош на пораки, позиви, ширење на слики, видеа и сл. Таа се користи поради високиот степен на енкрипција, шифрирање со кое се менуваат податоците за да може информациите и пораките да бидат нечитливи за оние за кои не се наменети. Пораките би можеле да ги прочитаат лица кои ги испратиле и тие што ги примиле. Постои можност на групен разговор и испратената порака во разговорот по одредено време трајно да се избрише, па тешко може да разузнавачите да и влезат во трага. Тие користат емотикони во комуникацијата од оваа апликација, на пример, емотикон на кој се сече главата на британски работник, погубувањето на јордански пилот, давање на луѓето за кои ИД рекла дека се шпиони. Кога администрацијата на Телеграм дознала дека дихадистите

¹³⁵ <https://rs.sputniknews.com/evropa/201512011101465045-italija-terorizam-plejstejsn/>

комуницираат преку нивната апликација, блокирала 78 канали на кои терористите разменувае пораки на 12 различни јазици.¹³⁶

Исламската држава зад себе има сопствена медиумска платформа – новинската агенција Амак, иако оваа агенција се претставува како независна, сепак е пропагандно крило на ИД. Таа вестите поврзани со ИД ги објавува на својата адреса, која пак редовно ја менуваат поради гаснење од страна на провајдерите и на социјалните мрежи. Кога ИД објавува дека ја превзема одговорноста за нападот, Амак таа вест ја објавува повикувајќи се на внатрешни извори.

Познато е дека терористите градат училишта и печатат книги и учебници, но системот на образование има и друга модерна димензија-учење со паметни смарт телефони. Но, тоа не се обични апликации, туку многу внимателно подготвени пропагандни инструменти за всадување на екстремистички идеи, за да можат децата подоцна да се вклопат во општата стратегија на организацијата.¹³⁷

Образовна апликација за учење букви на Исламската држава¹³⁸

Буквата,, В “означува „bunduqiyua“ или пушка, „S “е меч или "sayf“, D "Dababa" или тенк. Такви апликации се направени за секој предмет, за математика, граматика, јазик,

¹³⁶ <http://exclusive.mk/articles/207/djihadistite-na-isis-si-komuniciraat-so-teroristichki-emotikoni>

¹³⁷ <http://www.newsweek.rs/svet/81461-dz-kao-dzihad-mobilna-aplikacija-kojim-islamska-drzava-uci-decu-gramatici-i-matematici-foto.html>

¹³⁸ Printscreen / Middle East Media Research Institute

природни науки и др. Исламската држава очигледно сфатила она што многу антитерористички стратегии не го разбраа- децата се едни од првите линии на фронтот.

4.8. Исламската држава и нуклеарното оружје

Кон средината на 2015 година, пропагандното списание „Дабик“ објави дека Исламската држава има за цел во следните години при нападите да користи нуклеарно оружје, со што минатите напади би биле безначајни во однос на идните напади на Запад.¹³⁹

Меѓу високите политички кругови на ЕУ постои страв дека ИД дошла до осиромашен ураниум, затоа што некои магацини на депонираниот отпад се слабо обезбедени и чувани, ограбени, а се уште не е откриено што се случи со осиромашениот ураниум од воените магацини на Ирак и Сирија. Со помош на трговците на оружје кои се во врска со пакистанските корумпирани политичари, би можеле да дојдат до нуклеарни боеви глави. Ирачките власти објавуваат дека трагаат по контејнер со радиоактивна супстанца, бидејќи 10 грама иридиум 192, многу опасна радиоактивна супстанца исчезнала од магацинот на американската компанија „Ведерфорд“¹⁴⁰. По нападите во Брисел, Белгија, меѓународните медиуми објавуваат дека исламистичката организација имала идеја да направи радиоактивна бомба. Во областа Мутхана во јуни 2014 година ИСИС запленила хемиско оружје во објект кој претходно припаѓал на ирачката влада и имало 2 500 ракети. Повеќето од нив биле полни со сарин, смртоносна нервна супстанца.¹⁴¹

За оваа опасност се огласи и Меѓународната агенција за атомска енергија ИАЕА, со опомена дека со ширењето на тероризмот не може да се исклучи и можноста од употреба на овој вид оружје,¹⁴² а одржан е и меѓународен самит за нуклеарна безбедност во

¹³⁹ www.nezavisne.com/novosti/svijet/ISIL-nabavlja-nuklearno-oruzje/306660

¹⁴⁰ <http://www.express.co.uk/news/world/644997/Islamic-State-ISIS-fears-radioactive-material-Iraq-terror-attacks-jihadis-Britain-West>.

¹⁴¹ Andrea Tejlор, "FAKTOR: Evolucija na islamskiот Državen kapacitet za hemisko оруѓе ", *Blog*, Atlantski совет, 2015, <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/factboxevolution-of-islamic-state-s-chemical-weapons-capacity>.

¹⁴² www.slobodnadalmacija.hr/novosti/svijet/clanak/id/307413/obama-sazvao-summit-na-temu-sto-napraviti-ako-isil-ima-prljavu-bombu

Вашингтон,¹⁴³ каде за прв пат има посебен дел за спречување на терористичките групи да дојдат до нуклеарен материјал. Тоа само говори за важноста и големината на проблемот и опасноста од поседувањето на нуклеарното оружје од страна на Исламската држава.

4.9. Разлики меѓу Исламската држава и други исламски терористички организации

Тероризмот се карактеризира со политичко мотивирано насилство кое на таков начин ја остварува целта на организацијата, преку психолошко војување со цел да се предизвика страв и паника во јавноста и привлекување внимание со што во очите на луѓето се создава слика за опасност и напаѓање на пред се, цивилни цели. Основните категории на тероризмот се верски, етнички т.е национални, идеолошки категории, кои донекаде го даваат профилот и мотивот на борците. Поголемиот дел од регрутите се приклучуваат кон терористичката организација поради согласување со нивната основна идеја, потребата за дејствување, а можни се и внатрешни мотиви, како што е желбата за osveta, потребата за припадност или докажување, при што терористичката организација ги дава сите потребни можности и услови.

Отстапување од таквите карактеристики се забележуваат кај терористичката организација – Исламска Држава, која може да се смета за терористичка организација од повисоко ниво. Па така, прва и важна разлика е тоа што терористичките организации се борат со цел да ја прошират својата идеологија, своите права или религија, но не територијално проширување. Додека пак, ИД освен тежнењето кон ширење на исламот ширум светот, сака да воспостави своја сопствена држава, при што има за цел да покори и други суверени држави, да го укине концептот на државјанство и создавање на единствена муслиманска заедница, држава. Идејата за правна и легитимна држава се основа на религиски толкувања и закони, но нивото на организација која ја има покажува дека добро го разбираат функционирањето на власта и хиерархијата, психологијата на луѓето и ефикасното владеење.

За разлика од Ал Каеда чии активности се примарно насочени против „блиските непријатели” - секуларните и диктаторските режими во муслиманските земји, како и против

¹⁴³ FACT SHEET: The Nuclear Security Summits: Securing the World from Nuclear Terrorism, the White House, Office of the Press Secretary, March 29, 2016.

Соединетите Американски Држави – „далечниот непријател“, Исламската држава како главна цел ја одредува освојувањето на територија и воспоставување на државна структура врз идеолошка основа. Завладувањето на територијата се спроведува со брутално насилство со кој се создава страв и паника.

За разлика од Ал Каеда, која делуваше како тајна терористичка организација, Исламската држава држи под контрола територија на која воспостави своја власт, а тоа значи дека имаат големи финансиски трошоци од една обична терористичка организација, бидејќи мора да финансираат основни потреби на населението - образование, да оддржуваат минимална социјална и здравствена заштита, но истовремено имаат и можност за стекнување на финансии од државата и територијата.

Според оперативно – стратешкиот прирачник, кој во слободен превод се нарекува „Управување со ѕверства“ освојувањето на територијата може да започне и од освојување на комплекс згради во некое предградие. Територијалното заокружување на ИД е проект за неколку генерации, а треба да заврши со соединување во калифат со еден водач.¹⁴⁴

Втората книга „Вовед во праксата на дихадот“ повикува на употреба на сите средства заради воспоставување на единствена Исламска држава. Последната книга, Основни подготовки (за дихад) ја напишал Сајад Имам ал-Шериф, познат како Др. Дадл. Ова дело е фокусирано на теолошкото и практичното значење на дихадот за исламот, а со тоа станува еден од централните трудови за обука на дихадистите. Додека ја служел својата казна на доживотен затвор во египетскиот затвор, тој се откажал од идеи и повикува на демилитаризација и дерадикализација на дихадското движење. Но, наспроти неговите следни преработени изданија и отфрлање на екстремните учења, книгата продолжила да кружи, а за многу станува вредна како света книга. И во борбата со далечниот непријател и во борбата со блискиот пријател, сите автори сметаат дека секој неверник треба да биде исфрлен и казнет, оглед на цената и бројот на жртвите. Целта на создавањето општ хаос и терор е поради културолошко прочистување и спроведување на Божјиот закон. Кога станува збор за методите на насилство, наведените писатели преферираат обезглавување или спалување, кои ги користи и Исламската Држава.¹⁴⁵

¹⁴⁴ Книгата „Управување со ѕверствата“ најкритичната фаза низ која ќе помине ummet се појавува во 2004 година на интернет, паралелно се појавува Ал Закарави. Нејзин автор е Абу Бакр ал-Наџи, но се верува дека тоа е псевдонимот што го користи Абу Цихад ал-Масри, египќанец кој е клучен за Ал Каеда до 2008 година.

¹⁴⁵ <http://pisjournal.com/images/3/PIS03-08.pdf> Svijet prema ISIL-u/Fawaz A. Gerges str. 8 – 9 (2016).

Оваа терористичка организација се разликува од другите организации во однос на тоа како се финансира кое се базира на територијалната контрола и ресурсите со кои располага територијата. За разлика од неа, Ал Каеда која немаше таква територијална контрола и зависеше од донации кои доаѓаа од поединци или институции. Во еден интересен документ ИД ја опишува својата стратегија како „Богатството на државата е главна компонента и извор на финансирање за сите внатрешни и надворешни операции и постоењето на сигурни финансиски средства чија вредност не се менува”.

Она што ја чини различна од дотогашните терористички организации е фактот дека тие не сфатија дека верските проповеди и насилството без публика нема да одекнат и нема да привлечат внимание во светот. Имено, Исламската држава одлично се служи со социјалните мрежи и медиумите во ширењето на страв, најмоќното оружје.

Исламската држава знае дека екстремното насилство одлично се продава во весниците и списанијата: во светот кој е презаситен од информации, медиумскиот циклус од 24 часа бара постојано нови и нови слики – оттука и големиот број фотографии и видео снимки на брутално казнување и мачење, и тоа во формат кои лесно можат да се прегледуваат и преку мобилен телефон.¹⁴⁶

Користењето на модерната технологија е на такво ниво, како што ниту една друга организација не го прави дотогаш. Иако, ИД пропагира враќање кон старите вредности и закони, многу добро се снаоѓа во технолошките услови и можности на 21 век. Својата кампања во привлекување на нови членови се темели на комуникација и пропаганда преку Интернет. Користат бројни апликации на телефон и ги прилагодуваат кон своите потреби, хакираат интернет страници, добиваат пристап кон добро обезбедувани онлајн бази на податоци, при што покажуваат вештини на компјутерски стручњаци, како што се оние кои се едуцираат во западните универзитети. Но, со оглед на тоа дека и многи членови доаѓаат од западните земји, голема е можноста дека токму и Западот да им ги развил тавите вештини.

Секоја самостојна држава мора да има свој сопствен извор на финансии и да не зависи од донаторство на друга држава, а токму поради тоа ИД го стекнува статусот на најбогата терористичка организација воопшто досега. Освен странските донации има

¹⁴⁶ Napoleoni, Loretta, *The Islamist Phoenix: The Islamic State (ISIS) and the Redrawing of the Middle East*, Seven Stories Press, New York, Oakland, 2014.

разгрането своја мрежа од приходи, трговија со нафта, продажба на артефакти, даноци, криумчарењ и друго. Има создадено своја мала економија со која го финансира функционирањето на самата држава и опремување на војската, а воедно и итро се провлекува „под радарот“ на западните сили кои се обидуваат да влезат во трага на парите и изворите на финансирање.

Може да се забележи и дека Исламската држава функционира како успешна корпорација, што го потврдува со годишниот извештај. Изведувајќи детална сметка на приходите и расходите, до таа мера е прецизна што содржи дури и цена на секоја поединечна самоубиствена мисија, и составен е со најсофистицирана сметковотствена техника. Овој извештај е така направен, што секој би момислил дека станува збор за сметка на некоја успешна, законска мултинационална компанија.¹⁴⁷

Поедноставено, она што ја прави голема разликата меѓу Исламската Држава и останатите терористички исламистички и цихадистички движења се:

- ✓ Тежнење кон афирмирање на моќ и слава на сунитскиот ислам.
- ✓ Строго толкување на исламската религија.
- ✓ Користење на невидено насилство и бруталност.
- ✓ Контрола на голема територија (околу 20 000 км²), каде слободно располагаат со природните богатства, особено со нафта.
- ✓ Додека останатите терористички организации се зависни од финансиски донации, Исламската Држава самостојно остварува приход.
- ✓ Исламската Држава остварува енормно големи приходи од шверц на нафта и антиквитети, трговија со луѓе (особено жени и деца), киднапирање на странци и размена за милионски суми и искористување на природните богатства на Ирак.
- ✓ Има за цел глобални амбиции „да го прошири своето влијание ширум Азија, па со тоа станува потенцијална закана за поширок регион.
- ✓ Исламската Држава е најбројна и најбогата терористичка организација во историјата.

¹⁴⁷ Napoleoni, Loretta, *The Islamist Phoenix: The Islamic State (ISIS) and the Redrawing of the Middle East*, Seven Stories Press, New York, Oakland, 2014.

5. МОДЕЛИ НА ФИНАНСИРАЊЕ НА ИСЛАМСКАТА ДРЖАВА

Финансиска стратегија и организација

Финансиска стратегија

Финансиската стратегија на ИСИС се базира на основа на територијална контрола, што им овозможува финансиска независност и разновидни ресурси. Во оваа насока, нејзиниот економски модел фундаментално се разликува од тој на Ал-Каеда (без територијална контрола и длабоко зависна од донации од страна на индивидуалисти или институции).

Територијална контрола

Финансиската стратегија на ИСИС зависи пред сè од освојувањето на териториите со цел да ги контролира и експлоатира природните ресурси заради финансирање на нејзините воени напори и припадниците под нејзина контрола. Во еден интересен документ, ИСИС ја опишува нејзината стратегија велејќи дека „богатството на државата е основна компонента и извор на финансирање за сите интерни и екстерни операции, и постоењето на сигурни финансиски ресурси чија вредност не се менува во секое време и место е задолжителна“.¹⁴⁸

Поседот на територии ја објаснува финансиската независност на ИСИС, која што била во пораст уште од средината на 2000 година. Според ставовите на Владата на САД, уште од 2005 година, Ал-Каеда во Ирак (АКИ), претходниците на ИСИС, биле во голема мера финансиски независни (Burns and Semple, 2006).

Во тоа време, надворешните донации сочинувале само 5% од оперативниот буџет на групата, како што се вели во организациските интерни финансиски евиденции (Bahney at all, 2010). Оваа независност, подоцна следена и од ИСИС, им овозможила на групата да ги избегне мерките против финансирање на тероризмот и да ја одржи политичката, економската и верската автономија. Приходите од експлоатацијата на минералите и обработливото земјиште во рамките на овие територии, а исто така и систематските изнуди

¹⁴⁸ Abdullah, Aal-Masri, “Islamic State Caliphate on the prophetic methodology”, IS internal document, 2014.

вршени врз популацијата под нивна контрола, им обезбеди финансиска независност на ИСИС.

Организација

ИСИС е структурирана слично како и нејзините претходници. Групата има воспоставено финансиска комисија која се состои од „финансиски министер“ кој ги надгледува финансиските зделки и ја извршува власта над локалните финансиски совети, одговорни спрема владите во провинциите под контрола на ИСИС. Финансискиот министер е еднакво рамноправен со останатите членови од „кабинетот“ сочинет од осум министри, секој со свое специфично поле на работа, при што сите тие се под директна надлежност на Абу Бакр ал-Багдади, политичкиот и верскиот лидер на групата. Примарната функција на министерот за финансии е да обезбеди собирање на приходи од даноци и такси. Менаџирањето со богатството во рамките на териториите под контрола на ИСИС се базира на неколку принципи¹⁴⁹ и бирократска и административна организација присутна на секое ниво, и самото управување се води според однапред дефинирана стратегија.

Според ирачките разузнавачки податоци оваа терористичка група во 2014 година располага со имот вреден 2 милијарди долари, кој најголем дел е стекнат од заплена по завземањето на градот Мосул во јуни 2014 година, вклучувајќи ги и средствата на Централната банка во тој град.¹⁵⁰

На почетокот финансиите кои доаѓаат од спонзорите ги задоволуваат трошковите. Но со самото растење на организацијата се зголемува нивото на трошоците и донациите па се менуваат и изворите и модели на финансирање. Стекнувањето на контрола на поголема територија на Исламската држава и помага во вршењето на киднапирањата, грабежи, продажба на артефакти, изнуди, и други криминални активности од кои црпи финансии. 2006 година, Исламската држава ја започна со финансии од 70 милиони долари, за да до ноември истата година, финансиите криминални активности да достигнат до 200 милиони долари¹⁵¹

¹⁴⁹ Abdullah, Aal-Masri, “*Islamic State Caliphate on the prophetic methodology*”, IS internal document, 2014.

¹⁵⁰ Johnston, P. *Countering ISIL's financing*, Testimony Before the Committee on Financial Services United States House of Representatives, Santa Monica, Rand Corporation, 2014, p.2-3.

¹⁵¹ “U.S. Finds Iraq Insurgency Has Funds to Sustain Itself”, *New York Times*, November 26, 2006.

Приходите од донации денес сочинуваат само 5% од вкупниот приход на Исламската држава¹⁵².¹⁵³ Најмногу финансии од надвор доаѓаат од Персискиот Залив кои ја финансираа и Ал Каеда. На пример, во септември 2013 година тие добиваат околу 2 милиони долари од Кипар. Спрема некои документи од американскиот трезор, објавени во октомври 2014 година, за ИД финансиски средства подигнувал и службеник на Централната банка на Катар, Калиф Мухамед Турки ал Субаи, кој кај американските власти е познат поради учеството во финансирањето на Калид Шиек Мохамед, организаторот на терористичкиот напад во Њујорк во 2001 година, како и поради вршење на банкарските услуги на огранокот на Ал Каеда кој имал план да подметнува експлозивни направи во авиони. Поради активности – помагање на терористички групи, Ал – Субаи е затворан во 2008 година во Катар (следната година е ослободен) и 2012 година во Либан, и е поставен на листата за лица поврзани со терористи.

Од економски аспект, приходите на Исламската држава доаѓаат од нафта, данок, патарини, продажба на заробена опрема, приходи од заробени фабрики кои продолжиле со производството, криминални активности. Исто така, голем дел од капиталот претставуваат заробената и напуштена воена опрема кои сега се во нивна сопственост.

Исламската Држава ги користи сите ресурси со кои располагаат териториите во кои има контрола. Во еден интерен документ ИД ја опишува својата стратегија - „Богатството на државата е главна компонента и извор на финансирање на сите внатрешни и надворешни операции”. Финансирањето се заснова на територијалната контрола. Таа зафаќа области кои кои се богати со нафта, па таа има контрола на повеќе нафени полиња или рафинерии во Ирак и Сирија¹⁵⁴.

¹⁵² Во 2014 година корпорацијата Ранд ги анализира изворите на финансирање врз основа на 200 добиени документи-лични писма, извештаи за трошоци и списоци за членство заплени во Ирак од страна на американските сили во периодот 2005 година до 2010 година. Заклучиле дека во текот на овој период надворешните донации учествуваат со 5% од средствата.

¹⁵³ “*An economic analysis of the financial records of Al-Qaida in Iraq*”, Rand Corporation, 2010, http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2010/RAND_MG1026.pdf

¹⁵⁴ “How Isis works”, *The New York Times*, 16 September 2014.

Приходи на Исламската држава за 2015 година

Терористичката организација Исламска држава, прави обиди да инвестира во проекти во Европа со помош на блискоисточни банки кои тргуваат со некои европски земји. Исто така, забележани се и обиди да инвестираат во недвижности во Турција и Њујорк (САД), фармакологија, медицина, градежништво. Се обидуваат да ја превземат контролата врз трговијата со наркотици во северниот дел на Авганистан, контрола врз масовното криумчарење и превоз на бегалци во Европа.

5.1. Категории на приходи

5.1.1. Приходи од природни ресурси

Исламската држава ги користи сите природни ресурси кои ги има на располагање на териториите кои се под нејзина контрола. Изворите на приход на оваа ИД која окупираше големи делови од Ирак и Сирија одат подалеку од ресурсите на „секоја друга терористичка организација во историјата“.

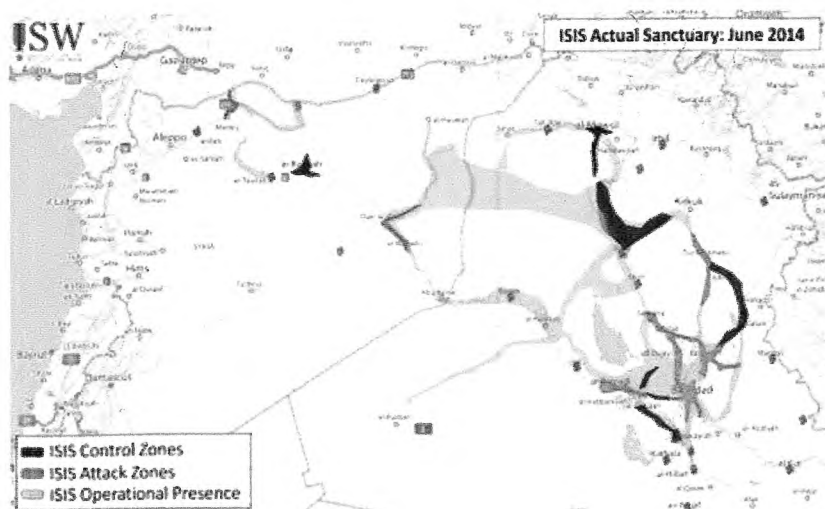
5.1.1.1. Нафта

Спротивно од глобалното мислење за (ИД) Исламската држава дека е само уште една од жедните милитантни терористички групи, таа го претставува следниот еволутивен чекор на исламскиот фундаментализам. Додека групата на Ал Каеда се уште зависи од меѓународните донатори, ИД ја активира сивата економија на територијата која ја контролира како главен финансиски извор. Главниот епицентар на овој извор лежи во мрежата на шверцување на суровата нафта, која првично започнува за време на владеењето на Садам Хусеин во Ирак, за време на економските санкции на САД врз Ирак. Како резултат на тоа, финансиските резултати се неверојатни, околу 60% од финансирањето на калифатот доаѓа од средствата добиени со шверц и производство на нафта од Ирак и Сирија. Ова се должи на евтината продажбата (за 25-60 долари) во време кога цената на нафтата се движи од 80-100 долари за барел.

Продажбата на нафта како најголем постојан извор на приходи е важна причина поради која тие имаат можност да ја задржат власта на својот самопрогласен калифат.¹⁵⁵ Со тие средства успеваат да ја издржат копнената борба со своите противници и повеќе од една година воздушниот напад под водство на САД. Со тие средства донесоа опрема и технички експерти од странство за одржување на нафтената индустрија.

¹⁵⁵ <http://oilprice.com/Energy/Crude-Oil/Who-Is-Buying-The-Islamic-States-Illegal-Oil.html>

Високи претставници на Иран потврдуваат дека провинцијата Амбер која граничи со Ирак е центар од каде што се испорачува нафта. При тоа ИД контролира три главни нафтени полиња во Ирак – Ајил, Кајару и Хумрин. lat.rtrs.tv/vijesti.php?id=127771.

Мапа: Преглед на територии-ИСИС 2014 година¹⁵⁶

Во границите на оваа огромна територија постојат голем број на нафтени полиња чија контрола е изгубена од страна на сиriskата централна власт веднаш по избувнувањето на граѓанската војна. Суровата нафта која тука се произведува е со прилично добар квалитет, бидејќи има ниска концентрација на сулфур, и како таква може лесно да се обработи. Лесно се рафинира на самото место и во несоодветни објекти или веднаш се транспортира со камиони во Турција. Тие испраќаат и конвои со „црно злато“ со по 30 камиони. Нудат и попусти за своите пријатели-клиенти и можности за одложено плаќање. ИД го користи нафтеното богатство и за да ја покрие домашната побарувачка, како да ги зацврсти трговските врски со малцинствата и племињата кои живеат на нивната територија. Најмалку девет племиња имаат корист од таквата шема, вклучувајќи ги и Бедуините во провинцијата Деир ал-Зор, како и најголемото ирачко племе Јабоур. Така на пример за 30 000 литри сурова нафта се добиваат по 4 000 долари за само едно патување од неколку дена.¹⁵⁷ Како резултат на ваквата политика се зголемува и подршката за калифатот.

Милитантната група овозможува конвоите да поминат брзо и преку контролните пунктови на меѓународниот пат Е – 90 кој од запад до исток оди од Лисабон, Португалија до турско-ирачката граница на исток. По освојувањето на Мосул во јули 2014 година, се

¹⁵⁶ <http://www.businessinsider.com/isis-controls-shocking-percentage-of-iraq-and-syria-2014-6>

¹⁵⁷ <http://www.businessinsider.com/r-islamic-state-keeps-up-syrian-oil-flow-despite-us-led-strikes-2014-10>

отвори контролата на патот на нафтоводот од Киркук до турското пристаниште Чејхан¹⁵⁸ од каде се пренесува и до други светски пазари за нафта¹⁵⁹ Чејхан е град во југоисточна Турција со население од 110 000 жители, втор по големина град во провинција Адана. Тој е сообраќаен центар во Блискиот исток, Централна Азија и руската нафта и природен гас.

Постојат три скока во трговијата со нафта од Блискиот исток, првиот е од јули до 2014 година и трае околу 10 дена, а се совпаѓа со падот на најголемите нафтоводни полиња во Сирија во рацете на ИД¹⁶⁰ Вториот пораст се забележува кон крајот на октомври до крајот на ноември 2014 година, а тоа се случува во исто време кога се случуваат жестоките борби меѓу фундаменталистите и сириската армија за контрола на природниот гас во Jhar и Maher и контролата на компанијата за гас Хајан во провинцијата Хомс¹⁶¹. Третата нагорна линија трае од крајот на јануари 2015 година до 10 февруари, истовремено кога се случуваат континуираните американски воздушни напади во упориштата на ИД во градот Хаваја во источниот дел на богатите нафтени полиња Куркук, Сирија.

Од самото појавување на групата нафтата станува главен елемент во нејзиното финансирање, а со самото тоа важен фактор за нејзиниот развој и напредок. Во 2015 година организацијата има под контрола 15 нафтени полиња во Сирија, главно во регионот Deir ez Zor, Raqqa и Hasakah и 10 нафтени полиња во Ирак. Овие броеви сега се помали поради воените напади на коалиционите сили во борбата против Исламската држава. Тие најпрво беа насочени кон инфраструктурата за рафинирање, складирање и транспорт, а потоа и кон инфраструктурата за екстракција.¹⁶²

Исламската држава заработува од производството на нафта, кое пак во 2015 година се проценува на околу 40 000 берели на ден, а во Сирија во периодот од 2008 – 2010 година изнесува дури 400 000 барели. Таа нафта ја продаваат за 15 – 45 долари за барел во зависност од квалитетот на нафтата.¹⁶³ Најголема цена добиваат од сириските нафтени полиња al-Tanak и al – Omar, меѓу 40-45 долари за барел. Приходите од нафтата за 2015 година се

¹⁵⁸ www.vjesio.com/vijesti/svijet/vitalij-surkin-nafta-islamske-drzave-u-tursku.

¹⁵⁹ интервју од 2014 Телеграф, достапно на <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/Iraq/10962160/Iraq-oil-bonanza-reaps-1-million-a-day-for-Islamic-State.html> “

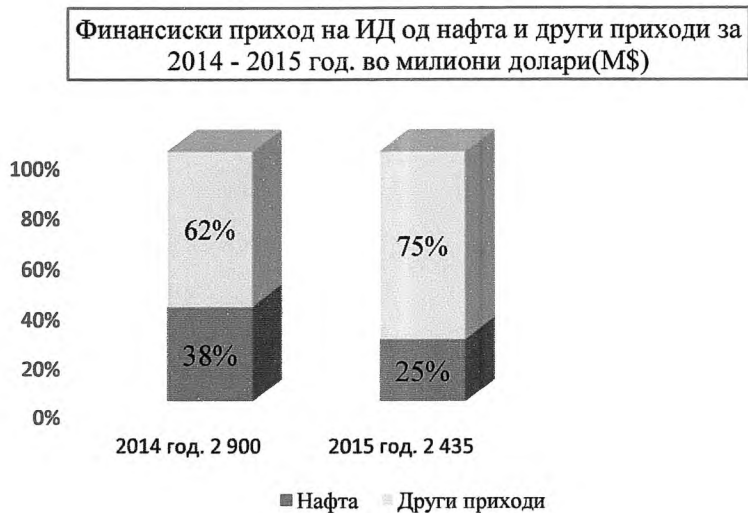
¹⁶⁰ *Pojmepc*, 2014.

¹⁶¹ *International Business Times*, 2014.

¹⁶² Colonel S. Warren, “Department of Defense Press Briefing by Colonel Warren via Teleconference from Baghdad, Iraq”, U.S. Department of Defense, 1 April 2016.

¹⁶³ Varies according to gravity, expressed in API (American Petroleum Institute) units

намалини од 600 милиони долари, во споредба од 2014 година кога тие приходи изнесуваа 1 милион долари. Тоа се должи на воздушните напади на коалицијата, а се одразија на продажбата и транспортот на нафтата.¹⁶⁴

Нафтата се продава на локалниот црн пазар и ужива монопол во областите кои ги контролира, пред сè во северниот дел на Сирија.¹⁶⁵ Најважен извор на финансирање на ИД е токму од продажбата на нафта на црниот пазар. Се проценува дека ИД има флота од околу 1000 цистерни за нафта. За да стигнат на ред возачите да наполнат нафта во цистерните на нафтеното поле Ал Омар во источна Сирија чекаат и по еден месец. Колони цистерни понекогаш се долги и по 6 километри. Од продажбата на нафта, ИД касира околу 40 милиони американски долари за еден месец. Нафтата се продава под вообичаена вредност и тоа на посредници, и потоа се препродава во странство. Со продажбата на црното злато-нафта се добива во предност бидејќи ИД добива многу пари во готовина и тоа неограничени, а на тој начин може да се тргува дури и со смртниот непријател, односно Сииската владина армија или претседателот Башар ал Асад кога тоа е неопходно, додека ИД добиваат многу пари во готово кои се неоданочени. На претседателот Башар ал Асад, му е неопходна нафта, а на ИД готовина (кеш) па терористите преку посредници и

¹⁶⁴ пр. нападот на 500 цистерни од страна на коалицијата, <http://www.telegraf.rs/vesti/1865330-rusi-im-razneli-500-cisterni-nafte-kamioni-islamista-sravneni-sa-zemljom-video>.

¹⁶⁵ B. Faucon and M. Coker, "The Rise and Deadly Fall of Islamic State's Oil Tycoon", *Wall Street Journal*, April 2016.

лиферуваат нафта на владините сили. Понекогаш се случува „бартер“ размена и тоа замена на нафта за добивање опрема за снабдување со електрична енергија, превејќи бизнис зделки со сирискиот режим, а добиваат и помош од некои локални бизнисмени блиски до режимот. На таков начин локалните купувачи на нафта се принудени да купуваат од нив. Таа нафта понатаму се шверцува преку посредници во граничните земји, како што се Турција и Јордан, дел завршува во северо-западните делови на Ирак, а дел на локално ниво се врши импровизирано рафинирање.¹⁶⁶ Од сирискиот граничен град Бесаслан нафтата се пренесува во турскиот град Хатај, каде се стигнува за половина час возење, и се продава за 7,5 американски долари за галон.¹⁶⁷

Во шверцот на нафтата учествуваат банди кои се мешавина од сириски исламисти и ирачки Курди и мал дел Турци. Претставници на ИД ја продаваат нафтата на аукција на оној кој ќе понуди најмногу, бидејќи е голема конкуренцијата меѓу шверцерските банди. Купувачот мора да плати во готово до 25% од цената веднаш во долари. Останатиот дел од парите подоцна се уплаќа на сметки во Турција. Турските граничари добиваат голема сума пари како мито од шверцерските банди за да можат без проблем да ја поминат границата. Потоа одат во големата курдска област во Турција, Силопа, каде што чекаат натамошните купувачи, како на пример Хаци Фарид, најголемиот трговец на нафта.¹⁶⁸ Тој посредува меѓу шверцерските банди и фирмите за производство на нафта, кои понатаму ја транспортираат нафтата во Израел каде се продава на средоземните земји како легална и во нивните рафинерии се произведуваат различни производи за крајните купувачи. Израел нема сопствени рафинерии и купува готови производи назад и станува најголем продавач на нафтата од Исламската држава.

Исламската држава добива 25% во готовина од шверцерските банди веднаш, а остатокот го плаќаат трговците на нафта на сметки на анонимни луѓе и фирми во приватни банки. Парите потоа се претвораат во готовина во менувачниците и завршува во Мосул и Рака, главните градови на ИД во Ирак и Сирија. Со парите од банкарските сметки се купува

¹⁶⁶ E.Solomon, "ISIS Improves fuel blockade on rebel-held northern Syria", *Financial Times*, 18.6.2015.

¹⁶⁷ S Bronstein & D Griffin. "Self-funded and deep-rooted: How ISIS makes its millions". *CNN*. 7 October 2014. <<http://edition.cnn.com/2014/10/06/world/meast/isis-funding>.

¹⁶⁸ Тој е со грчко и израелско државјанство и е шеф во трговијата со нафта во Силопија.

и стока која се увезува во областите по контрола на ИД. Дел од производите се продаваат и така се претвора во готовина, а остатокот од производите остануваат за сопствени потреби.

5.1.1.2. Природен гас

До 2015 година ИД има контрола над неколку области со природен гас, а со заземањето на Палмира во мај се зголемува и бројот на полиња кои се под нејзина контрола. Полињата богати со природен гас од оваа територија ја даваат половината од производството на природен гас во Сирија.¹⁶⁹ Терористичката група ја контролира областа Akkas која е најголема резерва на природен гас во Ирак, во северниот дел на провинцијата al-Anbar. Во 2015 година во овој дел има контрола над десет полиња на природен гас.

ИД нема стручни лица за преработка на природниот гас¹⁷⁰, но во тоа им помага сирискиот режим и јавните претпријатија од тој сектор, овозможувајќи им квалификуван персонал за работа и соодветна опрема. Природниот гас, исто така, може да се употребува и за производство на електрична енергија, а добивката од неа се дели меѓу Исламската држава и власта (онаа што им помага). Таков е случајот со гасот кој се добива од Twīnān, југозападно од градот Рака, Сирија, кое производство се менаџира од двете страни.¹⁷¹ Производството на гас се намалило од 350 милиони долари во 2015 година, во споредба од 2014 година кога заработката од гас е 489 милиони долари.

5.1.1.3. Фосфати и цемент

Контролата на голем број области богати со природни ресурси вклучува и контрола на профитабилни рудници со минерали. Така на пример, под нивна контрола во 2014 година е објектот Al-Qaīm кој е дел од Национална фосфатна компанија, рудникот Akashat во Ирак и др. Производството во рудникот на годишно ниво е 1 милион тони¹⁷², а неговите резерви се проценуваат над 10 000 милиони тони. Приходите од рудниците и минералите за 2014 година во 2014 година се проценуваат над 50 милиони долари. Тие ја продаваат рудата за пониска цена од 50 долари за тон, во споредба со цената на пазарот каде што

¹⁶⁹ Y. Sayigh, "The War Over Syria's Gas Fields", Carnegie Endowment For International Peace, June 8 2015.

¹⁷⁰ Потребна е софистицирана опрема за прочистување и специфични цевководи.

¹⁷¹ E. Solomon and A. Minidi, "ISIS Inc: Syria's mafia-style gas deals with Jihadis", *Financial Times*, 15.10.2015

¹⁷² <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:TXsPIMKNPUQJ:scpqiraq.com/English/CMS.php%3FD%3D4+&cd=1&hl=fr&ct=clnk>

изнесува 110 долари за тон. Тие ја имаат контролата и над производството на сулфур во областа Ниневаја и главен рудник за сол во Сирија во Ал Табани (провинција Деи рез-Зор).¹⁷³

Во 2014 година ИД контролира 5 важни фабрики за производство на цемент, од кои две се во Ирак и три во Сирија. Годишниот приход се проценува на нешто под 300 милиони долари годишно.

5.1.1.4. Земјоделство

Ирак и Сирија поседуваат плодно земјиште погодно за одгледување на житни култури. ИД ги завземаат најплодните региони, со што се зголемува проблемот за безбедност на храната.¹⁷⁴ Уште во 2014 година ораганизацијата за храна и земјоделство на Обединетите нации (FAO) изразува загриженост за високиот ризик во безбедноста на храната, особено во Ирак, недостатокот на пченицата како главна суровина за храната, пристапот на населението до храна, а сето тоа како резултат на монополот на ИД врз земјоделските земјишта и голем број на раселени лица. Овој феномен е зголемен поради зависноста на опстанокот на мнозинското население во Ирак од субвенционирање на земјоделството. Околу 30% од Ирачаните зависат од земјоделството, пред сè во руралните средини, како и 20% од работоспособното население кое е вклучено во тој сектор.

Областите кои се под контрола на ИД, вклучувајќи ги провинциите Ниневија, Саладин и Ал-Анбар земаат учество со 40%¹⁷⁵ од годишното производство на пченица и 53% од производството на јачмен.¹⁷⁶

Приходите од земјоделството се состојат од приходите добиени од продажба на земјоделските производи на окупираните земјоделски области, како и приходи од земјоделските даноци. За 2014 година овие приходи се проценуваат дека достигнуваат до 200 милиони долари годишно.

¹⁷³ 2012 Mineral Yearbook, Syria, USGS.

¹⁷⁴ C.E Humud, R. Pirog and L. Rosen, „Islamic State Financing and U.S Policy Approches”, Congressional Research Service, 10. 4.2015.

¹⁷⁵ 8 H Alexander & A Beach. “How ISIL is funded, trained and operating in Iraq and Syria”. *The Telegraph*. 23 August 2014.

¹⁷⁶ Food and Agriculture Organization of the UN , Global information and early warning system on food and agriculture (GIEWS) “, *Special Alert* no332, 25.6.2014

Во 2015 година приходите добиени од житните култури е околу 140 милиони долари, од кои 20 милиони долари доаѓаат од даноци од жетвата.

Памукот е еден од главните ресурси на Сирија, а сега е во рацете на Даешите – арапски збор за Исламската држава. ИД контролира и 70-80% од производството на памукот во Сирија. Околу 12 000 тони памук се продадени преку посредници, пред се на турски купувачи поради близината со сиriskата граница. Продажбата на памукот на ИД и носи 15 000 милиони долари за 2015 година, што е еднакво на 1% од вкупните годишни приходи.¹⁷⁷ Тој памук се користи за производство на облека од западните марки и тешко е да се одреди потеклото на материјалот. Оние што се вклучени во оваа трговија повеќе водат сметка за квалитетот на материјалот, одошто за неговото потекло.

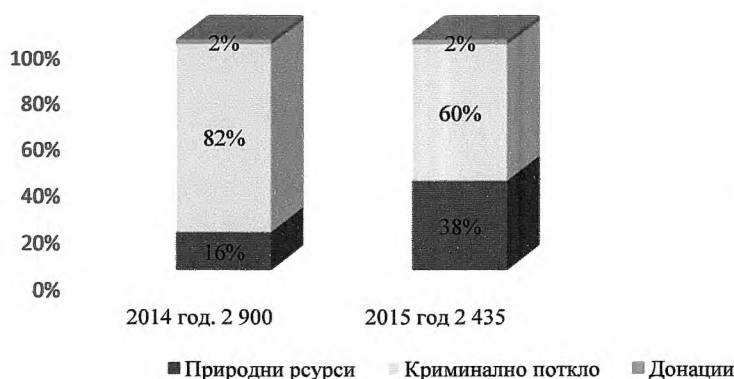
5.2.2. Приходи од криминално потекло

Иако Исламската држава има контрола над широк спектар на индустриски и комерцијални активности, природни ресурси и сировини, како примарни извори на финансирање, сепак голем дел од финансиските средства доаѓаат од криминални активности. Со цел да го финансира својот калифат се занимава со организиран криминал и не прави разлика во тоа како ќе ги добие своите финансиски средства.

Во 2006 година ИД веќе има генерирано и до 200 000 милиони долари годишно од криминални активности. Според проценките на владата на САД во ноември 2006 година, шверцот на нафта, земање заложници за откуп (бизнисмени, локални политичари, странци, верски службеници и сл.) и корупцијата биле најсериозните и најпрофитабилните активности.

¹⁷⁷ International Cotton Advisory Committee, “Turkey Country Report”, 2014.

Финансиски приходи на ИД од природни ресурси, криминално потекло и донации за 2014 - 2015 год. во милиони долари(M\$)

Преку разните даноци, такси, надоместоци, ИД во 2014 година заработија 360 милиони долари, а следната 2015 година таа сума се искачува до 800 милиони долари. Според експертите за тероризам Жан-Чарлс Бризард и Дамјан Мартинез¹⁷⁸, овие методи на финансирање од криминално потекло карактеристични се и за други терористички групи ширум светот. Но, кај Исламската држава се забележува релативно генијалност во наметнувањето на новите даноци, такси, надоместоци и др.

5.2.2.1. Изнуда и такси/даноци

Во 2015 година овој вид на криминална активност е основен извор на финансирање со кој ИД заработи 800 милиони долари, а претходната 2014 година таа заработка изнесува 360 милиони долари.

Изнудата изнесува 33% од приходите на организацијата во 2015 година во споредба со 12% од добиените приходи за претходната 2014 година. Групата користи конфискации, такси, даноци и казни.¹⁷⁹

¹⁷⁸ Jean-Charles Brisard and Damien Martinez, *Islamic State: the Economy-based Terrorist Funding*, October 2014, p. 5.

¹⁷⁹ S Almkhatar. "IS finances are strong". *New York Times*. 19 May 2015. <<http://www.nytimes.com/interactive/2015/05/19/world/middleeast/ISfinances.html>>

Низ целата територија на која се наоѓа Исламската држава се присутни таксите. Покрај верскиот данок наречен Закат има и :

-данок на ирачките и сиriskите службеници кои живеат на нејзината територија¹⁸⁰. На овој начин тие заробиле повеќе од 300 милиони долари во 2015 година.

-царина на камиони кои влегуваат на нејзината територија а, тоа на ИД и овозможи заработка од 250 милиони долари за 2015 година. За секој камион кој влегува на територијата се наплаќа такса од 400 – 600 долари.

- Земјоделски данок кој се однесува на приходите стекнати од земјоделските производи, како што се пченица, јачмен и памук. Овој данок може да се плати и во натура, а добиените земјоделски производи ИД ги продава и пак заработува. Земјоделците плаќаат 5-10 % данок од земјоделското производство, данок за преработка на пченицата, данок за користење на машините за чистење на памук и друга земјоделска машинерија, како и данок за камионите за транспорт на земјоделските производи.

- данок на економски активности и приходи со 10%,

- данок за бизнис 10%-15%,

- данок на продажба 2%,

- данок за фармацевтски производи 10%-35%, кои плаќаат од 100-200 долари месечно¹⁸¹,

-Џиза, данок за заштита наменета за верските малцинства, кој го плаќаат христијаните или „осигурување за осигурување“.¹⁸²

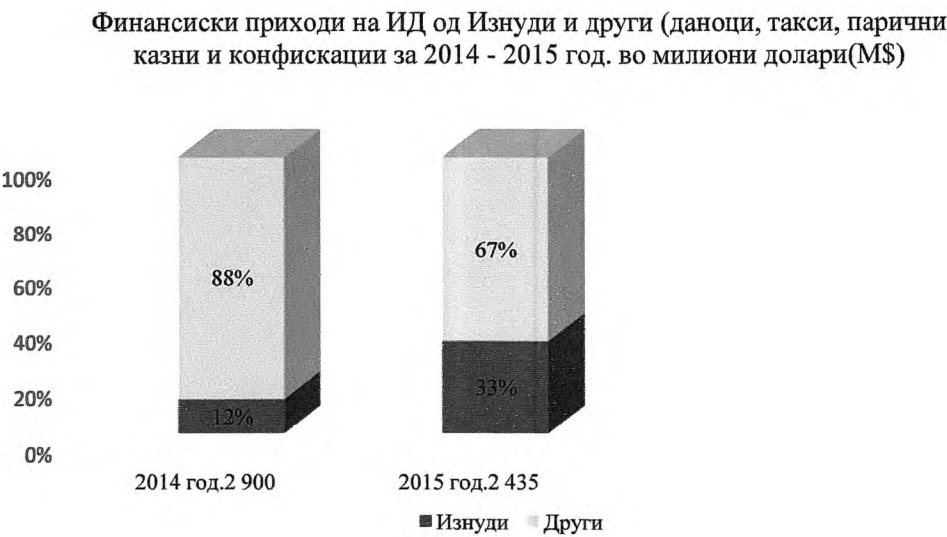
Исламската држава сите даноци ги нарекува закат, или, исламски верски данок. По заземањето на Мосул летото 2014 година, групата доби 300-400 милиони долари од даноци, а во следната година тие се искачуваат до 800 милиони долари кога ја експлоатира и контролира поголемите населени центри во Ирак. Со губање на поголемите градови и

¹⁸⁰ M. Gidda, “ISIS is Facing a Cash Crunch in the Caliphate”, *Newsweek*, 23 September 2015.

¹⁸¹ AJ Al-Tamimi. “The evolution in Islamic State administration: The documentary evidence”. *Rubin Centre*. 6 August 2015.

¹⁸² http://arts.unimelb.edu.au/__data/assets/pdf_file/0006/2297733/ISIS_Origins,-Ideology,-and-Responses-by-Mainstream-Muslim-Scholars.pdf

ключните транзитни точки во Сирија, како што е Јараблус, се намалија приходите од овој вид, и за 2016 година тие изнесуваат од 200-400 милиони долари.¹⁸³

Задолжена за надзор над овие активности е административната структура преку различни одделенија (пр. *Diwan al-Khadamat*) како и голем број на екстремисти во организацијата кои се активно вклучени во собирањето на даноци. Имено, групата му дава правен статус на изнудувањето во сите можни случаи со цел да направи да изгледа легитимно. Меѓутоа, неодамнешните случувања фрлија сомнеж врз одржливоста на изнудата како долгорочен извор на приходи. Додека 40% од приходите во 2015 година произлегуваа од даноци, во 2016 година овој процент значително опадна.¹⁸⁴

Ваквиот развој е резултанта пред се на територијалните загуби, кои логично доведуваат до редуцирање на големината/бројот на даночните обврзници, како и на постојаното зголемено бегство на месното население од териториите под команда на ИСИС. Насилното однесување на милитантните групи, воздушните бомбардирања, постојаното зголемување на таксите, зголемувањето на трошоците за живот како и катастрофалната состојба на јавните сервиси го принудуваат месното население да ги напушта своите

¹⁸³ Stefan Heißner, Peter R. Neumann, John Holland-McCowan, Rajan Basr, *Caliphate in Decline: An Estimate of Islamic State's Financial Fortunes*, 2017, p.7

¹⁸⁴ Gidda, M. "ISIS is facing a Cash Crunch in the Caliphate", *Newsweek*, 2015, <http://europe.newsweek.com/isis-are-facing-cash-crunch-caliphate-333422>

домови. Заедно, наведените фактори резултираа со значителен губиток на приходите од изнуда во 2016 година.

5.2.2.2.Надоместоци – провизии

Исламската држава добива приходи и од надоместоците што го плаќаат населението за вода и електрична енергија. Тие плаќаат 1,25 долари и 2,5 долари по домаќинство. Од користење на телефонијата се наплаќа 1,23 долари по домаќинство, учениците плаќаат месечна претплата од 22 долари во основно училиште, 43 долари месечно за постарите ученици и 65 долари за студентите. Овие такси жителите претходно не мораа да ги плаќаат¹⁸⁵.

Приходите од надоместоците за 2015 година на ИД и носат 60 милиони долари годишно. Постојат мноштво надоместоци како и таксите. Тие се движат од надоместок од изнајмување на јавните згради,¹⁸⁶ надоместок од направени банкарски трансакции, регистрација на автомобил, надоместоци при запишување на училиште и факултет и др.¹⁸⁷

Ако треба да се напушти територијата на ИД, на пример, да се посети некој кој не живее на нејзината територија, ИД наплатува 1000 американски долари за привремено заминување, а го зема целиот имот на семејството доколку замине засекогаш.

5.2.2.3.Конфискување и казни

При одземањето на нова територија, Исламската држава е познато дека добиваат поголеми приходи од грабежите на банки и продавници, како и со одземање/конфискација на имотот на луѓето кои го напуштиле и / или припаѓал на малцинствата. Исламската држава исто така, наметнува широк спектар на парични казни.

¹⁸⁵ M. Rosenberg, N. Kulish and S. Lee Myers, "Predatory Islamic State Wrings Money From Those It Rules", *The New York Times*, 29 November 2015.

¹⁸⁶ S. Jones and E. Solomon, "Isis Inc: Jihadis fund war machine but squeeze 'citizens'", *Financial Times*, 15 December 2015.

¹⁸⁷ M. Rosenberg, N. Kulish and S. Lee Myers, "Predator Islamic State Wrings Money from those it rules", *New York Times*, 29.11.2015.

Исламската држава врши конфискување на куќите на високите функционери и други луѓе кои имаат потреба да ја напуштат територијата. Сите освоени територии се ограбени, а предметите кои се земаат потоа се продаваат на домашниот пазар или по поволни цени се продаваат меѓу членовите на групата. Се конфискуваат куќи, автомобили, камиони, предмети, земјиште, добиток.¹⁸⁸ Се одземаат автомобили и недвижности од оние кои ИД ги смета за „неверници“ и „отпадници“ и ги продава на аукција.¹⁸⁹

Исламската држава користи многу строги правила врз основа на шеријатскиот закон со наплата на казни за сите престапи кои населението ќе ги направи. Паричните казни обично се движат од 100 – 500 долари по прекршок. Така, казна се изрекува за недолично однесување, како што се: пушење¹⁹⁰, носење несоодветна облека и сл. Цел еден сектор од административната структура се посветува на оваа активност. Се дава легален статус на присилата и се казнува присилно, а во наплатата се вклучени и голем дел од милитантите.

5.2.2.4 Киднапирање

Со своето создавање ИД за финансирање на своите активности посегнува и кон киднапирање на лица, пред сè, киднапирање на бизнисмени, странци, политичари и верски достоинственици. ИД побара многу висок откуп од 132 милиони долари за американскиот новинар Џејмс Фоли кој подоцна беше обезглавен, за жена помошник од САД бараа 6,6 милиони долари.

Според проценките на Њујорк тајмс во 2013 година од откуп наплатени се 66 милиони долари¹⁹¹, во 2014 година на таков начин ИД стекнува 120 милиони долари. Оваа бројка за 2015 година значително се намалува бидејќи странците кои се полесна мета од

¹⁸⁸ UN Security Council, “Report by the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da’esh) to international peace and security and the range of United Nations efforts in support of Member States in countering the threat”, 29 January 2016.

¹⁸⁹ Nawzat Shamdeen, “The Islamic State’s New Money-Making Business: Auction off Homes It Stole,” Your Middle East, available at <http://www.yourmiddleeast.com/business/the-islamic-states-new-moneymaking-business-auction-off-homes-it-stole_27152>. October 10, 2014.

¹⁹⁰ E. Solomon, “Syrian Smugglers Shun Weapons and Turn to Cigarettes for Profits.”

¹⁹¹ https://www.cidob.org/en/publications/publication_series/notes_internacionals/n1_98/how_long_will_isis_last_economically.

локалното население, заминуваат од овие територии. Преку киднапирање и откуп во 2015 година групата стекнува 100 милиони долари.¹⁹²

Сепак, ИД продолжува да генерира значителен приход стекнат од киднапирања. На почетокот на 2015 година ИД има киднапирано 200 Асирски Христијани, разменувајќи ги за откуп од неколку милиони долари. Се проценува дека таа сума се движи од 20 до 30 милиони долари.¹⁹³ Се киднапираат многу Јазиди – енички Курди¹⁹⁴, кои се ослободуваат за сума од 4 000 долари. Па така, на пример во јануари 2015 година ИД добива 850 000 долари за откуп на 200 Јазиди. Еден од претставниците од преговарачите, Абу Митхал, подолго време им помага на Језидите со откуп да ги ослободат членовите на нивните семејства кои биле киднапирани. Честопати преговараат директно со ИД, а комуникацијата се одвива преку сите можни канали и ја договараат цената. На таков начин се развива еден вид „онлајн пазар“. Тој контактира со лице блиско со ИД кое се наоѓа во турскиот град Газијантеп кој е близу до Сииската граница, добива информација за местото каде треба да ги префрли парите. На таков начин тој на банкарската сметка на ИД има префрлено околу 2,5 милиони долари. Тој не е единствениот кој посредува на ваков начин.

Спротивно на Европските земји, САД има строга политика за плаќањето откуп. Тие не дозволуваат плаќање откуп да не ги поттикнуваат натамошните киднапирања.

5.2.2.5. Продажба на антиквитети

Во периодот на распаѓањето на власта во Сирија и Ирак Исламската држава започнува со уништување на историското и културното наследство на тие земји и профитирање од истите. Додека еден обичен набљудувач би рекол дека за такво ископување на артефактите е потребна добра опрема, знаење, умешност и дека една обична терористичка група тоа не би можела да го работи, ИД покажува дека е длабоко инфилтрирана во грабежите на

¹⁹² Една шведска компанија платила 70 000 долари за ослободување на нејзин работник кој бил киднапиран од ИД. За откуп на американскиот новинар Џејмс Фоли ИД барала стотици милиони долари, но откако не ги добила го обезглави новинарот, а снимката ја постави на интернет. За двајца јапонски државјани е барано откуп од 200 милиони долари.

¹⁹³ Според извештај на The Associated Press report, “ISIS collects millions in ransom for abducted Christians”, *CBS News*, February 22 2016.

¹⁹⁴ <https://www.yazda.org/>

антиквитетите. Во некои антиквитети се смета дека учествува и локалното население кои во услови на економска пустош во земјата за време на војната се впуштаат во продавање на материјали од археолошките локалитети.

Продажбата на антиквитетите е маргинален извор на финансирање, иако во медиумите е многу раширена.¹⁹⁵ Нелегалната продажба на артефакти е со мал ризик, бидејќи европските пазари за уметност обично не се следат внимателно од страна на полицијата. Дури и ако се фатат сторителите веројатноста за сериозна казна е мала и е доста профитабилна.¹⁹⁶ Трговијата со артефактите е потпомогната од изнајмени посредници со долгогодишно искуство во кражби и шверц за време на режимот на Садам Хусеин.¹⁹⁷

Во почетокот на 2015 година организацијата ефективно има под контрола 2 500 археолошки локалитети во Ирак, што претставува 1/5 од од вкупните археолошки локалитети во Ирак и 4 500 археолошки локалитети во Сирија,¹⁹⁸ некои од тие артефакти се стари и по 8 000 години.¹⁹⁹ Меѓу најбогатите археолошки локалитети кои се заробени се оние во Палмира. Поради трговската вредност на локалитетите и археолошките објекти ИД формира биро надлежно за археолошки ископувања, а со тоа се овозможува „легализација“ на ископувањата и масовно ограбување, и тоа преку обезбедување на дозвола со која се овозможува овластен трговец-транспортер да врши ископувања и да ги продава пронајдените предмети. ИД ги оданочува со 20% - 50% од продажбата, или пак заради поголема заработувачка самата ги ископува местата и ги продава археолошките пронајдоци. Тие се шверцуваат во Турција и Јордан и се извезуваат на странските пазари, пред сè во Обединетото Кралство, Либан и други западни земји²⁰⁰. Главен центар за криумчарење е турскиот град Газиантеп каде украдените предмети се продаваат на илегални аукции, се прават лажни документи за нивното потекло и понатаму се продаваат во странство. На

¹⁹⁵ B Hubbard. "IS appears to destroy 2 Palmyra tombs, flaunting wreckage in photos". *The New York Times*. 24 June 2015.

¹⁹⁶ Louise Shelley, *Dirty Entanglements*, New York, NY: Cambridge University Press, 2014.

¹⁹⁷ Yasmeen Sami Alamiri, "ISIS's Wealth: Stronger than Ever or In Decline?" *Al Arabiya*, May 28, 2015, available at <<http://english.alarabiya.net/en/perspective/analysis/2015/05/28/ISIS-s-wealth-Stronger-thanever-or-in-decline.html>>.

¹⁹⁸ A.Osborn, Islamic State looting Syrian, Iraqi sites on industrial scale-UNESCO", *Reuters*, July, 2, 2015.

¹⁹⁹ ADF. "Feature: IS moves into Africa". *Defence Web*. 29 July 2015.

²⁰⁰ Parkinson, Albayrak, and Mavin, "Culture Brigade;" Daniela Dae, "Islamic State is selling looted Syrian art in London to fund its fight," *The Washington Post*, February 25, 2015, available at <https://www.washingtonpost.com/world/is-looted-syrian-art-showing-up-in-london-to-fund-activities/2015/02/25/785ab630bcd0-11e4-b274-e5209a3bc9a9_story.html>.

ваков начин ИД создава 30 милиони долари во 2015 година, односно, околу 1% од вкупниот приход.

Некои стари археолошки и историски значајни места, како што е срушениот град Хатра кој датира од третиот век п.н.е служи како полигон, магацин за оружје и место за ликвидирање на заробеници. За разлика од нафтените објекти кои се цел на напад на земјите од коалицијата за намалување на финансиските извори на ИД, овој извор, односно, археолошките локалитети не може воено да бидат нападнати со воздушните напади на коалицијата.

5.2.2.6.Трговија со жени и деца како финансиски извор на Исламската држава

Трговијата со луѓе е ефективна алатка користена за повеќе намени од страна на терористичките организации. Ја олеснува регрутацијата и задржувањето на мажите, странски војници и овозможува награден механизам за успешните борци. Трговијата, како тактика на војувањето, „го заплашува населението и го намалува отпорот, исто како заробувањето и силувањето жени“.²⁰¹ Додека е добро познато дека ИД киднапира и заробува Јазиди жени, како и други женски затвореници кои ја сочинуваат трговијата со луѓе, помалку внимание се насочува кон можноста дека некои од регрутираните жени од Западот, во просек на 18 годишна возраст, можат исто така да се сметаат како жртви на намување и трговија заради техниките кои се користат да се привлечат овие млади жени, и начинот на кои истите се експлоатирани со самото пристигнување на територијата на ИД.²⁰² Повеќе од 3400 странски војници од Западот ги напуштиле своите домови за да се придружат кон ИД а се претпоставува дека од нив околу 550 се жени.²⁰³

Жените и децата во Исламската држава не се наоѓаат во завидна положба. Покрај користењето за пропагандни цели, тие се користат и за финансиски цели. ИД дава дозвола

²⁰¹ B.Stacy, “The Growing Role of Terrorist Groups in Human Trafficking.” Coalition against Trafficking. December 27, 2014. <https://coalitionagainstrafficking.wordpress.com/2014/12/27/the-growing-role-of-terrorist-groups-in-human-trafficking/>

²⁰² A.Binetti, H. Rodham Clinton “*A New Frontier: Human Trafficking and ISIS’s Recruitment of Women from the West*”, Georgetown Institute for Women, Peace & Security, 2015.

²⁰³ J. Berlinger, “The names: Who has been recruited to ISIS from the West.” CNN. February 26, 2015. <http://edition.cnn.com/2015/02/25/world/isis-western-recruits/>

на нејзините членови да купуваат, продаваат или подаруваат жени робови, кои се само сопственост која може да се отстрани.²⁰⁴

Киднапирањето на жени и деца го прикажуваат на медиумите и земаат симболична сума, а цената на киднапираната жена, која обично се чува за сексуални услуги, се движи од 40 до 165 долари.²⁰⁵ За откуп на една киднапирана жена и нејзините деца кои припаѓаале на верското малцинството Језиди, бил побаран откуп од 15 илјади долари, а преговорите траеле еден месец.

Откако жените ќе ги заработ и им биле запишани податоците, ги продавале на пазарите или електронски преку апликација на мобилен телефон, каде има нивни фотографии, а потоа нивната продажба биле организирана и во трговски сали или затвори. Во 2014 година бил снимен разговор каде што тројца членови на ИД разговараат за купување на жени за „три банкноти или пиштол“.²⁰⁶ Една петтина од заробените жени и девојки од Јазидите се испраќаат како данок за воен плен-khums, а останатите ги делат на борците во согласност со шеријатот.²⁰⁷

Во еден натпис во MailOnline се цитира дел од интернет страната Iraqi News.com, каде ИД објави документ²⁰⁸ кој содржи шема за цени за продажба на жени и деца робови. Според документот, девојчиња до 9 години достигнуваат највисока цена и се продаваат за 170 долари, од 10 до 20 годишна возраст се продаваат за 130 долари, додека оние кои се меѓу 20 и 30 години се продаваат за 90 долари.²⁰⁹ Децата Језиди на возраст од 8 до 15 години ги земаат и ги носат на различни локации во Ирак и Сирија, каде што ги продаваат како робови.²¹⁰

²⁰⁴ Middle E. Media Res. Inst., Islamic State (ISIS) Releases Pamphlet on Female Slaves, December 4, 2014, <http://www.memrijtm.org/islamic-stateisis-releases-pamphlet-on-female-slaves.html>; Human Rights Watch, Iraq: ISIS Escapees Describe Systematic Rape, April 14, 2015, <https://www.hrw.org/news/2015/04/14/iraq-isis-escapees-describe-systematic-rape>.

²⁰⁵ S. Yoon, “Islamic State circulates Sex Slave Price List”, *Bloomberg*, August 4, 2015.

²⁰⁶ <https://www.theguardian.com/world/2017/jul/25/slaves-of-isis-the-long-walk-of-the-yazidi-women>

²⁰⁷ The Revival of Slavery Before the Hour, 4 *Dabiq Magazine*, at 15

²⁰⁸ Quilliam Foundation Women of the Islamic State – A Manifesto by al Khansaa Brigade <http://www.quilliamfoundation.org/wp/wp-content/uploads/publications/free/women-of-the-islamicstate3.pdf>

²⁰⁹ The Daily Mail 4th November 2014, The price of a slave... as determined by official ISIS price list <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2820603/The-price-slave-determined-official-ISIS-price-list-Islamistgroup-sets-prices-Yazidi-Christian-women-girls-nine-fetching-highest-price.html>

²¹⁰ OHCHR, supra note 1, at 35, 38, 45 & 76; Syria COI, A/ HRC/30/48, supra note 1, at 115-117; Human Rights Watch, supra note 9; Amnesty Int’l, supra note 21, at 5

5.2.2.7.Трговија со човечки органи

Исламската држава за да ги обнови своите финансии почна да ги продава органите од своите мртви или ранети борци. Од трговијата со човечки органи оваа меѓународна терористичка организација заработувала околу 2 милијарди долари годишно.²¹¹ Се регрутирале странски лекари се со цел да ги извадат внатрешните органи на телата на мртвите борци, но и на живи заложници, вклучувајќи ги и децата грабнати од малцинските заедници на Ирак и Сирија. Терористичката организација се смета дека парите од трговијата ги користи и за да ги спаси животите на своите повредени припадници. Се смета и дека се принудуваат затворениците во Мосул да донираат крв и го одложуваат осудувањето на смрт на поедини лица се со цел да се користи таа крв. Од некои извори, се тврди дека лице вработено во болниците во Мосул видел најмалку 183 тела од кои биле извадени органи. Се претпоставува дека тие органи се користат или за трансплантација на своите членови или за продавање. Според ирачкиот амбасадор на Обединетите нации Мохамед Алкахим, ИСИС користел човечки органи за финансирањето на воените операции и егзекутирале повеќе доктори кои не сакале да се вклучат во тие нивни програми.²¹²

Во Ирак, во провинцијата Ниневах тие украде околу 23 човечки органи со цел да ги продадат на црниот пазар. Добро организирана специјална медицинска единица ги земала органите од своите 23 члена кои престојувале во болницата и под строг надзор е пренесено во болница на периферијата.

Оваа трговија со органи организирано се одвива уште од 2014 година. Имаат посебна единица за продажба на срце, црн дроб, и бубрези на меѓународниот црн пазар.²¹³ Командантите на Исламската држава ги изнајмуваат странските лекари за да им помогнат во трасирање на патиштата во трговијата со органите кои се движат околу опколениот град

²¹¹ Исламска држава заработува до 2 милијарди долари годишно од трговија со човечки органи, <http://faktor.mk/islamska-drzhava-zarabotuva-do-2-milijardi-dolari-godishno-od-trgovija-so-chovechki-organi/hakerski-skandal-go-trese-kralskoto-semejstvo-vo-velika-britanija?desktop=true>, посетено 12.04.2017 година

²¹² ISIS trafficking human organs? <http://www.frontpagemag.com/fpm/251753/isis-trafficking-human-organs-arnold-ahlert> посетено 06.02.2017 година.

²¹³ *Blood money: How ISIS is selling human organs harvested from living hostages and it's own dead soldiers to fund terror across the Middle East*, <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2880815/Blood-money-ISIS-selling-human-organs-harvested-living-hostages-dead-soldiers-fund-terror-Middle-East.html#ixzz4XZYnZG2C> посетено 18.04.2017 година

²¹³ ISIS trafficking human organs? <http://www.frontpagemag.com/fpm/251753/isis-trafficking-human-organs-arnold-ahlert> посетено 06.02.2017 година.

Мосул во северен Ирак. Овој начин веќе им носи големи суми пари. Многу органи нелегално се продаваат преку Сирија и Ирак во соседните земји, како што се Саудиска Арабија или Турција, каде што криминалните групи ги продаваат на сомнителни трговци ширум светот.²¹⁴ Постои голема побарувачка за органи, особено бубрези и срца. Врз основа на извештаи, бубрезите се продавале на турскиот пазар за 4000 долари, додека срце за 6000 долари.

Ана Спекхард, директорка на Меѓународниот центар за проучување на насилниот екстремизам изјавила “ Ни беше кажано дека ИСИС земаат крв и органи од нивните робови и заробеници”, од интервјуа со дезертери и затвореници на ИСИС²¹⁵, дека ИСИС е вмешана во трговијата со органи.

“Најлоша одлука во мојот живот” изјавува лице од Сирија, кој продал свој бубрег на 29 годишна возраст, кој поради борбите во неговиот крај Хомс, западна Сирија, се упатил кон Каиро, но имал проблеми околу тоа да најде работа и пари за да преживее. Тој слушнал од познаници, дека постојат луѓе кои би платиле многу пари за бубрег, па бидејќи бил нов во Египет, неговиот избор се сведол на таа постапка. Трговецот го поканил во својот дом, каде го изложил на медицински тестови и операција. Го продал за 3000 долари. По операцијата тој се преселил во Истанбул во преполн стан кој го делел со други бегалци²¹⁶

Поранешен затвореник Або Рида, изјавил дека хирурзи на ИСИС отстраниле бубрези од затвореници. Тој кажал дека им било кажано дека цихадистите заслужуваат повеќе органи.

Исламската држава изјавила дека можат да користат органи од не-муслиманите на муслиманите. Професор на колеџ во Тенеси, изјавил дека муслиманите можат да земат се што е во сопственост на Христијаните и Евреите.

Исламската држава објавува дека за да се спаси животот на еден муслиман, дозволено е според Исламскиот закон да се земат органи од “отпадниците” односно од не-муслиманите. Изворот на оваа вест е прокламиран на 31 јануари 2015 година од страна на

²¹⁴ <http://www.telegraf.rs/vesti/2364957-islamska-drzava-ima-novi-nacin-da-zaradi-pare-cupa-organe-sa-svojih-boraca-i-prodaje-ih-na-crnom-trzistu>

²¹⁵ ISIS believed to fund terror selling human organs? <https://www.sofmag.com/isis-believed-to-fund-terror-selling-human-organs/>, посетено 25. 05.2017 година

²¹⁶ Syrian refugees are selling their organs to survive, <http://www.newsweek.com/syrian-refugees-selling-organs-survive-459745>, посетено 25.05.2017 година.

Комитетот на ИСИС за истражување и фатви²¹⁷, каде се пренесува директно од лидерот Ал Багдади. Во него во Фатви број 61, 62, 64-68 се вели „Семоќниот Алах најдобро знае што е право а што е погрешно, постојат и докази од текстови, исламски принципи и закони кои даваат поддршка на идејата дека пресадувањето здрави органи од телото на отпадникот во телото на муслиманот за да се спаси или да се замени оштетен орган.

Семоќниот Алах вели (стих од Куранот) ако некој спаси живот, тоа е исто како да го спасил животот на целиот народ. Спасувањето на муслиман од смрт е исламска законска обврска.

Исто така, на одредени школи им е дозволено, кога е потребно убиство на војник неверник или отпадник заради преживување, да можат да го козумираат нивното месо. Ако е дозволено да се употребува човечкото месо, тогаш уште повеќе е дозволено да се извршува трансплантација на органи за муслиманите на кои им се потребни. Животот и органите на отпадниците не мора да се почитуваат и може да им се одземат без да подлежат на било каква казна. Врз основа за изнесеното, органите на отпадниците се делат на неколку категории:

- Органите можат да се користат пред и после смртта.

- Органи кои можат да се користат пред смртта, се делат во две групи:

А. Органи чие отстранување не би било фатално. Органи кои имаат поголема важност да се извадат пред да настапи смртта.

Б. Органи чие отстранување би било фатално.

Исламски научници го дозволуваат и тоа да се убие отпадникот, со цел да се јаде неговото месо. Дозволата да се отстранува орган и да се пресадува во муслиманско тело е длабоко вкоренета во честа на шеријатот²¹⁸.

²¹⁷ Фатва е правно мислење од страна на квалификуван исламски правник или муфтија за прашања поврзани со исламскиот закон или шеријатот

²¹⁸ *ISIL COMMITTEE OF RESEARCH AND FATWAS*,

http://gulfnews.com/polopoly_fs/1.1645272.1451384405%21/menu/standard/file/slaves_fatwa.pdf, посетено 20.04.2017 година

5.2.2.8. Криумчарење на наркотици

Според шефот на руската агенција за борба против дрога, Виктор Иванов, Исламската држава прави пари преку шверцување на авганистанскиот хероин преку сопствената контролирана територија. Годишниот приход се проценува околу 1 милијарди долари.²¹⁹ Во последните години балканската рута за шверц на дрога се раздвои, па така сега шверцот на хероин оди преку ирачката територија, изјавува тој. Тоа што профитот го прави поголем е фактот дека сега поголеми количини хероин се шверцуваат преку териториите кои ги контролира Исламската држава, и дека повеќе од половина хероин доаѓа во Европа²²⁰, а се проширува и кон Либија,²²¹ посебно крајбрежниот регион Сиерте, која е важна за ИД во нивните операции со трговија со луѓе во Средоземното Море.

Во Сирија се произведува ефтина синтетичка дрога која се шверцува преку Либан во Персискиот залив²²², заработувајќи стотици милиони долари годишно. Сиriskите борци земаат такви таблети (Каптагон таблети) за да бидат способни за долго војување.²²³ Секое парче се продава по 20 долари.

5.3. Донации

Исламската држава постојано се залага за политичка, економска независност, но продолжуваат да примаат донации од богати бизнисмени и религиозни институции и личности. Вакви донации притигнуваат од Голфскиот Залив, од Катар и Кувајт,²²⁴ додека Катар одамна е обвинет дека претставува канал за проток на средства до ИСИС. Ова го укажал германскиот министер Герд Милер кој го обвинил Катар за врски со ИСИС. Ова тврдење го отфрлил катарскиот министер за надворешни работи кој Мохамед ал-Атијах кој изјавил дека Катар не поддржува екстремистички групи, вклучувајќи го и ИСИС.

²¹⁹ <http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/2/svet/1851072/od-heroina-dzihadistima-milijardu-dolara-godisnje.html>

²²⁰ <https://daily.mk/vesti/islamskata-drzhava-zarabotuva-milijardi-dolari-godishno-shverc-5>

²²¹ "Islamic State group now controls key drug trafficking routes". *TeleSUR*.

30 July 2015. <<http://www.telesur.tv.net/english/news/Islamic-State-Group-NowControls-Key-Drug-Trafficking>> Accessed on 19 September 2015.

²²² Stephen Kalin, "War Turns Syria Into Major Amphetamines Producer Consumer", *Reuters*, 13.01.2014

²²³ <<http://worldtime.com/2013/10/28/syrias-breaking-bade-are-ampheatamines-funding-the-war/>>

²²⁴ S Bronstein & D Griffin. "Self-funded and deep-rooted: How ISIS makes its millions". *CNN*. 7 October 2014.

Потсекретарот за Разузнавачката агенција финансирање на тероризам од Министерството за финансии на САД, Дејвид Коен, забележува дека Катар и Кувајт имаат јуриздикција и остануваат спонзори на тероризмот.²²⁵ Има симпатизери од подалечните земји како што се ЈАР (Јужно Африканска Република). Од меѓународниот аеродром Тамбо уапсени се пет лица со 6 милиони американски долари²²⁶ во готово, кои требале од Јоханезбург да ги пренесат до Дубаи, а се верува дека биле наменети за Исламската држава²²⁷.

Финансиската независност на Исламската држава²²⁸ е речиси уште од самиот почеток, кога според внатрешните записи за буџетот, надворешните донации изнесуваат 5% од вкупниот приход.²²⁹ Новинарската агенција Ројтерс објавиле дека американски официјални претставници, го пронашле овој документ помеѓу други документи, кога извршиле напад во Сирија.

За Исламската држава се претпоставува дека примаат донации од физички лица - па дури и од влади - во Персискиот Залив кои ги поддржуваат целите на групата или припадниците на Исламската држава ги користат како посредници во нивната конфронтација со Иран и неговите сојузници.

²²⁵ J Deferios. "ISIS: Can coalition cut off funding of world's wealthiest terror group?" CNN. 27 October 2014.

²²⁶ P Tilsley. "South Africa increasingly seen as key ISIS pipeline for jihadis, cash". *Fox News*. 3 October 2015.

²²⁷ N Shaikh. "Focus on ISIS is R78m airport probe". *Independent Online*. 20 September 2015.

²²⁸ J. F. Burns and K. Semple, "U.S. Finds Iraq Insurgency Has Funds to Sustain Itself", *The New York Times*, 26 November 2006

²²⁹ 7 B. Bahney, H. J. Shatz, C. Ganier, R. McPherson and B. Sude, "An Economic Analysis of the Financial Records of al-Qa'ida in Iraq", RAND Corporation, National Defense Research Institute, 2010.

5.4. Финансиски и комерцијален систем

5.4.1. Банкарски систем

Хегемонистичките амбиции на ИСИС исто така се рефлектираат и во нејзината контрола на банкарскиот и финансискиот сектор.

Постојат податоци на работната група за перење пари (FATF) дека некои „финансиски институции кои делуваат на територијата која ја контролира ИСИС... одржуваат врски со меѓународниот финансиски систем“ и дека постојат, укажуваат на тоа дека ИСИС организирано партиципира во меѓународните финансии²³⁰. Значаен финансиски извор неопходен за финансирање на терористичките операции ИД доаѓа со упадот во банките и финансиските институции на завземените територии²³¹. Само од трезорот на мосулската експозитура на Ирачката централна банка се одземени 425 милиони долари,²³² односно заедно со празнењето на приватните сефови-вкупно 760 милиони долари. Ограбени се и други јавни банки, а на приватните финансиски установи им е наметната такса од 20 долари за секоја трансакција, со принуда да ги пласираат парите онаму таму каде што власта-ИД ќе им наложуваат. Во оптег се користи сиriskата, ирачката валута и американскиот долар. Пожелно е плаќањето да се врши во злато, бидејќи се добива 10 % попуст за секоја трансакција.

Со завземањето на вториот по големина град во Ирак, Мосул, во јуни 2014 година групата контролира неколку приватни и државни банки, меѓу кои и Централната банка на Ирак. Од таму Исламската држава има „заработено“ 425 милиони долари во готовина.

Многу сириски банки се под контрола на ИД, како што се банкарските системи во Рака и Деир ер Зор, каде ја користат Народната кредитна банка за свои цели во наплатата на данокот за администрацијата.²³³

²³⁰ The Financial action Task Force (FATF) Financing of the Terrorist Organisation Islamik State in Irak and the Levant (ISIL) Paris: FATF / OECD 2015, p.28.

²³¹ D von Drehle. "The European Front". *Time*, 26 January 2015.

²³² S Bronstein & D Griffin. "Self-funded and deep-rooted: How ISIS makes its millions". *CNN*. 7 October 2014.

²³³ B. Hubbard and a New York Times employee, "Life in a Jihadist Capital: Order With a Darker Side", *The New York Times*, July, 23 2014.

Во 2014 година ИД контролира 125 банки, а во 2015 година 115 банкарски филијали, и тоа, 80 во Ирак и 35 во Сирија.²³⁴

За да ги избегне финансиските контроли и да врши надворешна трговија ИД го користи хавала системот²³⁵. Мрежата од менувачници и луѓе – посредници (агенти) е раширена низ целиот регион, а тоа и овозможува да врши брз трансфер на пари. Како агенти за трговија најчесто се луѓе од Турција (Истанбул, Газијантеп и др) и Јордан.

5.4.2. Посебна економија

ИД објави и дека нејзиното Министерство за финансии ќе почне да кова своја златна, сребрена и бронзана монета за финансискиот состав на Исламската држава. Потегот за тоа е „посветен на Бога“ и најавуваат дека ќе ги тргнат муслиманите од глобалниот економски систем кој се основа на сотонското зелеништво (доларите). Според припадници на ИД со божјата волја нафтата ќе се продава за злато, целиот свет ќе се исчисти од корупцијата, а природните ресурси ќе се вратат на муслиманите (причина за создавање своја валута и своја економија).

Такви монети се користеле и во седми век во УМАЈАД Калифатот и затоа групата почнува да купува злато, сребро и бакар од трговците од северниот и западниот дел на Ирак. Дизајнот на монетата е изграден од карта на светот, меч и штит, АЛ – ака во Ерусалим и млада месечина. Џихадистите ова го објавија во подолгото пропагандно видео со наслов „Подемот на Калифатот и враќањето на златниот динар“ кое се појавува на социјалните мрежи преку кои се врши пропаганда. Златната монета се вика динар, а сребрената монета ја нарекуваат дирхам. Монетите се направени од благородни метали, бидејќи, според нив златото е единствена мерка за богатство. Со новата валута џихадистите сакаат да го зајакнат самопрогласениот калифат на штета на американската економија. Новата валута ја сметаат за втор удар врз Америка и нивниот „капиталистички систем на поробување“ по терористичкиот напад од 11 септември. Таа ќе го уништи „измамничкиот долар“ и ја

²³⁴ Hubbard, B, Life in Jihadist Capital: Order with a Darker Side, *the New York Times*, 2014. Available at: <https://www.nytimes.com/2014/07/24/world/.../islamic-state-controls-raqq-a-syria.html>. ИСИС сега контролира десетина помалку банки по враќањето на Тикрит од страна на ирачката армија кон крајот на март 2015 година.

²³⁵ M. Coker, “How Islamic State’s Secret Banking Network Prospers”, *The Wall Street Journal*, February 24, 2016.

нарекуваат „крвав дијамант“, бидејќи ниту една кредибилна институција не може да ги земе тие пари. Трговијата со овие пари, се врзуваат и со трговијата со нафта, а целиот систем го опишуваат како ахилова пета на американската економија.

Активисти на групата Ghost Security откриваат дека ИД употребува биткоин валута за вршење на важни трансакции.²³⁶ Само на една сметка откриле дека има 3 милиони американски долари во биткоин валута, а тоа е само еден мал дел од стотина други сметки на кои пристигнуваат трансакции. Овој начин на финансирање е специфичен по тоа што не може да му се влезе во трага, не е поврзан со банкарскиот сектор, не е во „радарот“ на ниту една влада во светот и всушност не е призната како класична валута без оглед на тоа што постои шест години. Доколку беше признаена како валута која се користи на Интернет, би можло да се има некоја контрола над трансакциите и можеби би се пронашле одредени терористи кои се дел од ИД, а кое може да доведе до некои други членови на ИД. Биткоинот се пренесува лесно од човек до човек, исто како да се дава пари директно во раце. Нема лимит, нема чекање по неколку дена и е без провизии. Затоа стана популарно на црниот пазар. Тоа го сфаќа и ИД и многу често го употребува. Затоа треба на секој можен начин да им се отежне комуникацијата, трансакциите, а со самото тоа и акциите.

²³⁶ <https://securityintelligence.com/isis-are-they-using-bitcoins-to-fund-criminal-activities/>

6. СПРЕЧУВАЊЕ НА ФИНАНСИРАЊЕТО НА ИСЛАМСКАТА ДРЖАВА

За да можат терористите да се организираат, планираат и да ги изведуваат нападите, на терористите им се потребни регрути, парични средства, вооружување, непречено движење, други видови на материјална поддршка (на пример, средства за комуникација, засолништа) и пристап до целите. Спрема тоа, ефикасното спротивставување на терористичките акти бара сеопфатен и стратешки пристап, со потпирање на широк спектар на политики и мерки. Влијанието од замрзнувањето на средствата на терористите може да биде значително доколку вистинските сметки, компании или организации се затворат. Спречениот пристап на терористите до нивните средства за подигнување, перење и трансфер на средства ги усложнува нивните напори во спроведувањето на активностите.²³⁷

Исламската Држава е прогласена за терористичка организација од страна на Обединетите Нации, Европската Унија, Велика Британија, САД, Австралија, Канада, Индонезија, Малезија, Турција, Саудиска Арабија, ОАЕ, Сирија, Ирак, Израел, Египет, Индија и Русија, а преку 60 земји се во коалиција за борба против неа предводена од САД.²³⁸

Воените успеси на Исламската држава на подрачјето на Сирија и Ирак и сè поголемата опасност од нејзиното натамошно ширење ги поттикнаа САД и нејзините сојузници на поголем воен и безбедносен ангажман со цел нејзино сузбивање. Коалицијата предводена од САД во која учествуваат и некои регионални држави изведуваат воздушни напади на ИД целите на териториите на Сирија и Ирак. Истовремено коалицијата ги поддржува и бунтовниците против сириската власт на Башар ал Асад, а некои членки ги бомбардираат елементите на терористичката мрежа, повикувајќи се на правото за одбрана поради закана на својата национална безбедност. Советот за безбедност на ОН во 2014 година, го осуди систематското кршење на човековите права и меѓународното хуманитарно право од страна на терористичката група и изрази загриженост и одговорност на државите

²³⁷ Hezbollah – ICT lecture (Similar Fundraising Tactics to Al Qaeda) Dr. Matthew Levitt, Director of Terrorism Studies, The Washington Institute for Near East Policy, May 25, 2005.

²³⁸ ООН за прв пат ИД ја става на листата на терористички организации под името Ал Каеда во Ирак на 18 октомври 2004 година како група поврзана со Ал Каеда. На 2 јуни 2014 година групата е додадена во листата под името „Исламска Држава на Ирак и Левант“. Види Martin, W., *EU Terrorist Listing - An Overview about Listing and Delisting Procedures*, Berghof Foundation, 2010.

членки. Тие ја нагласуваат нужноста за заштита на цивилното население и дека ИД претставува сериозна закана по меѓународниот мир и безбедност.²³⁹

Вниманието на Западот го привлече бруталноста на борците на ИД, па медиумите почнуваат поопширно да известуваат за страдањата на христијаните, Језидите, курдските и другите заедници на територијата кои ја запоседнаа.

Поранешниот агент на Американската Централна разузнавачка агенција, Стивен Кели, вели: „ако сакате да ја уништите Исламската Држава мора да се елиминираат два елемента, неговите организатори и финансиската поддршка. Со оглед дека станува збор за вештачка творба, мора да го земеме во предвид фактот кој и од кои причини ја создал.“²⁴⁰

Меѓународниот воен одговор на Исламската држава следи есента по објавувањето на видео снимките на свирепото обезглавување на американските и британски цивили и ги наведе пред сè САД да започнат со воени воздушни напади. Со започнувањето на воздушната кампања се создава и коалиција која се вклучува во борбата против ИД. Активностите се однесуваат на продолжување на тие напади, заробување на луѓе за кои се верува дека ги подржуваат регрутирањето и праќањето на регрути во Ирак и Сирија, спречување испорака на оружје и муниција, спречување на финансирањето.

Обединетите нации ги повикаа сите свои членки да ги запираат сите возила кои доаѓаат од подрачјата под контрола на ИД за да се запре шверцот на нафтата, роба, електронски уреди, цигари и оружје. Коалицијата особено се насочува кон спречување на шверцот на нафта и оружје и прекинување на ланецот на финансирање, правејќи притисок на членките на ОН да ги прекинат каналите преку кои стигнуваат парите до терористите.

Контролата на бројот на нафтените полиња се намалува со успешните воздушни напади на коалициските партнери, и тоа четири во Сирија (три во Хасаках, едно во Рака) три во Ирак. Нападите најпрво се фокусираа на преработката, складирање и инфраструктурата за транспорт на нафта. Во декември 2015 година производството од нафтените полиња се намалува за околу 30% што претставува значителна загуба за Исламската држава. Ако ова намалување се одржува тоа ќе предизвика загуба од околу 100

²³⁹ UN Security Council, UN doc. Preamble S/RES/2249 (20 November 2015).

²⁴⁰ <http://www.balkanspress.com/index.php/komentar/prica-o/4880-islamska-drzava-kako-je-nastala-najveca-teroristicka-organizacija-i-koja-je-uloga-sad-u-stvaranju-cudovista-video>

милиони долари. Кон овие ефекти може да се додадат и технолошките пречки кои се појавуваат бидејќи ИД не може да ги обнови полињата кое води кон намалување на сииските нафтени полиња.

Почнувајќи од април 2016 година со операцијата Бран – 2 специјално се таргетирани центрите за преработка, складирање и транспортна нафта, вкупно 247 целни места се уништени²⁴¹. И покрај остриот пад на производството на нафта и кое следи по американските воздушни напади, криумчарењето на нафта во соседните земји и во подрачјата на Сирија и Ирак и понатаму претставува важен извор на приход за ИД.

Со воздушните напади се намалува и производството на природен гас од 40%–50%²⁴². Воените успеси овозможува Исламската држава да загуби дел од земјоделското плодно земјиште. Операцијата против терористите во Сирија и Ирак, односно конкретно уништување и неутрализирање на енергетската инфраструктура, резултира со значајни загуби во продажбата на нафта и гас, а нејзините приходи за периодот од 2 години опаѓаат од 50 милиони на 12 до 20 милиони. Од почетокот на нападите на руската авијација уништени се 206 објекти за производство на нафта и гас, 4000 цистерни за превоз на гориво, 176 објекти за преработка на нафта.

Неодамна потсекретарот за политички прашања на ОН, Џефри Фелтман истакна дека сиахистите даваат отпор во Мосул и Рака, но ја реорганизираат својата воена структура, давајќи поголемо овластување на локалните водачи и се фокусираат на напади надвор од конфликтните зони. Такви се примерите на нападите во Белгија, Велика Британија, Русија, Шведска, Турција и Германија. Тој истакнува дека во последните 16 месеци намалени се пораките на исламистите на социјалните мрежи, но заканата останува бидејќи нивните приврзаници делуваат надвор од Ирак и Сирија, и продолжуваат да ја шират својата пропаганда.

Паралелно со воените напади за спречување на ИД, се започнува и со контрола на социјалните мрежи на Интернет. Хакерската група Анонимус со глобални активности објавува дека со сите средства ќе се бори да го оневозможи влијанието на ИД на социјалните мрежи. Анонимус групата на терористите им уништиле повеќе од 3 500 кориснички сметки

²⁴¹ Според полковник С.Ворен од Министерството за одбрана, прес конференција на 1 април, 2016 година.

²⁴² Според проценки на Американската Енергетска Информативна Администрација.

на Фејсбук, Твитер и други социјални мрежи, но и ги разоткриваат нивните разговори за идни обиди на терористички напади на некои градови. Така барем формално започнува војната во која не управува само една земја, а се пренесе и во виртуелниот свет.

Непопустливост пред барањата на терористите

Најважно правило во борбата со тероризмот е непопустливост пред барањата на терористите. Иако е многу важно, ова правило е тешко да се почитува. Меѓутоа, попустливоста пред нивните барања, особено кај киднапирањето, заземањето објекти и сл. им овозможува на терористите да ја почувствуваат својата сила, моќ, и да започнат со нови акции. Терористите не знаат, ниту сакаат да се служат со било која друга метода, освен терор, па затоа, секоја попустливост доведува до уште поинтензивен терор, а тоа е терен каде што најдобро се снаоѓаат.

Пресекување на финансиските текови преку кои се финансираат терористите

Тероризмот е многу скапа „активност“. За современа опрема, обука на терористите, вооружување и егзистенција на терористите потребни се огромни финансиски средства. Најчесто финансиските средства потекнуваат од криминални активности. Треба да се знае дека пресекувањето на финансиските текови преку кој се финансира терористичката организација е важен предуслов за да се добие битката со тероризмот. За таа цел ефикасно може да се стави во функција даночниот апарат, финансиските истраги како и органите задолжени за различни видови на надзор на трговско – финансиските текови. Во услови на постоење на тероризам тоа мора да биде првостепена задача.

Внимателно пручување на секоја терористичка акција заради воочување на целите и просторот со кој сакаат да завладеат

Секоја терористичка акција, без оглед на нејзиниот краен исход, мора внимателно и детално да се проучи. Врз таа основа може да се дојдат до сознание за идните акции на терористите. Секоја терористичка акција има за цел да завладее со одреден простор (во буквално и преносно значење), доколку тоа не е реализирано во првата акција, терористите ќе организираат и друга, трета, четврта со иста цел... Пример за тоа е формирањето на формирање на Центар за следење на терористичките дејства во РФ (Руската федерација).

Уништување на пропагандните терористички центри

Пред започнувањето на терористичките дејства, им претходи силна пропагандна дејност. Таа е насочена пред се на придобивање припадници во терористичката организација, а потоа и на мобилизирање на јавното мислење за идеите на терористите. Пропагандната активност подразбира синхронизирано дејствување од еден или повеќе центри, преку кои се дистрибуираат идеите на терористите, градат аргументи за вина на државите за наводно тешката положба на загрозеното малцинство, претставуваат лажна слика за акциите и злосторот на терористите, а мерките кои државата ги спроведува се претставуваат како вид на репресија. Пропагандната активност е еднакво важна како пред започнување на терористичките акции, така и за време на спроведување на акциите, кои потпирајќи се на пропагандата, не се претставуваат како злочин, туку како легитимен одговор на наводниот „терор на државата“.

Лансирањето на Европскиот центар за борба против тероризмот, вклучувајќи ги и Интернет единиците за препорака (IRU) ги означува новите можности за спротивставување на онлајн терористичката пропаганда, што е пресвртница за безбедноста на Европската Унија.²⁴³

Контролиран пристап на терористите до медиумите

За терористите е многу важно за секоја нивна акција да се слушне, што е еден од основните цели на акцијата. Без вест за акциите и злосторствата на терористите нема страв, нема паника, односно делувањето на терористите ја губи основната смисла. Во демократската држава фаворизирањето на оваа теза не е популарно со оглед на тоа дека на прв поглед се коси со слободата на печат, личи на заговор за цензура. Секако, ова не е точно и тоа не значи ограничување на слободата на медиумите и наметнување на концепцијата на војна со терористите по секоја цена. Тоа само значи доследно применување на закони донесени во демократска постапка, кои се однесуваат на опасностите од тероризам за општеството и борбата против него, а ги третираат во врвот на државните интереси. Затоа не може да се дозволи медиумите во борбата за тираж, некритички да ги прикажуваат

²⁴³ <http://globalanalitika.com/razmjena-informacija-o-terorizmu-u-eu-dosegla-kulminaciju/>

акциите на терористите, да им дадат можност на терористите и на нивните подржувачи, да ги изедначуваат мерките на државата за сузбивање на тероризам со акциите на терористите.

Ова не значи да се отиде до крајност и да не се даде можност за отворен демократски дијалог за проблемот на тероризмот. Но, едно е сигурно, дека не треба да се дозволи медиумите да заговараат и да ги одобруваат идеите на терористите. Еден од таквите примери е случајот со Италија и Германија во почетокот на осумдесетите години, кога прво новинарите и медиумите престанале да информираат и пишуваат за терористите со ентузијазмот што го имале во седумдесетите години, па дури потоа, терористите навистина да исчезнуваат од сцената.

Ефикасна пресметка со секој кој е означен како терорист

Борбата со терористот мора да биде бескомпромисна и најдоследна во примената на законите за неговите дела и активности. Мора се одговара за секое направено дело. Не треба да се прави разлика меѓу тероризмот и било кое друго казниво дело, бидејќи и тоа е кривично казниво дело, со кое се почесто се соочува светот.

Стратешкиот пристап на сузбивање на тероризмот честопати опфаќаат неколку цели, со кои се согледуваат различните хронолошки фази во појавата на тероризмот. Во многу земји, стратешкиот пристап на сузбивање на тероризмот е дел од нивната стратегија за националната безбедност.

Постојат три аспекти во борбата против тероризмот: превенција, казна и заплашување. Превенцијата ја употребува Израел (како прва земја која започна со организирана борба против тероризмот) сид кој ги раздвојува палестинските територии од остатокот на земјата. Во Израел проверката на идентитетот се врши на секое место каде што се собира поголем број граѓани и каде има поголема фреквенција од луѓе. Со зголемувањето на големиот број на емигранти од Сирија и другите земји зафатени со војна и економска криза, некои европски земји физички ги затворија своите граници, и ги идентификуваат емигрантите. Со превенцијата се смета дека се намалува можноста од терористички напади за 90 – 95%, но оние пет проценти што остануваат знаат да направат голема штета. Затоа се користи остра казна, за што се потребни сигурни и добри разузнавачки податоци. За да не се повторат сценаријата од САД, Мадрид, Лондон, Париз, каде што терористите извршуваа

свои активности, а виновниците не се фатени, туку се или загинати во нападот или непосредно после нападот.

Последниот аспект е застрашувањето. Тој се сведува на тоа терористите да сфатат дека нападите имаат тешки последици за нив. Ваква операција на заплашување изведуваат вооружените сили на Руската федерација на просторот на Сирија врз Исламската држава.

6.1. Меѓународни конвенции за спречување на финансирање на тероризам

Во борбата против тероризмот ОН има усвоено поголем број на конвенции и резолуции. Конвенциите правно ги обврзуваат земјите кои ги потпишале, и од нив се бара да инкриминираат одредени дејствија, воведување механизми за меѓународна соработка во борба против тероризмот²⁴⁴ Тероризмот и перењето пари како глобални феномени претставуваат кривични дела и нивното вршење повлекува повлекува со себе правни санкции.

Меѓународната заедница го осудува тероризмот во сите негови облици и манифестации, направен од страна на било кој, било каде и поради било која цел, кој претставува една од најсериозните закани на меѓународниот мир и безбедност.²⁴⁵

Вкупниот број на меѓународни конвенции кои се однесуваат на перењето пари и финансирањето на тероризмот ја надминуваат бројката од неколку десетини. Најважни меѓу нив се:

- ✓ Конвенција на Обединетите нации за противзаконска трговија на опојни дроги и психолошки супстанции од 1988 година, или т.н Виенска конвенција
- ✓ Меѓународна конвенција за сузбивање на финансирањето на тероризмот од 1999 година²⁴⁶
- ✓ Конвенција на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал и додатниот протокол од 2000 година, т.н Палермо конвенција.

²⁴⁴ Z. Pedic Odnos medzunarnodnoga I evropskoga pravnog okvira za suzbivanje terorizma: Konvencije I rezolucije u podrucju borbe protiv terorizma”, pravni fakultet, Zagreb, 2012, стр.62-65.

²⁴⁵ Generalna skupština UN, „The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy“ [Globalna strategija UN-a za borbu protiv terorizma], Doc.A/RES/60/288, 2006., <[http:// www.un.org/en/terrorism/strategy-counter-terrorism.shtml](http://www.un.org/en/terrorism/strategy-counter-terrorism.shtml)>.

²⁴⁶<http://www.unodc.org/documents/treaties/Special/1999%20International%20Convention%20for%20the%20Suppression%20of%20the%20Financing%20of%20Terrorism.pdf>

- ✓ Конвенција на Обединетите нации против корупција од 2003 година, т.н Мерида конвенција
- ✓ Конвенција на Советот на Европа за перење, барање, заплена и одземање на приходи стекнати од криминал и за финансирање на тероризам од 2005 година, или т.н Варшавска конвенција.

Во овој дел ќе се задржам на Меѓународната конвенција за сузбивање на финансирањето на тероризмот. Таа е усвоена на 9 декември 1999 година во Њујорк²⁴⁷. Таа покрај другото е донесена поради :

- ✓ Принципите од Повелбата на ОН (Обединетите нации) за одржување на меѓународниот мир и безбедност и унапредување на добрососедските и пријателски односи и соработка меѓу државите;
- ✓ длабока загриженост поради ескалација на терористичките акти ширум светот во сите негови видови и манифестации;
- ✓ фактот дека финансирањето на тероризмот е прашање кое предизвикува сериозна загриженост на цела меѓународна заедница;
- ✓ фактот дека застапеноста и сериозноста од меѓународниот тероризам зависи од финансиските средства кои терористите мора да ги набават;
- ✓ фактот дека постоечките мултилатерални правни инструменти не се занимаваат исклучиво со таквото финансирање;
- ✓ убеденост од потребата за итна потреба од засилување на меѓународната соработка на државите во креирањето и усвојување на ефикасни мерки за спречување на тероризмот, како и за негово сузбивање по пат на гонење и казнување на неговите извршители.

Во рамките на значењето на оваа Конвенција ако едно лице извршува дело со било какви средства, директно или индиректно, незаконски и свесно, обезбедува или собира средства со намера тие да бидат употребени или со знаење дека тие ќе бидат искористени, целосно или делумно, со намера да се изведе:

²⁴⁷ <https://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/english-18-11.pdf>

- Дејствие што претставува кривично дело кое е дефинирано во еден од меѓународните договори наведени во Анексот; или
- Секое друго дејствие со намера да се предизвика смрт или тешка телесна повреда на цивилно лице или на било кое друго лице кое не учествува активно во непријателствата во вооружен конфликт, кога целта на ваквото дејствување, според природата или контекстот е да се заплаши населението или да се принуди некоја влада или меѓународна организација да стори или да се откаже од сторување на некое дејство.

Секоја земја членка, во согласност со нејзините домашни правни принципи, презема неопходни мерки за да овозможи едно правно лице, што се наоѓа на нејзината територија или што е организирано според нејзините закони, да биде повикано на одговорност кога лицето одговорно за управување или контрола на тоа правно лице во тоа својство извршило противзаконско дело. Ваквата одговорност може да биде кривична, граѓанска или управна.

Секоја земја членка ќе превземе такви мерки што може да бидат потребни, вклучувајќи, кога е соодветно, домашното законодавство за да обезбеди дека криминалните активности во рамките на обемот на оваа Конвенција под никакви околности да не може да се оправдаат поради нивната политичка, филозофска, идеолошка, расна, етничка, религиозна или друга слична природа.²⁴⁸ Целта на конвенцијата е преку одземање на изворите на финансирање да се елиминира тероризмот.

Легислативата за превенција на финансирањето на тероризмот е насочена на превенција од злоупотреба на финансискиот систем за собирање и насочување на илегалните и легалните финансиски средства и имот за терористички цели. Поради специфичноста се повеќе е изразена тенденцијата на меѓународна легислатива за развој на принципот на проценка на ризик и утврдување на подрачјата за примена на засилени мерки за надзор. Притоа постапката за утврдување и проценка на ризик од перење пари и финансирање на тероризмот во корелација со факторите на ризик, вклучувајќи ги и оние кои се однесуваат на географското подрачје, држава, производи, услуги, трансакции или специфични начини на пренос на пари. Притоа се истакнува потребата за воведување на

²⁴⁸ Меѓународна конвенција за спречување на финансирање на тероризмот (www.usppft.gov.mk)

финансиски санкции кои се однесуваат на замрзнување на откриените средства или имот.²⁴⁹ Целта на таквата постапка е демотивирање на поединци за спроведување на трансакциите за финансирање на тероризмот, но и поттикнување на терористите да вршат големи трансакции кои се подложни на поголем ризик и ќе станат ранливи во откривањето на сомнителни трансакции. Со следењето на трагата на парите може да се дојде до сознанија и за неоткриени терористички мрежи или нивни ограноци и извори на финансирање, што понатаму ќе доведе и до прекин на текот на финансирање.²⁵⁰

Во Декларацијата на Обединетите нации се наведува дека секоја држава е должна да се воздржи од организирање и поттикнување на акт на граѓанска војна или терористички акт на територија на друга држава, да ги помага или да учествува во нив, или да ги толерира активностите на организирање на терористите на сопствената територија, секогаш кога таквите акти со себе повлекуваат закана од употреба на сила или нејзина употреба.

Генералното собрание на Обединетите нации на 9 декември 1994 година ја усвои Декларацијата за мерките за елиминирање на меѓународниот тероризам како криминална и неоправдана активност, било каде и од било кој направено, вклучувајќи ги тука и оние активности кои ги загрозуваат пријателските односи меѓу државите и народите и претставуваат закана за територијалниот интегритет и безбедност на државата. Согласно со Декларацијата, државите се должни да се воздржат од организирање, поттикнување, финансирање, охрабрување или толерирање на терористичките активности. Тие, исто така, се должни да преземат соодветни практични мерки за да ги обезбедат нивните територии за да бидат користени за организирани кампови за обука на терористи или за подготовка и организирање на терористички акти кои се вршат на територијата на друга држава.

Во рамките на Советот на Европа во 1997 година формирано е постојано надзорно тело MONEYVAL²⁵¹ (The Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism) кое се занимава со формулирање на превентивни мерки за спречување перење пари и финансирање на тероризам. Една од примарните задачи

²⁴⁹ Види : Резолуција на ОН : 1267 (1999), 1989 (2011), 1267 (1989), 1988 (2011), 1373 (2001), 1267 (1999), 1333 (2000), 1363 (2001), 1390 (2002), 1452 (2002), 1455 (2003), 1526 (2004), 1617 (2005), 1730 (2006) 1735 (2006), 1822 (2008), 1904 (2009), 1989 (2011) 2082 (2012), 2083 (2012)

²⁵⁰ . Financial Action Task Force Targeted Financial Sanctions Related to Terrorism and Terrorist Financing, FATF/OECD, Paris, (2013).

²⁵¹ <https://rm.coe.int/committee-of-experts-on-the-evaluation-of-anti-money-laundering-measures/16807150d5>

на ова тело е евалуација на нормативните уредби на поедините држави членки во областа на перењето пари и финансирањето на тероризмот преку давање на препораки за можностите за унапредување на законодавните и репресивни механизми, како и формирање на нови модалитети на перење пари и финансирање на тероризмот на глобално ниво. Ова надзорно тело соработува со организациите и групите кои се занимаваат со истата проблематика, како што се, ЕУ, ОН, FATF и др.

Од нормативен аспект во превенцијата од перење пари и финансирање на тероризмот посебно е важна улогата на Директива 2005/60/ЕУ²⁵² и Директива 2015/849²⁵³. Првата претставува камен темелник на европскиот систем за спречување перење пари, бидејќи им наложува на финансиските и нефинансиските институции да ја пријават секоја сомнителна трансакција на надлежните служби. Голема улога во системот за спречување перење пари имаат т.н нефинансиски чувари на системот (gatekeepers) кои можат на финансиско-разузнаваќите државни служби да им укажат на активности кои се индикатори за кривичното дело перење пари и финансирање на тероризам. Таа ги имплементира и четириесетте препораки на FATF групата кои на таков начин стануваат составен дел од правата на ЕУ. Втората, Насока 2015/849, го потенцира унапредувањето на проценката на ризик на повеќе нивоа, наднационално, национално и ниво на даночни обврзници, со проширување на листата на лица за кои ќе важи Насоката. Со овој документ со кој се дефинира насоката на националното законодавство, се спушта прагот за готовинско плаќање од 15 000 € на 10 000 €. Обете Насоки поради глобалниот карактер на феноменот перење пари и тероризам, им наложуваат на државите членки на ЕУ да ги интензивираат меѓународните соработки и координација со надлежните органи на ЕУ.

FATF е оперативна група за финансиски активности, која е составена од 36 земји и голем број регионални организации со статус на набљудувачи. Нејзина задача е да ги развива и поттикнува националните и меѓународните политики за спречување на перење

²⁵² Насока 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing (Official Journal of European Union, L 309, , p. 15-36) 25.11.2005.

²⁵³ Насока (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC (Official Journal of European Union, L 141, p. 73–117), 5.6.2015.

пари. По терористичкиот напад на САД во 2001 година, FATF донесе девет специјални препораки кои истакнуваат дека финансирањето на тероризмот има статус на кривично дело, како и неопходност од замрзнување на имотот на терористите и уште 40 препораки во областа на спречување на перење пари. Како главни канали на дистрибуција на илегално стекнатиот капитал се наведува алтернативниот систем за електронски трансфер на пари (Хавала систем) и невладините хуманитарни организации..

Работата на оваа група е фокусирана на четири главни области:

1. дефинирање на стандардот за формирање на национална стратегија за борба против тероризмот и перење пари;
2. мониторинг на државите кои се обврзале дека ќе ги имплементираат препораките во своето законодавство;
3. континуирано следење на иновативноста во областа на перењето пари и финансирање на тероризам и
4. набљудување на плаќање систем за трансфер на пари.²⁵⁴

Деветте специјални препораки на FATF за спречувањето на финансирање на тероризмот се:²⁵⁵

1. Прифаќање и воведување на инструментите на ООН. Со првата препорака се повикуваат државите да преземеат мерки за прифаќање и воведување на резолуцијата 1373 на Советот за безбедност, Конвенцијата на ООН за спречување на финансирањето на тероризмот, но и други конвенции кои се однесуваат на превенцијата и справувањето со финансирањето на тероризмот.
2. Инкриминирање на финансирањето на тероризмот како и други поврзани дејствија на перење пари. Државите треба да го инкриминираат во своите

²⁵⁴ FATF Group recommendations http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf (03/02/2016).

²⁵⁵ Анакиевски, Г. Деветте специјални препораки на ФАТФ (FATF) за спречување на финансирање на тероризмот – состојбите во Република Македонија. Министерство за одбрана на Р.М., Современа македонска одбрана, 109-115.
http://www.morm.gov.mk/wp-content/uploads/2013/10/Sovremena-makedonska-odbrana-br_22.pdf

кривични законици финансирањето на тероризмот и терористичките организации.

3. Конфискација и замрзнување на имотот на терористите. Државите треба да ги имплементираат резолуциите на ООН за превенција и спречување на финансирањето на терористичките акти во кои е утврдено замрзнување и конфискација на средства и имот со кои се финансираат терористичките организации. Тука спаѓа и запланата и конфискација на имотот кој потекнува, се користел или бил наменет за финансирање на терористичките организации и тероризмот.
4. Пријавување на сомнителни трансакции поврзани со тероризмот. Доколку финансиските инситуции или други субјекти за преземање на мерки против перењето пари дојдат до одредени информации кои укажуваат дека некои фондови се поврзани или ќе бидат искористени за тероризам потребно е да ги проследат до надлежните органи.
5. Соработка на меѓународно ниво. Соработката на меѓународно ниво треба да се остварува со ефикасна размена на информации и пружење на друг вид помош преку договори и арнжмани или некои други механизми кога станува збор за финансирањето на тероризмот и терористичките организации и дејствија
6. Алтернативни дознаки на пари. Тука станува збор за преземање на соодветни мерки од страна на државите со кои субјектите кои вршат трансфер на пари потребно е да бидат регистрирани и лиценцирани, да ги почитуваат прекораките на FATF, санкционирање на субјектите кои би ги прекршиле законските процедури при трансферот на пари.
7. Електронски трансфер на пари. При електронскиот трансфер на пари државите треба да преземат соодветни мерки со кои би се меморирале и обезбедиле податоци за субјектите кои вршат трансфер како и природата на трансферот, преземање на мерки со кои би се надгледувале финансиските трансакции кои се сомнителни и за кои нема доволно информации.
8. Непрофитни организации. Државите имаат обврска за преземање на мерки со кои би се спречила злоупотребата на непрофитните организации од страна на

терористичките организации за финансирање на тероризмот преку легални средства.

9. Пренесувачи на готовина. И тука државите треба да преземат соодветни мерки со кои би се спречиле физичките пренесувања на пари во готовина или други хартии од вредност преку граничните премини доклку постои сомневање дека би се употребиле за финансирање на тероризмот, но и оние кои се лажно пријавени.

Државите членки на FATF групата мора да обрнат посебно внимание на националните нормативни прописи кои го регулираат начинот на плаќање во сомнителни трансакции во финансиските институции и воочување на сомнителен идентитет на клиентите. Врз основа на препораките, државите членки имаат обврска да донесат закон со кој на финансиските институции им дава обврска пет години да ги чуваат документите поврзани со трансакциите, како и да превземаат посебни мерки во случај ако клиентот е „политичко експонирано лице“²⁵⁶. Покрај засилената контрола над политички експонираните лица, препораките ја истакнуваат потребата од тоа финансиските институции да обрнат посебно внимание и на коресподентското банкарство, услугите на трансфер на пари и новите технологии и електронскиот трансфер. Финансиските институции на земјите членки на FATF имаат обврска да ја имплементираат програмата за борба против финансирање на тероризмот и перење пари. Во препораките експлицитно се наведуваат професиите чија работа ќе биде под посебен надзор, такви се на пример, агентите за продажба на недвижности, трговци на богати метали и други скапоцени камења, адвокати и лица кои даваат услуги на претпријатија.

Освен активна меѓународна соработка кои се во согласност со обврските кои произлегуваат од резолуцијата на Обединетите нации 1373 од 2001 година, FATF разви посебен пристап на превенција за финансирање на тероризмот во врска со дејствувањето на Исламската држава.

FATF поаѓа од фактот дека тероризмот и оние кои го подржуваат не мора да бидат поврзани со критериумот религија, националност, цивилизација или етничка група. Притоа

²⁵⁶ FATF Group recommendations http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Pdfs/FATF_Recommendations.pdf.

открива пет главни области од кои Исламската држава ги остварува своите приходи: незаконски средства кои потекнуваат од запоседнатата територија (изнуда, кражба, илегално оданочување, контрола на нафта и др.), киднапирање, донации, материјална поддршка од странски терористички групи и собирање средства со модерните комуникациски мрежи.²⁵⁷

Бројни резолуции на Советот за безбедност на ОН се усвоени во делот на финансиски санкции. Со Резолуцијата 2253 од 17 декември 2015 година се повикуваат државите да се уништат механизмите на ИСИС за финансирање кои доаѓаат од шверц на нафта, изнуда, оданочување, грабеж, киднапирање за откуп, странски донации, трговија со антиквитети и трговија со луѓе, како и подобрување во меѓусебната размена на информации и ја нагласува потребата од државите подобро да ги имплементираат меѓународните стандарди и насоки развиени од ФАТФ.²⁵⁸

Резолуцијата 2199 од февруари 2015 година е насочена кон конкретна акција од страна на земјите-членки и е насочена кон замрзнување на средства и претпазливост на финансиските институции на земјите-членки во банкарските операции со банките кои се наоѓаат на територијата која е под контрола на ИСИС.

Со оглед на утврдените закани и чувствителните области на делување на терористичката организација, единствена алтернатива е заедничка акција во борба против тероризмот и неговото финансирање на меѓународно ниво, земајќи го како приоритет широкиот опсег на утврдениот географски ризик. Важна мерка се и санкциите од финансиски вид, создавање законски и оперативни рамки за запирање, задржување и одземање на средства.

6.2. Спречување на перење пари и финансирање на тероризам во Република Македонија

Централната улога во системот за превенција од перење пари и финансирање тероризам ја играат субјектите како правни и физички лица со обврска да применуваат мерки за превенција и детекција на перење пари и финансирање тероризам. Превенцијата

²⁵⁷ Financial Action Task Force, *Financing of the Terrorist Organization Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL)*, FATF/OECD, Paris, 2015, p.14.

²⁵⁸ Financial Action Task Force on Money Laundering, <http://www.un.org/press/sc12168.doc.htm> 2015.

од перење пари во Република Македонија е регулирана со Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам. Со овој закон се утврдуваат мерките и дејствијата за откривање и спречување на перење пари и други приноси од казниво дело, како и организирањето и контролата на нивната примена.²⁵⁹ Тој го дефинира опсегот на субјектите кои се задолжени да преземаат мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам се рedefинира, односно како нови субјекти се воведени интернет казината, а поаѓајќи од стекнатото искуство и пракса некои од постоечките субјекти се избришани (определени институции и здруженијата на граѓани и фондации). Согласно Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам²⁶⁰ кои имаат обврска да преземаат мерки и дејствија за спречување и откривање на перење пари и финансирање на тероризам.²⁶¹

Одлуката со која се воведуваат рестриктивните мерки согласно Резолуцијата 2216 (2015) на Советот за безбедност на Обединетите нации против физичките лица од Анексот на Резолуцијата 2216 (2015) на Советот за безбедност на Обединетите нации, заради закани кон меѓународниот мир и безбедност причинети од терористички акти, се однесува на следниве видови рестриктивни мерки:

- ✓ финансиски и економски мерки;
- ✓ ембарго на оружје и
- ✓ забрана за влез и транзит во Република Македонија.²⁶²

Одлуката со која се воведуваат рестриктивните мерки согласно Резолуцијата 2199 (2015) на Советот за безбедност на Обединетите нации против ИДИЛ, ФАН и останатите

²⁵⁹ Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам (Службен весник број 04/08, 57/10, 35/11, 44/2012 и 43/14)

²⁶⁰ Закон за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам, Службен весник на Република Македонија, бр. 04/08, 57/10, 35/11

²⁶¹ Министерство за финансии, Управа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, „Национална стратегија за борба против перење пари и финансирање на тероризам“, Република Македонија, 2011, стр. 3.

²⁶² ОДЛУКА ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА РЕСТРИКТИВНИТЕ МЕРКИ СОГЛАСНО РЕЗОЛУЦИЈАТА 2216 (2015) НА СОВЕТОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ПРОТИВ ФИЗИЧКИТЕ ЛИЦА ОД АНЕКСОТ НА РЕЗОЛУЦИЈАТА 2216 (2015) НА СОВЕТОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ, ЗАРАДИ ЗАКАНИ КОН МЕЃУНАРОДНИОТ МИР И БЕЗБЕДНОСТ ПРИЧИНЕТИ ОД ТЕРОРИСТИЧКИ АКТИ, Законот за меѓународни рестриктивни мерки, „Службен весник на Република Македонија“ бр.36/2011.

поединци, групи, организации и субјекти поврзани со „Ал-Каеда“ кои претставуваат закана по меѓународниот мир и безбедност, се однесува на следниве видови рестриktivни мерки:

- ✓ ембарго на оружје;
- ✓ ембарго на стоки;
- ✓ забрана на донации;
- ✓ меѓународни рестриktivни финансиски мерки;
- ✓ забрана на непосредна или посредна трговија со нафта, нафтени производи, модулираните рафинирани и сродни материјали;
- ✓ забрана на трговија со културно наследство, скапоцени метали и минерали како златото, среброто, бакарот и дијамантите, житариците, добитокот, механизацијата, електронските производи и цигарите;
- ✓ забрана за влез во Република Македонија и - финансиски мерки.²⁶³

Особено е значајна одлуката од 2016 година која се однесува на следниве видови рестриktivни мерки:

- ✓ ембарго на оружје,
- ✓ ембарго на стоки и услуги,
- ✓ финансиски мерки,
- ✓ забрана за влез во Република Македонија,
- ✓ ембарго на опрема која може да се користи за внатрешна репресија
- ✓ забрана на купување, увоз или транспорт на сурова нафта и нафтени деривати од Сирија;
- ✓ пристапот до аеродромите под надлежност на Република Македонија за сите карго-летови извршени од сириски авиопревозници и сите летови извршени од Сиriskата Арапска авионска компанија.²⁶⁴

²⁶³ ОДЛУКА ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА РЕСТРИКТИВНИТЕ МЕРКИ СОГЛАСНО РЕЗОЛУЦИЈАТА 2199 (2015) НА СОВЕТОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ПРОТИВ ИДИЛ, ФАН И ОСТАНАТИТЕ ПОЕДИНЦИ, ГРУПИ, ОРГАНИЗАЦИИ И СУБЈЕКТИ ПОВРЗАНИ СО „АЛ-КАЕДА“ КОИ ПРЕТСТАВУВААТ ЗАКАНА ПО МЕЃУНАРОДНИОТ МИР И БЕЗБЕДНОСТ, Закон за меѓународни рестриktivни мерки, „Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/2011.

²⁶⁴ ОДЛУКА ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА РЕСТРИКТИВНИ МЕРКИ СОГЛАСНО ОДЛУКАТА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ (ЗНБП) 2016/1746 НА СОВЕТОТ ОД 29 СЕПТЕМВРИ 2016 ГОДИНА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ОДЛУКА 2013/255/ЗНБП ВО ВРСКА СО РЕСТРИКТИВНИ МЕРКИ ПРОТИВ

Меѓународните напори за борба против финансирањето на тероризам на некој начин ја стеснуваат оперативната околина на терористичките организации. Со други зборови, замрзнувањето на терористичките средства се покажа делумно како ефективен инструмент за попречување на терористичките активности, а следењето на финансиските траги им овозможуваат на истражителите да ги откријат претходно непознатите линкови меѓу терористичките оперативци и евентуално да спречат и напади. Борбата против финансирањето на тероризмот мора да остане важна компонента на контратерористичките стратегии на секоја земја, а одржувањето на меѓународниот фокус и соработка по ова прашање е од суштинско значење.

7. Истражување за познавањето на граѓаните на Република Македонија на прашања поврзани со Исламската Држава

Во рамките на магистерскиот труд спроведено е истражување за познавањето на граѓаните на Република Македонија на прашања поврзани со Исламската држава (финансирање, приврзаници, опасност и информирање и донесените нови законски решенија во овој правец во Р. Македонија).

За потребите на ова истражување спроведена анонимна анкета на 40 испитаници, вработени во АРМ и цивилното население од непосредната средина кое доброволно одговараше на анкетата.

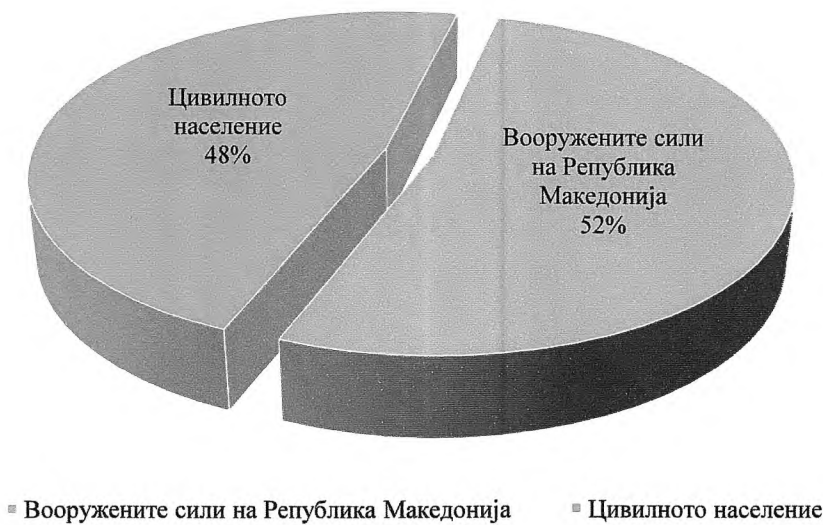
Анкетниот прашалник е составен од 16 прашања, од кои 14 се прашања од затворен тип а 2 прашања се однесуваат на фреквенциите или зачестеноста на одредена појава. Две прашања се од отворен тип со цел да се утврди познавањето на испитаниците за исламската држава и извршување терористички акти.

Анализата е направена врз основа на добиените резултати од истражувањето, а резултатите се презентирани преку табели и графикони.

Од вкупниот број испитаници 21 или 52% се припадници на вооружените сили на Р. Македонија, а 19 или 48% се цивилното население, што значи дека имаме приближно ист број на испитаници кои се вклучени во спречување и цивилно население кое по други активности се запознава со терминот Исламска држава финансирање и спречување.

Вооружените сили на Република Македонија	21	52%
Цивилното население	19	48%
Вкупно	40	100%

Целна група

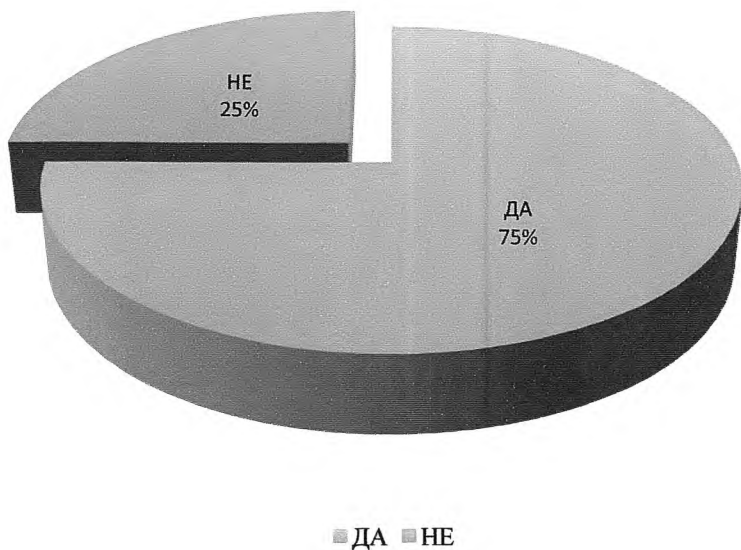
На првото прашање, кое гласи: Постои ли во Република Македонија опасност од тероризам?, 30 или 75% од испитаници одговориле потврдно, односно дека во нашата држава има опасност од тероризам, а само 10 или 25% од испитаници сметаат дека нема таква опасност. Од ова може да се заклучи дека граѓаните чувствуваат опасност за нашата држава од некои терористички групи.

Постои ли во Република Македонија опасност од тероризам?

Да	30	75%
Не	10	25%
Вкупно	40	100%

Табела 1

Постои ли во Република Македонија опасност од
тероризам?

■ ДА ■ НЕ

График 1

На второто прашање, кое гласи: Сте слушнале ли за терористичката група „Исламска Држава“ (ИД, англ. ISIS) ?, 16 или 40% од испитаници одговориле дека слушнале и го знаат неговото значење, 22 или 55% од испитаници дале потврден одговор, но не го знаат точното значење и 2 или 5% од испитаника одговориле дека не, никогаш не сум слушнал/а.

Сте слушнале ли за терористичката група „Исламска Држава“
(ИД, англ. ISIS)?

да, и го знам точно неговото значење	16	40%
да, но не го знам неговото значење	22	55%
не, никогаш не сум слушнал/а	2	5%
Вкупно	40	100%

Табела 2

Врз основа на ова можеме да заклучиме дека најголем дел од испитаниците слушнале за терористичката група Исламска држава, но не знаат што точно означува терминот/. Само двајца или 0,5 % не слушнале за Исламската држава, и тоа што би го споменал.

Сте слушнале ли за терористичката група „Исламска Држава“(ИД, англ. ISIS)?

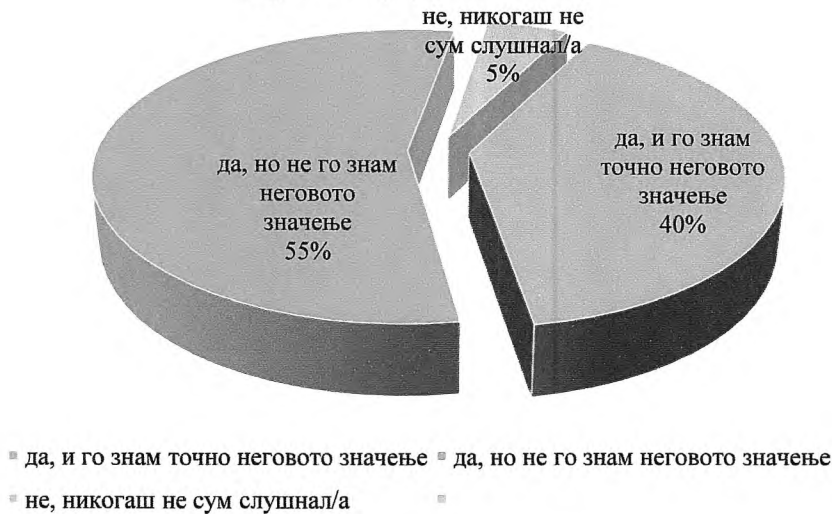

График 2

На третото прашање, кое гласи: Во однос на територијата каде се наоѓа Исламската држава, најголем дел 38 или 95 % од испитаниците знаат на која територија се наоѓа таа, а само двајца или 5 % не знаат каде територијално се наоѓа „Исламска Држава“.

Дали знаете каде територијално се наоѓа „Исламска Држава“?

да	38	95%
не	2	5 %
Вкупно	40	100%

Табела 3

Дали знаете каде територијално се наоѓа „Исламска Држава“?

График 3

На четвртото прашање, кое гласи: Дали мислите дека „Исламска Држава“ е поврзана со тероризмот во Европа и светот? Само двајца или 5% од испитаниците одговориле дека тероризмот во Европа и светот не е поврзан со Исламската држава, додека најголем дел 38 или 95 % од испитаниците сметаат дека „Исламска Држава“ е поврзана со тероризмот во Европа и светот.

Дали мислите дека „Исламска Држава“ е поврзана со тероризмот во Европа и светот?

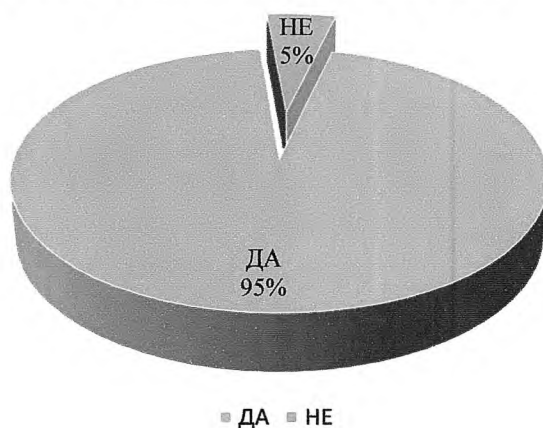

График 4

Дали мислите дека „Исламска Држава“ е поврзана со тероризмот во Европа и светот?

да	38	95%
не	2	5%
Вкупно	40	100%

Табела 4

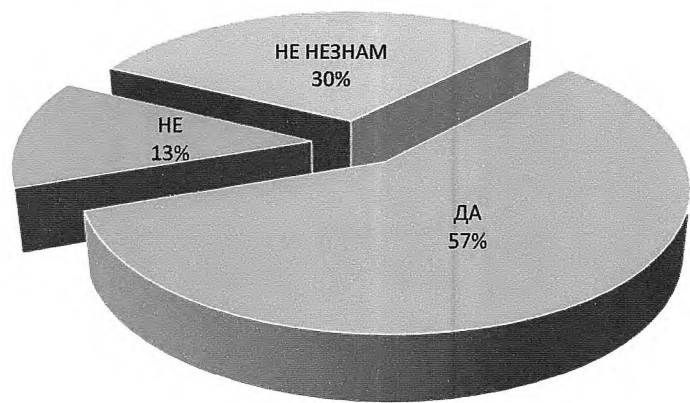
На петтото прашање, кое гласи: Дали мислите дека во Македонија има приврзаници на „Исламска Држава“?, е прашање на кое најмногу имаше разлики во одговорите, односно, 23 или 57% од испитаниците одговориле потврдно, 12 или 30% од од испитаниците не знаат и 5 или 13% од испитаниците дека нема приврзаници во Македонија на Исламската Држава.

Дали мислите дека во Македонија има приврзаници на „Исламска Држава“?

да	23	57%
не	5	13%
Не знам	12	30%
Вкупно	40	100%

Табела 5

Дали мислите дека во Македонија има приврзаници на Исламската држава?

■ ДА ■ НЕ ■ НЕ НЕЗНАМ

График 5

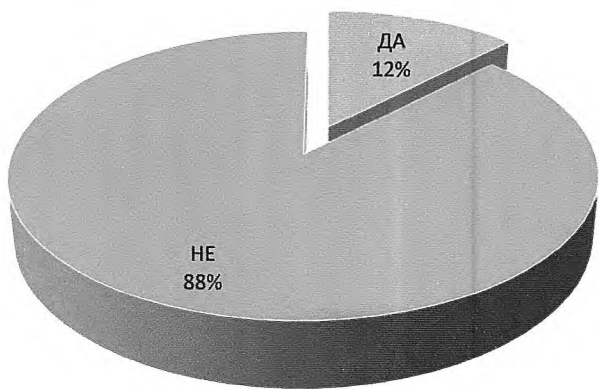
Што се однесува до тоа дали знаат кој е водачот на Исламската држава, голем дел од испитаниците не знаат кој е нивниот водач, односно, дури 35 не знаат, а само 5 знаат.

Кој е водачот на Исламската држава?

да	5	12%
не,	35	88%
Вкупно	40	100%

Табела 6

Кој е водачот на Исламската држава?

■ ДА ■ НЕ ■

График 6

Во однос на прашањето: Дали некој ваш близок роднина или познаник е дел од „Исламска Држава“?, најголемиот број од испитаниците одговориле со „не“ и тоа дури 33 или 84 %, а само 5 испитаници или 11 % одговориле дека познаваат лице кое е дел од ова движење и само 2 испитаника или 5 % одговориле дека не знаат.

Дали некој ваш близок роднина или познаник е дел од „Исламска Држава“?

да	33	82%
не	5	13%
Не знам	2	5%
Вкупно	40	100%

Табела 7

Дали некој ваш близок роднина или познаник е дел од Исламска Држава?

График 7

На прашањето кое гласеше: Дали мислите дека „Исламска Држава“ меѓу другото, регрутираат лица за “џихад” (света војна), односно за извршување на терористички активности? , се согледува дека многу голем број од испитаниците ја сметаат како закана по безбедноста во светот како резултат на светата војна-џихад, кон која се стремат некои движења. Дури 24 одговориле потврдно- 60 % , 5 одговориле со „ не”- 9 % , а дури 11 лица – 31 % не знале да одговорат на ова прашање.

Дали мислите дека „ Исламска држава“ меѓу другото, регрутираат лица за “џихад” (света војна), односно за извршување на терористички активности?

да	24	60%
не	5	12%
Не знам	11	38%
Вкупно	40	100%

Табела 8

Дали мислите дека „Исламска држава“ меѓу другото, регрутираат лица за “џихад” (света војна), односно за извршување на терористички активности?

■ ДА ■ НЕ ■ НЕ ЗНАМ

График 8

Од одговорите на прашањето: Дали лицата по нивното враќање од боиштата, ќе претставуваат закана по вашата безбедност и безбедноста во Република Македонија? Можеме да забележиме дека испитаниците се загрижени од последиците и влијанието врз безбедноста на Македонија, како и врз личната безбедност, од оние лица кои се дел од боиштата на Исламската држава. Па така, дури 90% или 36 испитаници одговориле потврдно, а само 10% или 4 лица одговориле негативно.

Дали лицата по нивното враќање од боиштата, ќе претставуваат закана по вашата безбедност и безбедноста во Република Македонија?

да	36	90%
не,	4	10%
Вкупно	40	100%

Табела 9

Дали лицата по нивното враќање од боиштата, ќе претставуваат закана по вашата безбедност и безбедноста во Република Македонија?

График 9

На следното прашање се согледува дали под одредени услови и околности испитаниците би пристапиле кон терористичката организација Исламска Држава. Како одговори се наведени неколку опции, услови и околности, како што се: идеологијата на терористичката организација, добрата финансиска корист, заради респект или никогаш не би пристапил кон наведената терористичка организација.

Најголемиот број испитаници или 30 т.е 71,5% никогаш не би пристапиле кон терористичката организација Исламска Држава, од финансиска корист би пристапиле 7 испитаника, или тоа е 19,5%, а само 3 испитаници, или 5,5 % би пристапил заради нивната идеологија, ниту еден испитаник не би пристапил заради поголем респект од околината.

Дали под одредени околности би станале член на терористичката група „Исламска Држава“или на било која друга терористичка организација?

Зависи од идеологијата на терористичката група	3	5,5 %
Да, ако тоа е проследено со добра финансиска корист	7	19,5%
Да, на тој начин ќе бидам почитуван од моето опкружување	0	0%
Не, никогаш	30	75%
Вкупно	40	100%

Табела 10

Дали под одредени околности би станале член на терористичката група „Исламска Држава“или на било која друга терористичка организација?

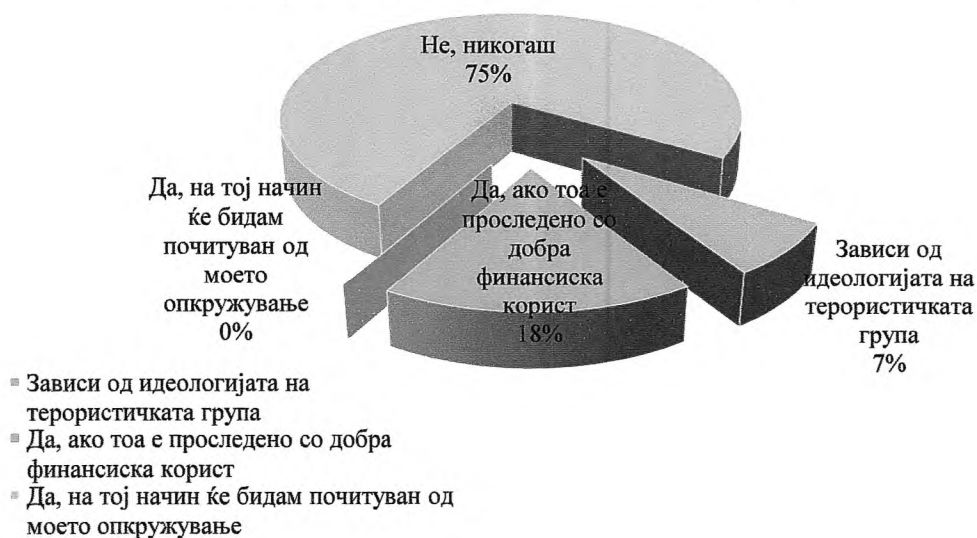
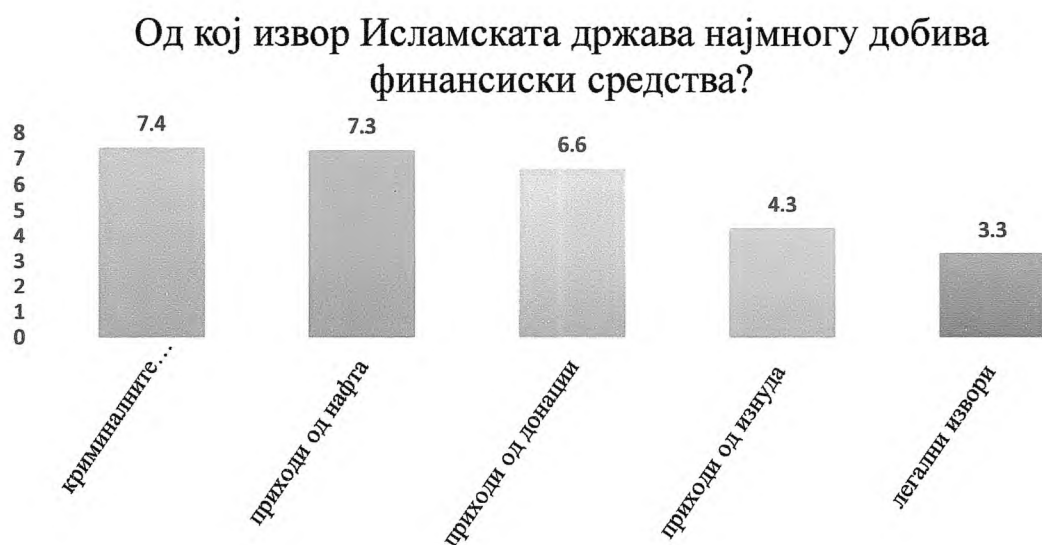

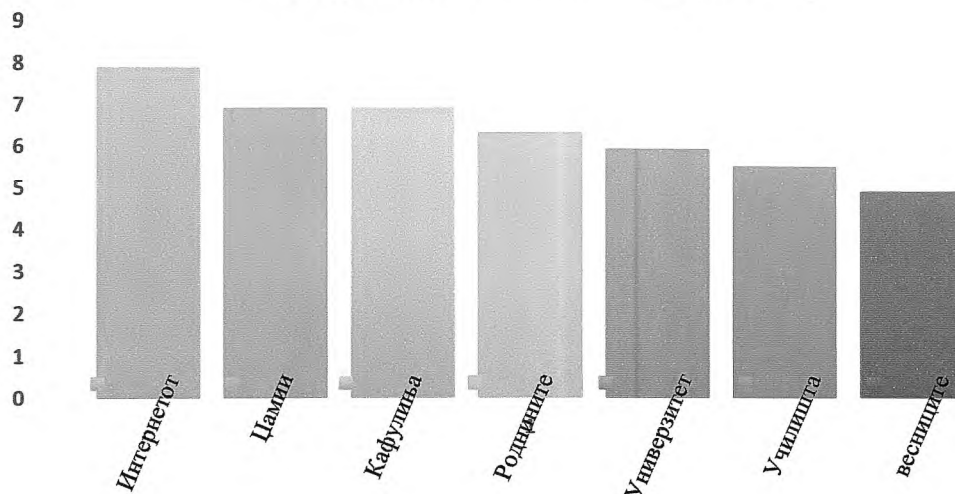
График 10

На следното прашање, испитаниците требаше на скала од 1 до 10, каде што 1 е најретко, а 10 најчесто, да означат според нивно мислење, од кој извор Исламската држава најмногу добива финансиски средства. Понудени се пет одговори при што се добиени следните резултати: како најчест финансиски извор ги наведуваат криминалните активности, со вредност од 7,4. Со речиси иста вредност, од 7,3 е и финансирањето од приходи од нафта. Различни вредности добивме за приходи од донации од 6,6, од изнуда има вредност од 4,3 и приходи од сопствени легални извори како држава од 3,3.

И на следното прашање, кое гласи: Како ја шири својата пропаганда и стекнува приврзаници „Исламската држава“?, испитаниците се определуваат за вредност од 1 до 10, каде што 1 е најретко, а 10 е најчесто, за изворот од каде што Исламската држава ја шири својата пропаганда и стекнува нови членови. Понудени се повеќе одговори и добиени се следните резултати: како извор за ширење на пропаганда и стекнување на нови приврзаници, испитаниците најмногу го истакнаа Интернетот со дури 7,9 вредност, со вредност од 7,6 следуваат џамиите и кафулињата со вредност од 6,9. Помалку се истакнуваат роднините на борците со вредност од 6,3, следува Универзитетот како место со можност за пропаганда и стекнување нови членови со вредност од 5,9 и училиштата со вредност од 5,5. На крајот се весниците со најмала вредност од 4,9.

Како ја шири својата пропаганда и стекнува приврзаници Исламската држава?

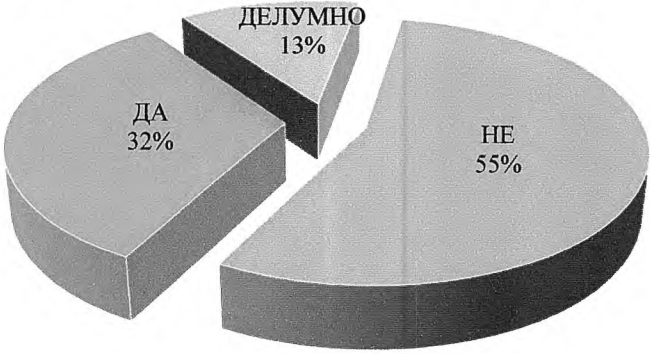
Од следното прашање можеме да видиме колку населението е запознаено со измените од Кривичниот законик на Република Македонија, со кои што се врши допрецизирање на постоечкото кривично дело што се однесува на учество во станска војска, полиција, паравоени или параполициски формации. Од испитаниците поголемиот дел, односно 22 или 50,5% одговориле дека не се запознаени, 13 или 30,5 % делумно се запознаени, а само 5 испитаника, или 19 % се запознаени со измените во Кривичниот законик. Од ова се гледа дека граѓаните не се доволно информирани за законските измени, а тоа пак, укажува на потребата да се посвети повеќе внимание на информираноста на населението, а со тоа да се влијае во борбата со тероризмот воопшто.

Дали сте запознаени со најновите измени и дополнувања на Кривичниот Законик на РМ со кои што се изврши допрецизирање на постоечкото кривично дело кое се однесува на учество во странска војска, полиција, паравоени или параполициски формации?

Не сум запознаен/а	22	55%
Делумно сум запознаен/а	13	30,%
Во целост сум запознаен/а	5	19%
Вкупно	40	100%

Табела 11

Дали сте запознаени со најновите измени и дополнувања на Кривичниот Законик на РМ со кои што се изврши допрецизирање на постоечкото кривично дело кое се однесува на учество во странска војска, полиција, паравоени или параполициски формации?

■ НЕ ■ ДА ■ ДЕЛУМНО

График 11

Следува прашањето преку кое се согледува решителноста на граѓаните да се вклучат во борбата со тероризмот и се чувствуваат небезбедни од оние кои се вклучуваат во било какви недозволени активности кои се во врска со членувањето во странски терористички групи. Така, на прашањето „доколку дознаете за некои инкриминирачки активности поврзани со членување или врбување на лица за учество во странски паравојски и за активности поврзани со тероризмот, дали веднаш ќе го пријавите настанот?“, половината од испитаниците (20) одговориле дека веднаш би пријавиле, останатата половина од испитаниците се со поделено мислење, односно, 25 % или 10 испитаници не знаат колку

може да им веруваат на испитаниците и другите 10 испитаници не сакаат да се мешаат во такви работи.

Доколку дознаете за некои инкриминирачки активности поврзани со членување или врбување на лица за учество во странски паравојски и за активности поврзани со тероризмот, дали веднаш ќе го пријавите настанот?

Да, веднаш ќе пријавам	20	50%
Не, не знам колку може да им се верува на институциите	10	25%
Не, во вакви работи не се мешам	10	25%
Вкупно	40	100%

Табела 12

Доколку дознаете за некои инкриминирачки активности поврзани со членување или врбување на лица за учество во странски паравојски и за активности поврзани со тероризмот, дали веднаш ќе го пријавите настанот?

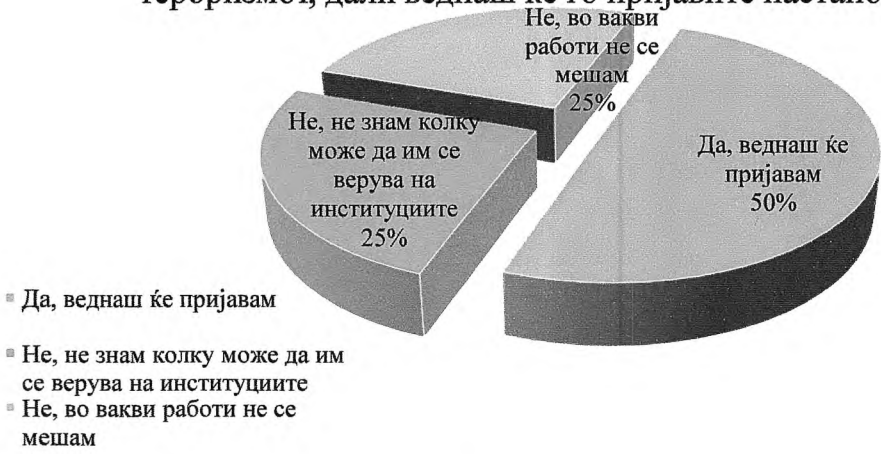

График 12

Следуваат две прашања од отворен тип и тоа: На кој начин треба да се бориме против радикалните движења кои регрутираат лица „Исламска Држава“ за извршување терористички активности во светот и во Република Македонија?, и на што Ве асоцира кога ќе го слушнете поимот „Исламска Држава“?. На првото прашање испитаниците даваат различни одговори од видот да се зголеми информираноста, следење на повеќе информативни емисии (вести), да се запознаат симболите на Исламската Држава (на пример, да го знаат нејзиното знаме). Од одговорите на второто прашање најголем број испитаници одговориле дека Исламската Држава ги асоцира на тероризам, напад и загрозување безбедност, а мал дел ги наведуваат странските земји како место каде што Исламската држава во последно време ги зачести своите напади.

Коментар на резултатите од истражувањето

По анализа на добиените резултати од истражувањето, може да се согледа дека населението во Република Македонија присутен е страв од тероризмот. Иако поголем дел од испитаниците слушнале за најголемата терористичка организација – Исламска држава, сепак не знаат многу за неа и начинот на кој таа се финансира. Како најголем извор на придобивање на нови членови го сметаат Интернетот. А токму тој и другите медиуми овозможуваат да добијат информации за неа. Оваа терористичка група е привлечна за некои поединци кои би и пристапиле, а тоа е претежно од финансиска природа.

Испитаниците ја истакнуваат потребата од подобра запознаеност на луѓето со измените од Кривичниот законик на Република Македонија со кое е извршено допрецизирање на постоечкото кривично дело кое се однесува на учество во странска војска, полиција, паравоени или параполициски формации.

Генерално, кај испитаниците постои несигурност и страв од активности кои се поврзани со регрутирање и учество на лица во странски паравојски или за извршување терористички активности. Па така, најголем дел од испитаниците доколку би знаеле некој што би сакал или бил дел од Исламската држава, веднаш ќе пријават кај надлежните институции.

8. Заклучок

Во светот се води глобална војна против тероризмот, закана по безбедноста која доаѓа од Арапскиот Полуостров. Иако војната против тероризмот, која беше поттикната со терористичките напади на светскиот трговски центар во Њујорк на 11 септември 2001 година, а официјално започна во 2003 година со американската инвазија на Ирак, се очекуваше да стивне со повлекувањето на американската војска од територијата на Ирак. Но, заканата во меѓувреме се зголеми. Современиот исламски, верски фундаментализам и тероризам е во постојан пораст, наспроти спротивставувањата на меѓународната заедница и мерките кои се превземаат за неговото сузбивање. Во една многу комплексна меѓународна сцена на држави и односи, се создаде карактеристична терористичка творба – Исламска Држава, која доживеа таква нагорна линија на развој, што важи и стана најсилна, најбројна и најбогата терористичка организација во светот.

Поради својата идеологија и целта, бруталноста и насилството кое го врши, Исламската Држава станува огромна закана за регионалната и глобалната безбедност. До создавањето на Исламската Држава ваков епилог од експанзијата на исламскиот екстремизам и тероризам скоро и да беше незамислив.

Набргу по нејзиното основање, ИСИС остава трага како една од најмоќните групи во поновата историја на тероризмот, притоа манифестирајќи контрола и извршувајќи ја својата власт над поширок круг на индустриски и комерцијални активности, природни ресурси и сировини (нафта, агрикултурни продукти), вклучувајќи и минерали.²⁶⁵ Додека експлоатацијата на овие природни резерви претставува еден од нејзините примарни извори на финансирање, повеќето од нивните средства доаѓа од широко распространетата изнуда од населението под нивна контрола, главно во форма на такси, конфискации и награди. Овие ресурси се користат за финансирање на воени акции, раковоство на територијата на овие групи и за нивна експанзија во странство, особено во Либија. Со ова се потврди и посебната хипотеза дека Исламската држава развива финансиска независност и стекнува економска автономија со што битно се разликува од останатите глобални терористички организации.

²⁶⁵ Регионот на Палмира кој беше под контрола на ИСИС во период од мај 2015 до Март 2016 година, содржи еден од главните депозити на фосфат.

Териториите што се под нивен посед и овозможуваат на ИСИС самоиздршка и разновиден економски систем. Способноста да обезбедат свои внатрешни приходи притоа без да бидат зависни од екстерни фондови, ја објаснува финансиската моќ-што претставува сериозен предизвик во поглед на борбата против финансирањето на тероризмот. Како резултат на воените неуспеси, ИСИС во јануари 2015 година²⁶⁶ ја загуби контролата на околу 25% од нејзината територија, која имаше импликации кон логична редукција на нејзиниот пристап до ресурси.

Меѓутоа, 2015 година не донесе значително намалување ниту на приходите на ИСИС ниту на нивната способност за спроведување на трансакции. Раководната структура на ИСИС, во одредени случаи бирократска, се покажа доволно флексибилна и разновидна да им овозможи на групите да се адаптираат кон намалувањето на некои ресурси. Освен тоа, ИСИС била и во можност да ја компензира загубата на нејзините природни ресурси преку зголемување на своите приходи од криминални активности. Меѓутоа, големите територијални загуби во 2016 година, ја лишуваат ИСИС од некои од основните извори на финансирање.

Прашањата кои се поставуваат и на кои се обидов да одговорам во овој труд е: што ја прави Исламската држава толку опасна организација и тежок противник, по што се разликува од другите терористички организации до сега, кои се новите елементи кои ги воведува во својот начин на функционирање, која е нејзината идеологија, кои се моделите на финансирање и како тоа може/не може да се спречи?

По анализата на изворите на финансирање на најголемата терористичка организација денес- Исламската држава, може да се види дека таа има развиено финансиска независност и стекнува економска автономија со што битно се разликува од останатите глобални терористички организации. Јасно е дека следењето на трагата на парите претставува клучен и ефективен инструмент не само за реагирањето на терористичките напади, туку и за преемптивните напори за спречување на идни напади.

Нарушувањето на командата, контролата и економските структури ќе ја попречат способноста на Исламската држава за финансирање на своите операции и поддршка на своите борци.

²⁶⁶ Областа која ИСИС ја контролира зафаќа 73,440 km², но има област на уште поголемо влијание.

Потпирањето на Исламската држава на изворите на финансирање од населението и територијата помага да се објаснат сегашните финансиски проблеми на групата. Според статистиката од страна на глобалната коалиција, до ноември 2016, Исламската држава изгуби 62 отсто од територијата која ја поседуваше од средината на 2014 година во Ирак, и 30 отсто во Сирија. Од гледна точка на приходите, тоа значи помалку луѓе и бизниси за даночење и помалку контрола над природните ресурси како што се нафтените полиња.

Постојат добри причини да се верува дека приходите на Исламската држава и понатаму ќе се намалуваат особено, со ослободување на Мосул, калифатскиот "комерцијален град", кое ќе има значително штетно влијание врз финансиите на Исламската држава. Но, и покрај тоа, падот на приходите не мора да има непосреден ефект врз способноста на групата да изврши терористички напади надвор од нејзината територија.

Пресекувањето на каналите за финансирање на тероризмот претставува круцијална ставка во борбата против тероризмот бидејќи финансиските средства претставуваат нужна компонента на секој сегмент на терористичката активност, од формирање на терористичката мрежа, пропаганда па се до извршување на терористичкиот напад. Превентивните активности на разузнавачките служби, финансиските институции на државите и Меѓународните институции (ЕУ, ООН, FATF и др) играат голема улога во спречување на терористичките напади кои носат со себе материјална штета, страдање на цивилното население и нарушување на кредибилитетот на државата во која се случуваат терористичките напади.

Треба да се напомене дека голем број на традиционални контрамерки употребени да се одземат или ускратат фондовите на терористички организации не се апликативни во однос на овој нов модел усвоен од страна на ИСИС. Сепак, како и секоја терористичка организација, финансиските и логистичките мрежи на ИСИС се ранливи. Нарушувањето на командата, контролата и економските структури ќе ја попречат способноста на ИСИС за финансирање на своите операции и поддршка на своите борци.

Целта на овој магистерски труд е проучување на природата на финансирањето која е различна во зависност од видот на терористичката организација, каде од една страна се традиционалните, хиерархиски структурирани терористички организации, а од друга страна се децентрализираните, мрежни организации со независна финансиска поддршка, со самостојно управување и грижа за своите финансии. Исламската држава развива

финансиска независност и стекнува економска автономија со што битно се разликува од останатите глобални терористички организации, со што се потврди и посебната хипотеза дека тероризмот како глобален феномен ги развива и менува формите на дејствување и начините на кои се доаѓа до финансиски средства за остварување на терористичките планови.

Овој труд ги идентификува основните извори на приходи кои се добиени главно од нелегални приходи од окупацираната територија на ИСИС. Исламската држава претставува нова форма на терористичката организација каде финансирањето е од централно и од клучно значење за нивните активности. Евалуацијата на финансиите на Исламската држава преку традиционалните пристапи "борба против финансирање на тероризмот" доведува до сериозни заблуди. Исламската држава е фундаментално различна, бидејќи контролира голема територија и има уникатна можност за генерирање на приход, кое оди во прилог на докажување на една од поставените посебни хипотези дека финансиските и логистичките мрежи на ИСИС ги надминуваат националните граници и сè повеќе имаат извори од свои симпатизери и поддржувачи ширум светот.

Потребата за енормни средства за да се исполнат организациските барања ја претставува ранливоста на инфраструктурата на ИСИС. Со цел да го задржи својот финансиски менаџмент и расходите во областите каде што работи, организацијата мора да биде способна да ги искористи дополнителните територии со цел да ги искористат ресурсите. Не е јасно дали наплатата на приходите на ИСИС преку нелегални приходи кои ги здобиваат од окупацијата на територија, вклучувајќи изнудување и кражба, ќе бидат одржливи со текот на времето. Прекинувањето на овие извори на приходи е и предизвик и можност за глобалната заедница да ја порази оваа терористичка организација која се согледа и во поставување и докажување на општата хипотеза во трудот дека преку идентификација на моделите на финансирање на Исламската држава ќе се дејствува во насока на намалување на изворите на финансирање и нејзината ефикасност, што ќе влијае во превенција на терористички напади.

9. КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. A.Binetti, H. Rodham Clinton “*A New Frontier: Human Trafficking and ISIS's Recruitment of Women from the West*”, Georgetown Institute for Women, Peace & Security, 2015.
2. A.Osborn, Islamic State looting Syrian, Iraqi sites on industrial scale-UNESCO”, *Reuters*, July, 2, 2015.
3. Adam, W., Iraq crisis: Isis changes name and declares its territories a new Islamic state with 'restoration of caliphate' in Middle East, *The Independent*, 29 June 2014.
4. ADF. “Feature: IS moves into Africa”. *Defence Web*. 29 July 2015.
5. AJ Al-Tamimi. “The evolution in Islamic State administration: The documentary evidence”. *Rubin Centre*. 6 August 2015.
6. Alex, M, J., Deviant and Pathological': What Do ISIS Extremists Really Want? *NBC News*, 5 September 2014.
7. Andrea Tejlör, "FAKTOR: Evolucija na islamskiot Državniot kapacitet za hemisko oružje ", *Blog, Atlantski sovet*, 2015.
8. Benjamin Bahney at all, “*An economic analysis of the financial records of Al-Qaida in Iraq*”, Rand Corporation, 2010.
9. B Hubbard. “IS appears to destroy 2 Palmyra tombs, flaunting wreckage in photos”. *The New York Times*. 24 June 2015.
10. B. Bahney, H. J. Shatz, C. Ganier, R. McPherson and B. Sude, “*An Economic Analysis of the Financial Records of al-Qa'ida in Iraq*”, RAND Corporation, National Defense Research Institute, 2010.
11. B. Faucon and M. Coker, “The Rise and Deadly Fall of Islamic State's Oil Tycoon”, *Wall Street Journal*, April 2016.
12. B. Hubbard and a New York Times employee, “Life in a Jihadist Capital: Order with a Darker Side”, *The New York Times*, July, 23 2014.
13. B.Stacy, “The Growing Role of Terrorist Groups in Human Trafficking.” Coalition against Trafficking. December 27, 2014.

<https://coalitionagainsttrafficking.wordpress.com/2014/12/27/the-growing-role-of-terrorist-groups-in-human-trafficking/>

14. Barret R.: The Islamic State, *The Soufan group*, November 2014.
15. Bil Roggio, „The Rump Islamic Emirate of Iraq“, *Long war*: October 16, 2006.
16. Bolta, D., Sprječavanje finansiranja terorizma, Zagreb, *Policija i sigurnost*, vol 19. No. 4, 2011.
17. Brian Jenkins, *International terrorism*, Santa Monica: Rand, 1986.
18. C.E Humud, R.Pirog and L.Rosen, „*Islamic State Financing and U.S Pollicy Approches*“, Congressional Research Service, 10. 4.2015.
19. Cameron, G., „Multi-Track Microproliferation: Lessons from Aum Shinrikyo and Al Qaida,“ *Studies in Conflict and Terrorism*, p. 283, 1999.
20. Catherine Phillips and Damien Sharkov, „ISIS has the materials to build a dirty bomb, but its nothing to worry about“, *Newsweek*, 8 December 2014,
21. Cathy Otten, With Ash on Their Faces Yezidi women and the Islamic State, Octobar 2017.
22. Chalk, P., „The Evolving Dynamic of Terrorism in the 1990s,“ *Australian Journal of International Affairs*, 1999.
23. Claridge, D., „State Terrorism? Applying a Definitional Model“, *Terrorism and Political Violence*, p. 8, 3: 47–63, 1996.
24. Coker, M. „How Islamic State’s Secret Banking Network Prospers“, *The Wall Street Journal*, 2016. Available at: <http://www.oasiscenter.eu/press-review/2016/02/25/how-islamic-state-s-secret-banking-network-prospers>.
25. Colonel S. Warren, „Department of Defense Press Briefing by Colonel Warren via Teleconference from Baghdad, Iraq“, U.S. Department of Defense, 1 April 2016.
26. Crenshaw, M., „Introduction: Reflections on the Effects of Terrorism,“ in M. Crenshaw (ed.) *Terrorism. Legitimacy, and Power: The Consequences of Political Violence*, Middletown, CT: Wesleyan University Press, 1983.
27. D von Drehle. „The European Front“. *Time*, 26 January 2015.
28. David, D, K. ISIS' Harsh Brand of Islam Is Rooted in Austere Saudi Creed, *The New York Times*, 26 September 2014.

29. E. Solomon, "Isis oil: deal with traders nets jihadist badly needed funds", *Financial Times*, February 26 2016.
30. E. Solomon, A. Mhidi, "Isis Inc.: Syria's 'mafia-style' gas deals with jihadis", *Financial Times*, October 15, 2015.
31. Ephraim Kam, The Islamic state surprise: The intelligence perspective, *Strategic Assessment*, Volume 18, No. 3, October 2015.
32. Financial Action Task Force Targeted Financial Sanctions Related to Terrorism and Terrorist Financing, FATF/OECD, Paris, 2013.
33. Financial Action Task Force, Financing of the Terrorist Organization Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL), FATF/OECD, Paris, 2015.
34. Food and Agriculture Organization of the UN, Global information and early warning system on food and agriculture (GIEWS) " ", *Special Alert* no. 332, 25.6.2014.
35. Gidda, M. "ISIS is facing a Cash Crunch in the Caliphate", *Newsweek*. <http://europe.newsweek.com/isis-are-facing-cash-crunch-caliphate-333422>, 2015.
36. H Alexander & A Beach. "How ISIL is funded, trained and operating in Iraq and Syria". *The Telegraph*. 23 August 2014.
37. Hassan, H., The secret world of Isis training camps – ruled by sacred texts and the sword, Sunday 25 January.
38. Hoffman, B., „Change and Continuity in Terrorism,” *Studies in Conflict and Terrorism*, 2001.
39. Hoffman, B., *Inside Terrorism*, New York: Columbia University Press, 1998.
40. Hoffman, B., *Inside Terrorism, revised and expanded edition*, New York: Columbia University Press, 2006.
41. International Cotton Advisory Committee, "Turkey Country Report", 2014.
42. Iraq: ISIS Escapees Describe Systematic Rape, April 14, 2015.
43. Irshaid, F., How Isis is spreading its message online, *BBC News*, 19.06.2014.
44. ISI Confirms That Jabhat Al-Nusra Is Its Extension in Syria, Declares 'Islamic State of Iraq And Al-Sham' As New Name of Merged Group, MEMRI, 8 April 2013.
45. Islamic State, Australian National Security, Australian Government, 22 July 2014.
46. J Deferios. "ISIS: Can coalition cut off funding of world's wealthiest terror group?" *CNN*. 27 October 2014.

47. John F. Burns, Kirk Semple, "U.S. Finds Iraq Insurgency Has Funds to Sustain Itself", *New York Times*, November 26, 2006.
48. J Hall. "'IS controls as many as 90,000 Twitter accounts which it uses to spread sick propaganda and radicalise Westerners, terror experts reveal". *Mail Online*. 6 March 2015.
49. J. Berlinger, "The names: Who has been recruited to ISIS from the West." *CNN*. February 26, 2015. <http://edition.cnn.com/2015/02/25/world/isis-western-recruits/>
50. J. Dinic, *Pranje novca kao ekonomska dimenzija terorizma*, Fakultet za inženjerski menadžment, Univerzitet Union - Nikola Tesla, Beograd, Srbija, 2016.
51. J. F. Burns and K. Semple, "U.S. Finds Iraq Insurgency Has Funds to Sustain Itself", *The New York Times*, 26 November 2006.
52. James M Poland, *Understanding Terrorism: Groups, Strategies, and Responses* (3rd Edition), Pearson, 2010.
53. Jean-Charles Brisard and Damien Martinez, *Islamic State: the Economy-based Terrorist Funding*, October 2014.
54. Jeffrey, P., "Zarqawi's Pledge of Allegiance to Al-Qaeda: From Mu'Asker Al-Battar, Issue 21, *Terrorism Monitor* 2 (24): The Jamestown Foundation, Archived from the original on 30 September 2007.
55. Jelenski, M. Komplementarnost međunarodnog terorizma i međunarodnoga organiziranog kriminala. Zbornik radova Međunarodne konferencije "Rat protiv terorizma nakon 10 godina", Zagreb, 6, 87-101. (2012).
56. Jenkins, P. *Images of Terror: What We Can and Can't Know about Terrorism*, New York: Aldine de Gruyter, 2003.
57. Jessica, L., "Iraq crisis: Could an ISIS caliphate ever govern the entire Muslim world?" *ABC News*, Australia, и "What does ISIS' declaration of a caliphate mean?" *Al Akhbar English*.
58. Johnson, M. Alex „Deviant and Pathological': What Do ISIS Extremists Really Want?, *NBC News*. (3. 09. 2014).
59. Johnston, P. *Countering ISIL's Financing-Testimony Before the Committee on Financial Services*, United States House of Representatives, Santa Monica, Rand Corporation, 2014.

60. Joscelyn, Thomas, US counterterrorism efforts in Syria: A winning strategy? *Long War Journal*, 29. 09. 2015.
61. Kushner, H. W., *Terrorism in America: A Structured Approach to Understanding the Terrorist Threat*, Springfield, IL: Charles C. Thomas, 1998.
62. Laqueur, Walter. *The New Terrorism: Fanaticism and the Arms of Mass Destruction*. New York: Oxford University Press, 1999.
63. Liz, S., Islamic law comes to rebel-held Syria, *The Washington Post*, 23 July, 2013.
64. Long, D. E., *The Anatomy of Terrorism*, New York: Free Press, 1990.
65. Louise Shelley, *Dirty Entanglements*, New York, NY: Cambridge University Press, 2014
66. M. Gidda, "ISIS is Facing a Cash Crunch in the Caliphate", *Newsweek*, 23 September 2015.
67. M. Rosenberg, N. Kulish and S. Lee Myers, "Predatory Islamic State Wrings Money From Those It Rules", *The New York Times*, 29 November 2015.
68. Martin, W., *EU Terrorist Listing - An Overview about Listing and Delisting Procedures*, Berghof Foundation, 2010.
69. Matthew Levitt, Hezbollah – ICT lecture (Similar Fundraising Tactics to Al Qaeda) Director of Terrorism Studies, The Washington Institute for Near East Policy, May 25, 2005.
70. Michael Weiss, Hassa Hassan, "ISIS inside the Army of terror", New York, NY: Regan Arts, 2015.
71. Middle E. Media Res. Inst., Islamic State (ISIS) Releases Pamphlet on Female Slaves, December 4, 2014.
72. Milošević, M. *Odbrana od terorizma*, Svet knjige, Beograd 2005.
73. Mohammad, A. Letter dated 9 July 2005, Office of the Director of National Intelligence, 22 July 2014.
74. N Shaikh. "Focus on ISIS is R78m airport probe". *Independent Online*. 20 September 2015.
75. Napoleoni, Loretta, *The Islamist Phoenix: The Islamic State (ISIS) and the Redrawing of the Middle East*, Seven Stories Press, New York, Oakland, 2014.

76. Nawzat Shamdeen, "The Islamic State's New Money-Making Business: Auction off Homes It Stole," *Your Middle East*.
77. O'Connor, T., "Definitions and Typologies of Terrorism," MegaLinks in Criminal Justice, 2011.
78. P Tilsley. "South Africa increasingly seen as key ISIS pipeline for jihadis, cash". *Fox News*. 3 October 2015.
79. Parachini, J. V., "Comparing Motives and Outcomes of Mass Casualty Terrorism Involving Conventional and Unconventional Weapons," *Studies in Conflict and Terrorism*, 2001.
80. Parkinson, Albayrak, and Mavin, "Culture Brigade;" Daniela Dae, "Islamic State is selling looted Syrian art in London to fund its fight," *The Washington Post*, February 25, 2015.
81. Patterns of Global Terrorism, 1988, Department of State Publication, April 1999.
82. Paul Wilkinson 'Why Modern Terrorism? Differentiating types and distinguishing ideological motivations' in Charles W. Kegley Jr. (eds.) *The New Global Terrorism: Characteristics, Causes, Controls* (USA: Pearson Education, 2003).
83. Politicka enciklopedija, Savremena administracija, Beograd, 1975.
84. Prusher, I., What the ISIS Flag Says About the Militant Group, *Time.com*, 9 September 2014.
85. Quillam Foundation Women of the Islamic State – A Manifesto by al Khansaa Brigadehttp.
86. Rex A. Hudson, *The Sociology and Psychology of Terrorism-Who becomes a terrorist and why*, A Report Prepared under an Interagency Agreement by the Federal Research Division, Library of Congress, Washington, 1999.
87. S Almukhtar. "IS finances are strong". *New York Times*. 19 May 2015.
88. S Bronstein & D Griffin. "Self-funded and deep-rooted: How ISIS makes its millions". *CNN*. 7 October 2014.
89. S. Jones and E. Solomon, "Isis Inc: Jihadis fund war machine but squeeze 'citizens'", *Financial Times*, 15 December 2015.
90. S. Yoon, "Islamic State circulates Sex Slave Price List", *Bloomberg*, August 4. 2015.

91. Samuel, S., International Coalition of Muslim Scholars Refute ISIS' Religious Arguments in Open Letter to alBaghdadi, *The Christian Post*, 2014.
92. Sandić, K., Fenomen finansiranja terorizma putem pranja novca i uspostavljanje delotvornog sistema kontra mera, Beograd, *Vojno delo*, br. 1 /2012.
93. Sandler, T., Enders, W., *The Political Economy of Terrorism*, Cambridge, 2006.
94. Solomon, "Syrian Smugglers Shun Weapons and Turn to Cigarettes for Profits."
95. Stefan Heißner, Peter R. Neumann, John Holland-McCowan, Rajan Basr, "*Caliphate in Decline: An Estimate of Islamic State's Financial Fortunes*", 2017.
96. Stephen Kalin, War Turns Syria into Major Amphetamines Producer Consumer", *Reuters*, 13.01.2014.
97. Taseva, S., Pranje novca i terorizam, *Pravni savjetnik*, Sarajevo, 10/II, 2004.\
98. The Associated Press report, "ISIS collects millions in ransom for abducted Christians", *CBS News*, February 22, 2016.
99. *The Daily Mail*, 4th November 2014, The price of a slave... as determined by official ISIS price list.
100. The Financial action Task Force (FATF) Financing of the Terrorist Organisation Islamik State in Irak and the Levant (ISIL) Paris: FATF / OECD, 2015.
101. The Revival of Slavery Before the Hour, *4 Dabiq Magazine*, at 15
102. The threat of biological weapons: Prophylaxis and mitigation of psychological and consequences. *Journal of the American Medical Association*, 1997.
103. Tim Arango at all, "How Isis works", *The New Yor Times*, 16 Septembar 2014.
104. Title 22 of the U.S. Code, Chapter 38, Section 2656f (d).
105. UN Security Council, "Report by the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da'esh) to international peace and security and the range of United Nations efforts in support of Member States in countering the threat", 29 January 2016.
106. UN Security Council, UN doc. Preamble S/RES/2249 (20 November 2015).
107. Unanimously Adopting Resolution 2253 (2015), Security Council Expands Sanctions Framework to Include Islamic State in Iraq and Levant
108. Ured za sprecavanje pranja novca (Financijsko-obavestajna jedinica) Tipologije financiranja terorizma, R. Hrvatska Ministarstvo financija, Zagreb, 9-14.2012.
109. Vojni leksikon, VIZ, Beograd, 1981.

110. Wilkinson, Paul. *Terrorism Versus Democracy: The Liberal State Response*. London: Frank Cass, 2001.
111. Y. Sayigh, “*The War over Syria’s Gas Fields*”, Carnegie Endowment for International Peace, June 8 2015.
112. Yasmeen Sami Alamiri, “ISIS’s Wealth: Stronger Than Ever or In Decline?”, *Al Arabiya News*, 28 May 2015.
113. Z. Pedic Odnos medzunarodnoga I evropskoga pravnog okvira za suzbivanje terorizma: Konvencije I rezolucije u podrucju borbe protiv terorizma”, Pravni fakultet, Zagreb, 2012. Резолуција на ОН : 1267 (1999), 1989 (2011), 1267 (1989), 1988 (2011), 1373 (2001), 1267 (1999), 1333 (2000), 1363 (2001), 1390 (2002), 1452 (2002), 1455 (2003), 1526 (2004), 1617 (2005), 1730 (2006) 1735 (2006), 1822 (2008), 1904 (2009), 1989 (2011) 2082 (2012), 2083 (2012).
114. Анакиевски, Г. Деветте специјални препораки на ФАТФ (FATF) за спречување на финасирање на тероризмот – состојбите во Република Македонија. Министерство за одбрана на Р.М., *Современа македонска одбрана*.
115. Брацо Ковачевиќ, „*Ризици и безбедносни закани*„ Бања Лука, 2015.
116. Воин Димитриевиќ, *Преговарање и тероризам*, Београд. 2009.
117. Вујаклија, М. “*Лексикон на странски зборови и изрази*”, Просвета, Белград, 1970.
118. E.Solomon „ISIS Improves fuel blockade on rebel-held northern Syria,“, *Financial Times*, 18.6.2015.
119. Закон за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам, Службен весник на Република Македонија, бр. 04/08, 57/10, 35/11.
120. Камбовски, В., Кривичен Законик, Интегрален текст, Предговор, кратки објаснување и Регистар на поими, ЈП Службен весник на РМ, Скопје, 2009.
121. Мала енциклопедија-ИП Просвета Београд, 1970.
122. Манифест: This is the promise of „ALLAH“ „Deviant and Pathological“ „What do ISIS Extremists Really Want? June, 2014.
123. Милошевска Т, Модели на поврзаност на тероризмот и на транснационалниот организиран криминал, Филозофски факултет, Скопје, 2016.

124. Милошевска, Т. Поврзаноста на тероризмот и организираниот криминал. *Современа Македонска Одбрана*, бр.10, 2004.
125. Министерство за финансии, Управа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, „Национална стратегија за борба против перење пари и финансирање на тероризам“, Република Македонија, 2011.
126. Митко Котовчевски *„Национална безбедност на Република Македонија, (втор дел)“*, Македонска цивилизација, Скопје, 2000 година.
127. Митко Котовчевски, *Извори на загрозување на мирот и националната безбедност*, Балкански центар за мир, Напредок, Тетово, 1999 година.
128. Митко Котовчевски, *Национална безбедност*, Македонска цивилизација, Скопје, 2013 година.
129. Митко Котовчевски, *Современ тероризам*, Македонска цивилизација, Скопје, 2003 година.
130. Н.Станковиќ, *„Тероризам и финансирање на тероризам“*, Европски Универзитет, Брчко, 2014 год.
131. Насока 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing (Official Journal of European Union, L 309, 25.11.2005).
132. Насока (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC (Official Journal of European Union, L 141, p. 73–117), 5.6.2015.
133. ОДЛУКА ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА РЕСТРИКТИВНИ МЕРКИ СОГЛАСНО ОДЛУКАТА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ (ЗНБП) 2016/1746 НА СОВЕТОТ ОД 29 СЕПТЕМВРИ 2016 ГОДИНА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ОДЛУКА 2013/255/ЗНБП ВО ВРСКА СО РЕСТРИКТИВНИ МЕРКИ ПРОТИВ СИРИЈА, Закон за меѓународни рестриктивни мерки („Службен весник на Република Македонија” бр. 36/11), Владата на Република Македонија.

134. ОДЛУКА ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА РЕСТРИКТИВНИТЕ МЕРКИ СОГЛАСНО РЕЗОЛУЦИЈАТА 2216 (2015) НА СОВЕТОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ПРОТИВ ФИЗИЧКИТЕ ЛИЦА ОД АНЕКСОТ НА РЕЗОЛУЦИЈАТА 2216 (2015) НА СОВЕТОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ, ЗАРАДИ ЗАКАНИ КОН МЕЃУНАРОДНИОТ МИР И БЕЗБЕДНОСТ ПРИЧИНЕТИ ОД ТЕРОРИСТИЧКИ АКТИ, Законот за меѓународни рестриктивни мерки, „Службен весник на Република Македонија” бр.36/2011.
135. ОДЛУКА ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА РЕСТРИКТИВНИТЕ МЕРКИ СОГЛАСНО РЕЗОЛУЦИЈАТА 2199 (2015) НА СОВЕТОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ПРОТИВ ИДИЛ, ФАН И ОСТАНАТИТЕ ПОЕДИНЦИ, ГРУПИ, ОРГАНИЗАЦИИ И СУБЈЕКТИ ПОВРЗАНИ СО „АЛ-КАЕДА“ КОИ ПРЕТСТАВУВААТ ЗАКАНА ПО МЕЃУНАРОДНИОТ МИР И БЕЗБЕДНОСТ, Закон за меѓународни рестриктивни мерки, „Службен весник на Република Македонија” бр. 36/2011.
136. Парламентарното собрание на Советот на Европа на 24.01.2002 година ја усвои Резолуцијата 1271 (2002) за борбата против тероризмот и почитување на човековите права. Советот на Европа за прв пат промовираше „обединета” дефиниција за тероризмот која беше општоприфатена од страна на Европската Унија.
137. Парламентарното собрание на Советот на Европа, Резолуцијата 1271 (2002)
138. Симеунович, Д., *Теорија политике, наука и друштво*, Београд, 2002.

Интернет извори

1. <http://english.al-akhbar.com/node/20378>
2. <http://edition.cnn.com/2014/10/06/world/meast/isis-funding/>
3. <http://mkd-news.com/isis-prodava-chovechki-organi-lekarite-pod-smrt-na-zakana-ako-odbijat-sorabotka/>
4. *A Short History of ISIS Propaganda Videos*. *The World Post*. 11 March 2015.
5. *"Ethnic cleansing on a historic scale: The Islamic State's systematic targeting of minorities in northern Iraq"* Amnesty International. 2 September 2014.
6. <http://www.un.org/press/sc12168.doc.htm> Financial Action Task Force on Money Laundering, 2015.

7. <http://www.un.org/press/sc12168.doc.htm> 2015.
8. <http://europe.newsweek.com/isis-have-materials-build-dirtybomb-its-nothing-worry-about-290015>.
9. edition.cnn.com. politics/isis-gaining-ground-in-yemen.01/21/2015.
10. <http://globalanalitika.com/razmjena-informacija-o-terorizmu-u-eu-dosegla-kulminaciju/>.
11. <http://www.nbcnews.com/storyline/paris-terrorattacks/terror-shoestring-paris-attacks-likely-cost-10-000-orless-n465711>. доступно: 14.04.2017.
12. www.afr.com/p/world/oil_makes_islamic_state_the_wealthiest QU4vEzRM4GtAZx9dtg9aCL, доступно од 09.01.2015.
13. http://www.odbrana.mod.gov.rs/odbrana-stari/vojni_casopisi/arhiva/VD_2016-2/68-2016-2-20-Kuzmanovic.pdf.
14. <http://www.un.org/press/en/2015/sc12168.doc.htm> (12/05/2016).
15. <http://www1.worldbank.org/finance/assets/images/01-chap01-f.qxd.pdf> (02/02/2016).
16. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=25128>.
17. <http://makfax.com.mk/uncategorized/42443/>.
18. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/10948846/How-a-talented-footballer-became-worlds-most-wanted-man-Abu-Bakr-al-Baghdadi.html>, доступно од 09.01.2015.
19. <https://alarobfiles.wordpress.com/2015/04/bogus-isis-map.jpg>.
20. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2674736/ISIS-militants-declare-formation-caliphate-Syria-Iraq-demand-Muslims-world-swear-allegiance.html>.
21. <https://zorancicak.wordpress.com/2017/01/16/islamski-terorizam-i-evropa-nova-generacija/>.
22. <http://www.memrijttm.org/islamic-stateisis-releases-pamphlet-on-female-slaves.html> ;Human Rights Watch.
23. <https://www.hrw.org/news/2015/04/14/iraq-isis-escapees-describe-systematic-rape>.
24. <https://www.theguardian.com/world/2017/jul/25/slaves-of-isis-the-long-walk-of-the-yazidi-women>.
25. http://www.kanal5.com.mk/mobile/vesti_detail.asp?ID=57048.

26. <http://vesti.mk/read/news/10000742/3525258/mishel-se-ukazhuva-deka-napadot-so-macheta-e-terorizam>.
27. <http://www.newsweek.rs/svet/70951-skotland-jard-islamska-drzava-sprema-ogromne-i-spektakularne-napade-u-britaniji.html>.
28. <http://faktor.mk/turtsija-broi-zagubi-stravot-od-terorizam-go-prepolovi-brojt-naturisti/>.
29. <http://rs.n1info.com/a229717/Svet/Svet/Pariz-tokom-2016.-izgubio-1-5-miliona-turista.ht.ml>.
30. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/10956193/Revealed-the-Islamic-Statecabinet-from-finance-minister-to-suicide-bomb-deployer.html>.
31. www.reuters.com/article/us-pakistan-militants-is-idUSKCN0J20YQ20141118.
32. www.rappler.com/natio/65199-abu-savyaf-leader-oath-isis.
33. www.aljazeera.com/news/asia.afghan/officials-confirm-isis-presence-201511815245847478.html, 01/2015.
34. www.nezavisne.com/novosti/svijet/ISIL-nabavlja-nuklearno-oruzje/306660.
35. <http://www.express.co.uk/news/world/644997/Islamic-State-ISIS-fears-radioactive-material-Iraq-terror-attacks-jihadis-Britain-West>.
36. <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/factboxevolution-of-islamic-state-s-chemical-weapons-capacity>.
37. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27912569>. objaveno na 19 juni 2014.
38. www.dailymail.co.uk/news/article-2982673/IS-controls-90000-twitter-accounts-which-it-uses-to-spread-sick-propaganda-and-radicalisewesterners-terror-experts-reveal.html Accessed on 10 July 2015.
39. <http://learningenglish.voanews.com/a/islamic-state-group-using-us-based-app/2688114.html>.
40. <https://rs.sputniknews.com/evropa/201512011101465045-italija-terorizam-plejstejsn>.
41. <http://exclusive.mk/articles/207/djihadistite-na-isis-si-komuniciraat-so-teroristichki-emotikoni>.
42. <http://www.newsweek.rs/svet/81461-dz-kao-dzihad-mobilna-aplikacija-kojim-islamska-drzava-uci-decu-gramatici-i-matematici-foto.html>.
43. www.nezavisne.com/novosti/svijet/ISIL-nabavlja-nuklearno-oruzje/306660.

44. www.slobodnadalmacija.hr/novosti/svijet/clanak/id/307413/obama-sazvao-summit-na-temu-sto-napraviti-ako-isil-ima-prljavu-bombu.
45. <http://globalanalitika.com> 17.05.2016.
46. <http://pisjournal.com/images/3/PIS03-08.pdf> Svijet prema ISIL-u/Fawaz A. Gerges (2016).
47. <http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2010/RANDMG1026.pdf>.
48. <http://oilprice.com/Energy/Crude-Oil/Who-Is-Buying-The-Islamic-States-Illegal-Oil.html>.
49. <http://www.businessinsider.com/r-islamic-state-keeps-up-syrian-oil-flow-despite-us-led-strikes-2014-10>.
50. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/10962160/Iraq-oil-bonanza-reaps-1-million-a-day-for-Islamic-State.html>.
51. www.vjesio.com/vijesti/svijet/vitalij-surkin-nafta-islamske-drzave-u-tursku.
52. <http://www.telegraph.co.uk/> интервју од 2014.
53. Телеграф, достапно на <http://www.telegraf.rs/vesti/1865330-rusi-im-razneli-500-cisterni-nafte-kamioni-islamista-sravneni-sa-zemljom-video.bonanza-reaps-1-million-a-day-for-Islamic-State.html> “.
54. www.quilliamfoundation.org/wp/wpcontent/uploads/publications/free/women-of-the-islamicstate3.pdf.
55. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2820603/The-price-slave-determined-official-ISIS-price-list-Islamistgroup-sets-prices-Yazidi-Christian-women-girls-nine-fetching-highest-price.html>.
56. <http://edition.cnn.com/2014/10/06/world/middleeast/isis-funding>
57. <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:TXsPIMKNPUQJ:scpqiraq.com/English/CMS.php%3FID%3D4+&cd=1&hl=fr&ct=clnk> 2012 Mineral Yearbook, Syria, USGS.
58. <http://www.nytimes.com/interactive/2015/05/19/world/middleeast/ISfinances.html>
59. http://arts.unimelb.edu.au/_data/assets/pdf_file/0006/2297733/ISIS_Origins.-Ideology.-and-Responses-by-Mainstream-Muslim-Scholars.pdf.
60. http://www.yourmiddleeast.com/business/the-islamic-states-new-money-making-business-auction-off-homes-it-stole_27152 >

61. https://www.cidob.org/en/publications/publication_series/notes_internacionales/n1_98/how_long_will_isis_last_economically.
62. <https://www.yazda.org/>. Al Arabiya, May 28, 2015.
63. <http://english.alarabiya.net/en/perspective/analysis/2015/05/28/ISIS-s-wealth-Stronger>.
64. https://www.washingtonpost.com/world/is-looted-syrian-art-showing-up-in-london-to-fund-activities/2015/02/25/785ab630bcd0-11e4-b274-e5209a3bc9a9_story.html>.
65. <http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/2/svet/1851072/od-heroina-dzihadistima-milijardu-dolara-godishnje.html>.
66. <https://daily.mk/vesti/islamskata-drzhava-zarabotuva-milijardi-dolari-godishno-shverc-5>.
67. <http://www.telesur.tv.net/english/news/Islamic-State-Group-NowControls-Key-Drug-Trafficking>.
68. <http://world.time.com/2013/10/28/syrias-breaking-bade-are-amphetamines-funding-the-war/>.
69. <http://faktor.mk/islamska-drzhava-zarabotuva-do-2-milijardi-dolari-godishno-od-trgovija-so-chovechki-organi/hakerski-skandal-go-trese-kralското-semejstvo-vo-velika-britanija?desktop=true> , посетено 12.04.2017 година.
70. <http://www.frontpagemag.com/fpm/251753/isis-trafficking-human-organs-arnold-ahlert> посетено 06.02.2017 година.
71. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2880815/Blood-money-ISIS-selling-human-organs-harvested-living-hostages-dead-soldiers-fund-terror-Middle-East.html#ixzz4XZYnZG2C> посетено 18.04.2017 година.
72. <http://www.frontpagemag.com/fpm/251753/isis-trafficking-human-organs-arnold-ahlert> посетено 06.02.2017 година.
73. <http://www.telegraf.rs/vesti/2364957-islamska-drzava-ima-novi-nacin-da-zaradi-pare-cupa-organe-sa-svojih-boraca-i-prodaje-ih-na-crnom-trzistu>.
74. <https://www.sofmag.com/isis-believed-to-fund-terror-selling-human-organs/>, ISIS believed to fund terror selling human organs? Syrian refugees are selling their organs to survive.
75. <http://www.newsweek.com/syrian-refugees-selling-organs-survive-459745>.

76. http://gulfnews.com/polopoly_fs/1.1645272.1451384405%21/menu/standard/file/sla ves_fatwa.pdf, *ISIL COMMITTEE OF RESEARCH AND FATWAS*,
77. <https://securityintelligence.com/isis-are-they-using-bitcoins-to-fund-criminal-activities/> M. Coker, "How Islamic State's Secret Banking Network Prospers", The Wall Street Journal, February 24, 2016.
78. <http://www.balkanspress.com/index.php/komentar/prica-o/4880-islamska-drzava-kako-je-nastala-najveca-teroristicka-organizacija-i-koja-je-uloga-sad-u-stvaranju-cudovista-video>.
79. // www.un.org/en/terrorism/strategy-counter-terrorism.shtml Generalna skupština UN, „The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy“ [Globalna strategija UN-a za borbu protiv terorizma], Doc.A/RES/60/288, 2006., <http://www.un.org/en/terrorism/strategy-counter-terrorism.shtml>
80. <http://www.unodc.org/documents/treaties/Special/1999%20International%20Convention%20for%20the%20Suppression%20of%20the%20Financing%20of%20Terrorism.pdf>.
81. <https://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/english-18-11.pdf>.
82. (www.usppft.gov.mk). Меѓународна конвенција за спречување на финансирање на тероризмот
83. <https://rm.coe.int/committee-of-experts-on-the-evaluation-of-anti-money-laundering-measur/16807150d5>.
84. <http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/recommendations./pdfs/FATFRecommendations.pdf>. FATF Group recommendations достапно: (03/02/2016).
85. http://www.morm.gov.mk/wp-content/uploads/2013/10/Sovremena-makedonska-odbrana-br_22.pdf.